

**Ο ρόλος των γραπτών κειμένων και των εικόνων στα βιβλία της
Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για την διαμόρφωση υγιούς αθλητικής
συμπεριφοράς των παιδιών**

της Ανθούλας Μπενάζη

**Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία που υποβάλλεται στο
καθηγητικό σώμα για τη μερική εκπλήρωση των υποχρεώσεων απόκτησης
Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην «Σύγχρονη Αθλητική
Επικοινωνία, Δημοσιογραφία και Φωτοειδησιογραφία»**

**Σπάρτη
(2024)**

Εγκεκριμένο από την Εξεταστική Επιτροπή:

Επιβλέπων: (Αντωνοπούλου Παναγιώτα , Καθηγήτρια)

2^ο Μέλος: (Ουρανία Βρόντου , Καθηγήτρια)

3^ο Μέλος: (Εμμανουήλ Χουστουλάκης , Επίκουρος Καθηγητής)

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 18 (Λόγοι και διαδικασία διαγραφής από το ΠΜΣ) του Κανονισμού Λειτουργίας Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, δηλώνω υπεύθυνα ότι για τη συγγραφή της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής μου Εργασίας (ΜΔΕ) δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται αναφορά στην πηγή προέλευσης (βιβλίο, άρθρο από εφημερίδα ή περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Ημερομηνία: 15/06/2024

Η Δηλούσα

Ανθούλα Μπενάζη

Copyright © Ανθούλα Μπενάζη, 2024

Με επιφύλαξη κάθε δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ανθούλα Μπενάζη: Ο ρόλος των γραπτών κειμένων και των εικόνων στα βιβλία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για την διαμόρφωση υγιούς αθλητικής συμπεριφοράς των παιδιών

(Με την επίβλεψη της κα. Αντωνοπούλου Παναγιώτας, Καθηγήτρια)

Ο στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να αναλυθεί ο λόγος των γραπτών κειμένων και των εικόνων στα βιβλία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για την διαμόρφωση υγιούς αθλητικής συμπεριφοράς στα παιδιά. Η εργασία αποτελείται από 4 κεφάλαια. Στο 1^ο κεφάλαιο ορίζεται η υγιής αθλητικής συμπεριφορά και πιο συγκεκριμένα αναλύεται η αθλητική συμπεριφορά των παιδιών σήμερα και το πως αυτή επηρεάζεται, ιδιαίτερα από την οικογένεια και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Στο 2^ο κεφάλαιο αναλύονται ο λόγος του γραπτού κειμένου και της στατικής εικόνας στην σχολική εκπαίδευση με έμφαση στα πολυτροπικά κείμενα. Στο 3^ο κεφάλαιο ορίζεται η οπαδική βία και ο ρόλος της εκπαίδευσης στα φαινόμενα οπαδικής βίας από τους νέους. Πιο συγκεκριμένα αναλύονται: α) τα αίτια και οι παράγοντες που οδηγούν τα παιδιά στην συμμετοχή σε περιστατικά οπαδικής βίας, β) οι συνέπειες της οπαδικής βίας στην ψυχολογική και σωματική ανάπτυξη των παιδιών, γ) ο ρόλος των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των αθλητικών οργανισμών στην πρόληψη και την διαχείριση της αθλητικής και οπαδικής βίας, και δ) η εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για την μείωση της βίας στο αθλητικό περιβάλλον και στην κοινωνία γενικότερα. Στο 4^ο και τελευταίο κεφάλαιο, παρουσιάζονται όλες οι κειμενικές και εικονικές αναφορές από τα βιβλία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης που σχετίζονται με την αθλητική συμπεριφορά και τον αθλητισμό.

Λέξεις κλειδιά: *Εκπαίδευση, Αθλητική Συμπεριφορά, Οπαδική Βία*

ABSTRACT

Anthoula Benazi: The role of written texts and images in Primary Education books in shaping a healthy sport behavior of children
(With the supervision of Antonopoulou Panagiota, Professor)

The aim of this thesis is to analyze the discourse of written texts and images in primary education textbooks in shaping a healthy sport behavior in children. The thesis consists of 4 chapters. Chapter 1 defines healthy sporting behavior and more specifically analyses the sporting behavior of children today and how it is influenced, particularly by the family and the media. Chapter 2 analyses the discourse of written text and static images in school education with a focus on multimodal texts. Chapter 3 defines fan violence and the role of education in the phenomena of fan violence by young people. More specifically, the following are analyzed: a) the causes and factors that lead children to participate in incidents of fan violence; b) the consequences of fan violence on the psychological and physical development of children; c) the role of educational institutions and sports organizations in the prevention and management of sports and fan violence; and d) the implementation of education and awareness programs to reduce violence in the sports environment and in society in general. In the 4th and final chapter, all textual and iconic references from primary education textbooks related to sport behavior and sport are presented.

Keywords: *Education, Sport Behavior, Fan Violence*

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου, κα. Αντωνοπούλου Παναγιώτα για την πολύτιμη βοήθεια και υποστήριξη της καθώς και για το αμείωτο ενδιαφέρον που έδειξε από την αρχή μέχρι το τέλος της συνεργασίας μας.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	IV
ABSTRACT.....	V
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην υγιή αθλητική συμπεριφορά	
1.1 Η υγιής αθλητική συμπεριφορά.....	2
1.2 Η αθλητική συμπεριφορά των παιδιών σήμερα.....	4
1.2.1 Η σημασία της επίδοσης και ο ρόλος της οικογένειας.....	5
1.2.2 Επιρροή Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.....	6
1.3 Ο ρόλος της εκπαίδευσης στο νηπιαγωγείο σε σχέση με την υγιή αθλητική συμπεριφορά.....	8
1.4 Ο ρόλος της εκπαίδευσης στο δημοτικό σε σχέση με την υγιή αθλητική συμπεριφορά.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο «λόγος» του γραπτού κειμένου και της στατικής εικόνας στην σχολική εκπαίδευση	
2.1 Η χρήση γραπτών κειμένων και στατικών εικόνων.....	15
2.2 Εφαρμογές στην Εκπαίδευση.....	16
2.3 Ανάλυση Σηματοδότησης σε Εκπαιδευτικό Υλικό.....	17
2.4 Πολυτροπικά Κείμενα στην Εκπαίδευση.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Φαινόμενα αθλητικής/οπαδικής βίας και ο ρόλος της εκπαίδευσης	
3.1 ανάλυση των αιτιών και των παραγόντων που οδηγούν τα παιδιά στην συμμετοχή σε περιστατικά οπαδικής βίας.....	21
3.2 συνέπειες της οπαδικής βίας στην ψυχολογική και σωματική ανάπτυξη των παιδιών.....	24
3.3 ο ρόλος των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των αθλητικών οργανισμών στην πρόληψη και την διαχείριση της αθλητικής και οπαδικής βίας.....	27

3.4 εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για την μείωση της βίας στο αθλητικό περιβάλλον και στην κοινωνία γενικότερα.....	31
Συμπεράσματα.....	35
Κεφάλαιο 4: Έρευνα – Ανάλυση Περιεχομένου Σχολικών Εγχειριδίων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης	
4.1 Μεθοδολογία.....	37
4.2. Δείγμα – Μέσα Έρευνας.....	37
4.3 Ανάλυση περιεχομένου σχολικών εγχειριδίων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης...39	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	69
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	72
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	73
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	82

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οπαδική βία και ο χουλιγκανισμός είναι φαινόμενα που διογκώνονται συνεχώς τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και αποτελούν ένα πολύ σοβαρό κοινωνικό ζήτημα. Παρατηρείται ότι οι νέοι εμπλέκονται από πολύ μικρές ηλικίες σε περιστατικά οπαδικής βίας. Η μεγάλη έξαρση των φαινομένων προσδίδει ένα αρνητικό πρόσημο στον χώρο του αθλητισμού ο οποίος είναι άμεσα συνυφασμένος με αυτά τα γεγονότα. Ο αθλητισμός πρεσβεύει πολλές αξίες και αρχές όπως η ομαδικότητα, η συνεργασία, το αθλητικό ήθος και προάγει την ανάπτυξη του ατόμου. Όλες αυτές οι αξίες και τα ιδανικά του αθλητισμού υποσκιάζονται από τα περιστατικά βίας στους χώρους άθλησης αλλά και γενικότερα στην κοινωνία. Στην αναζήτηση τρόπων πρόληψης αυτών των φαινομένων φτάσαμε στο πλαίσιο του σχολείου και την εκπαίδευση. Το σχολείο αποτελεί ένα μέρος που ασκεί τεράστια επιρροή στα παιδιά και φέρει μεγάλη ευθύνη για την μετέπειτα εξέλιξη και ανάπτυξή τους. Για πολλά χρόνια τα παιδιά περνούν τις περισσότερες ώρες της ημέρας στον χώρο του σχολείου με αποτέλεσμα το σχολείο να διαμορφώνει αβίαστα στάσεις, απόψεις και συμπεριφορές.

Σκοπός λοιπόν της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να ερευνηθεί εάν το σχολείο και ειδικότερα τα γραπτά κείμενα και οι εικόνες που βρίσκονται στα σχολικά εγχειρίδια, προωθούν την υγιή αθλητική συμπεριφορά στους νέους. Εάν δηλαδή το υλικό που προσφέρεται από το Υπουργείο Παιδείας είναι αρκετό και ικανό να μπορεί να σχηματίσει σωστές συμπεριφορές απέναντι στον αθλητισμό και να δημιουργήσει σκεπτόμενους νέους με αγάπη για την άθληση, μακριά από περιστατικά βίας. Σύμφωνα με τον σκοπό της εργασίας επιχειρήθηκαν να απαντηθούν τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα: α) Ποια είναι η συχνότητα των αναφορών στην υγιή αθλητική συμπεριφορά στα βιβλία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης; β) Σε ποιες τάξεις παρατηρούνται περισσότερες αναφορές σχετικά με τον αθλητισμό και την υγιή συμπεριφορά; γ) Σε ποια μαθήματα υπάρχουν συχνότερα αναφορές για την αθλητική συμπεριφορά των παιδιών; Οι υποθέσεις της έρευνας είναι ότι: α) Τα σχολικά βιβλία της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης περιέχουν περιορισμένες αναφορές στην υγιή αθλητική συμπεριφορά στα κείμενά τους, β) Τα σχολικά βιβλία της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στοχεύουν να διαπαιδαγωγήσουν τα παιδιά ως προς τις αρχές του υγιούς αθλητισμού γ) Τα σχολικά βιβλία περιλαμβάνουν περιορισμένα παραδείγματα περιπτώσεων κακής αθλητικής συμπεριφοράς και των συνεπειών της, κάτι που θα μπορούσε να βοηθήσει στην καλύτερη κατανόηση της υγιούς αθλητικής συμπεριφοράς.

Κεφάλαιο 1: Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην υγιή αθλητική συμπεριφορά

1.1 Η υγιής αθλητική συμπεριφορά

Η υγιής αθλητική συμπεριφορά είναι μια πολυδιάστατη έννοια η οποία περικλείει διάφορες πτυχές. Πιο συγκεκριμένα αφορά έναν τρόπο ζωής ο οποίος περιλαμβάνει φυσική άσκηση και δραστηριότητα αλλά και άθληση με ασφαλείς πρακτικές ώστε να εξασφαλισθεί η γενικότερη υγεία και ευεξία του ατόμου. Παράλληλα στην υγιή αθλητική συμπεριφορά περιλαμβάνεται η συνειδητή και τακτική άσκηση, η υγιεινή διατροφή αλλά και η αποφυγή επικίνδυνων ή παράνομων πρακτικών οι οποίες μπορεί να αποβούν επιζήμιες για το ίδιο το άτομο. Η φυσική δραστηριότητα περιλαμβάνει συχνή άσκηση αλλά και δραστηριότητες όπως το τρέξιμο, η κολύμβηση, το περπάτημα, το ποδήλατο και διάφορα αθλητικά παιχνίδια τα οποία προάγουν την καρδιοαναπνευστική αντοχή, τη μυϊκή δύναμη και την γενικότερη ευεξία του σώματος. Η υγιεινή διατροφή είναι αναγκαία καθώς ο οργανισμός χρειάζεται την απαραίτητη ενέργεια και πριν και μετά και κατά την διάρκεια της άσκησης, ώστε με τα κατάλληλα θρεπτικά συστατικά να γίνει η σωστή αποκατάσταση του σώματος. Όσον αφορά την άθληση θα πρέπει να ακολουθείται μια ασφαλής προσέγγιση, χωρίς επικίνδυνες πρακτικές που μπορεί να οδηγήσουν σε κάποιο τραυματισμό ή σωματική εξάντληση.

Στο βιβλίο της φυσικής αγωγής της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Ε΄ & Στ΄ τάξης) η σωστή αθλητική συμπεριφορά ορίζεται με μια διαφορετική προσέγγιση η οποία συμπεριλαμβάνεται στον γενικό ορισμό ωστόσο δίνει βάση στην συμπεριφορά αυτή καθαυτή στα πλαίσια διεξαγωγής ενός αθλήματος ή ενός αθλητικού παιχνιδιού. Σύμφωνα λοιπόν με το βιβλίο η σωστή αθλητική συμπεριφορά που μπορεί να τη χαρακτηρίσουμε και με όρους όπως «ευ αγωνίζεσθαι» ή «τίμιο παιχνίδι» (ή αλλιώς στα αγγλικά «fair play»), σχετίζεται με την επίδειξη εντιμότητας, ακεραιότητας, σεβασμού και εκτίμησης προς τον εαυτό μας αλλά και τους άλλους όταν ασχολούμαστε με οποιαδήποτε έκφανση του αθλητισμού. Σύμφωνα με τον Portela (1998) το τίμιο παιχνίδι αντιπροσωπεύει την έννοια της φιλοτιμίας η οποία είναι ανώτερη της απλής τήρησης των κανόνων του παιχνιδιού.

Θα πρέπει να σεβόμαστε τους κανόνες του παιχνιδιού, τις αποφάσεις των διαιτητών (ή κριτών) αλλά και τον αντίπαλο. Σημαντικό είναι να δείχνουμε σεβασμό στους συμπαίκτες μας και να τους δίνουμε ίσες ευκαιρίες για να συμμετέχουν στο αθλητικό παιχνίδι. Θα πρέπει να μάθουμε να ελέγχουμε τον θυμό, τα συναισθήματα μας και να μην παρεκτρεπόμαστε και αντιδρούμε άσχημα. Τέλος θα πρέπει να ενθαρρύνουμε τους συμπαίκτες μας να παίζουν σωστά και κατ'επέκταση να τηρούν τους κανόνες του εκάστοτε παιχνιδιού.

Γιατί είναι όμως σημαντικό να τηρούνται οι κανόνες και να δείχνουμε σεβασμό στους κανονισμούς του κάθε παιχνιδιού; Μέσα από την τήρηση των κανόνων το παιχνίδι εξελίσσεται πιο δίκαια και για εμάς αλλά και για τους αντιπάλους ενώ ταυτόχρονα γίνεται απλό και κατανοητό για όλους τους συμμετέχοντες. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα σε όλους να συμμετέχουν, να μπορούν να κερδίσουν αλλά και να διασκεδάσουν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην υπάρχουν τόσες διαφωνίες και διαπληκτισμοί και το παιχνίδι να παίζεται με ασφάλεια. Με λίγα λόγια η υπακοή στους κανόνες είναι απαραίτητη για την ομαλή διεξαγωγή ενός παιχνιδιού. Παράλληλα θα πρέπει να δείχνουμε σεβασμό στις αποφάσεις των διαιτητών (ή κριτών) για διάφορους λόγους. Αρχικά ο ρόλος του διαιτητή είναι πολύ σημαντικός και όσοι τον αναλαμβάνουν θα πρέπει να γνωρίζουν καλά τους κανονισμούς, να είναι δίκαιοι και αμερόληπτοι. Εμείς από την πλευρά μας θα πρέπει να αποδεχόμαστε τις αποφάσεις τους και να μην τους αμφισβητούμε καθώς οι διαιτητές έχουν πάντοτε καλύτερη εικόνα για τις «φάσεις», αφού αυτό αποτελεί μέρος της δουλειάς τους. Δεν πρέπει να ξεχνάμε όμως ότι και οι διαιτητές είναι άνθρωποι και μπορεί να κάνουν κάποιο λάθος, κάτι που είναι πολύ συνηθισμένο ακόμη και στον επαγγελματικό αθλητισμό. Αναπόφευκτα λοιπόν θα υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις στις οποίες οι διαιτητικές αποφάσεις θα είναι αμφισβητούμενες. Θα πρέπει να είμαστε ψύχραιμοι και να έχουμε ορίσει κάποιο άτομο από την ομάδα πχ τον προπονητή, ο οποίος θα αναλάβει να επιλύει τέτοια ζητήματα.

Σύμφωνα πάντα με το σχολικό εγχειρίδιο της φυσικής αγωγής θα πρέπει να σεβόμαστε τον αντίπαλο. Με αυτόν τον τρόπο αισθανόμαστε και εμείς καλύτερα αλλά και η εμπειρία του παιχνιδιού (ή αθλήματος) γίνεται καλύτερη και διασκεδαστικότερη. Άλλωστε και εμείς αποτελούμαστε αντίπαλοι «των άλλων» και θέλουμε να μας δείχνουν και εμάς σεβασμό. Χωρίς τους αντιπάλους δεν θα μπορούσε να υφίσταται παιχνίδι συνεπώς πρέπει να γίνει κατανοητό ότι είναι απαραίτητοι για την διεξαγωγή ενός παιχνιδιού.

Μια ακόμα προϋπόθεση της υγιούς αθλητικής συμπεριφοράς είναι το να σεβόμαστε τους συμπαίκτες μας και να παρέχουμε σε όλους τις ίδιες ευκαιρίες να συμμετέχουν στο παιχνίδι. Όλοι έχουν δικαίωμα να πάρουν μέρος και αν δεν συμμετάσχουν δεν θα μπορούσαμε ποτέ να δούμε πόσο καλοί είναι και τι ικανότητες έχουν. Ανεξάρτητα λοιπόν από τα χαρακτηριστικά των φίλων ή των συμμαθητών μας, το φύλο, τις ικανότητες και τις ιδιαιτερότητες τους, θα πρέπει να δίνονται ίσες ευκαιρίες συμμετοχής σε όλους και μάλιστα να προσαρμόζεται το παιχνίδι ανάλογα με τις δυνατότητες των ομάδων που συμμετέχουν. Θα πρέπει να λειτουργούμε με ομαδικό πνεύμα και να μην δρούμε εγωιστικά, έτσι όλοι θα έχουν την ευκαιρία να γίνουν καλύτεροι και να βελτιωθούν. Το να παίζουμε και να τα κάνουμε όλα

μόνοι μας ίσως οδηγήσει και στο να μείνουμε μόνοι και έξω από το παιχνίδι δεδομένου ότι οι υπόλοιποι συμπαίκτες μας δεν θα θέλουν να μας κάνουν παρέα λόγω της κακής μας συμπεριφοράς. Μόνο μέσα από την αποτελεσματική συνεργασία μπορεί να επιτευχθεί ο κοινός στόχος της ομάδας που είναι η νίκη. Πολύ σημαντική επίσης είναι η επιβράβευση των προσπαθειών των συμπαίκτών μας, μέσα από την οποία τονώνεται το ηθικό τους και βελτιώνεται η επίδοση τους.

Τέλος είναι πολύ σημαντικό να μάθουμε να ελέγχουμε τον εαυτό μας και να μην παραφερόμαστε. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι κατά την διάρκεια του παιχνιδιού θα έρθουμε αντιμέτωποι με καταστάσεις οι οποίες θα μας κάνουν να θυμώσουμε ή να νιώσουμε αδικία. Θα πρέπει να μείνουμε ψύχραιμοι και να αντιμετωπίσουμε το όποιο πρόβλημα με λογική και ηρεμία. Αν δεν τα καταφέρουμε θα χαλάσει η διάθεση όλων και το παιχνίδι θα τελειώσει. Ο εκνευρισμός και η επιθετικότητα είναι συναισθήματα που χαλάνε το κλίμα ενός παιχνιδιού ή αγώνα. Με αρνητικές συμπεριφορές γινόμαστε δυσάρεστοι για το σύνολο, αντικοινωνικοί, ενοχλητικοί αλλά και αγενείς στους συμπαίκτες και στους αντιπάλους μας. Θα πρέπει να μάθουμε να χάνουμε και να χαιρόμαστε με την χαρά των αντιπάλων, αυτή είναι και η ουσία του αθλητισμού.

Συνοψίζοντας λοιπόν, η σωστή αθλητική συμπεριφορά δεν σημαίνει μόνο τήρηση ορισμένων κανόνων του παιχνιδιού ή του αθλήματος που συμμετέχουμε αλλά και ο σεβασμός όλων εκείνων των άγραφων κανόνων μεταξύ των αθλητών. Ο προβληματισμός και γενικότερα η συζήτηση γύρω από θέματα υγιούς αθλητικής συμπεριφοράς και άθλησης συμβάλει στην ανάπτυξη της ικανότητας να συμπεριφέρεται κανείς σωστά και στην καθημερινή του ζωή αφού ο σχολικός αθλητισμός υποστηρίζει και μνεί τη συμμετοχή των μαθητών σε αυτόν, σαν τρόπο ζωής. (Διγγελίδης, 2005)

1.2 Η αθλητική συμπεριφορά των παιδιών σήμερα

Ο αθλητισμός σήμερα τείνει να πάψει να αντικατοπτρίζει το αθλητικό ιδεώδες "καλός και αγαθός". Η τεχνολογική εξέλιξη, η έλλειψη ιδανικών, η «φτωχή» αθλητική παιδεία και η χαλαρότητα των ηθών έχουν συνέπειες και στον αθλητισμό και κατ' επέκταση στον τρόπο που κανείς καταπιάνεται με αυτόν. Είναι γνωστό ότι ελλείπει του φίλαθλου πνεύματος δεν μπορεί να υπάρξει υγιής αθλητισμός. Σύμφωνα με την ερευνήτρια και διευθύντρια του ΔΙΟΠ Ιωάννα Μάστορα καθημερινά παρατηρείται η ολοένα και περισσότερο εισροή της διαφθοράς στους αθλητικούς χώρους και γενικότερα σε όλες τις εκφάνσεις του αθλητισμού. Οι φανατικοί οπαδοί αυξάνονται και οι όμορφοι χώροι άθλησης από μέρη χαράς και ευεξίας

μετατρέπονται σε τόπους σύγκρουσης και διαμάχης. Τα παιδιά συνεχώς εκτίθενται σε γεγονότα και σκηνές οι οποίες εκφυλίζουν το «αθλητικό ιδεώδες» και επηρεάζουν καθοριστικά την διαμόρφωση της αθλητικής τους συμπεριφοράς. Παράλληλα τίθεται το ερώτημα αν μέσα από αυτές τις συνθήκες μπορεί ο αθλητισμός να υπηρετήσει τους βαθύτερους σκοπούς του.

Η αθλητική συμπεριφορά των παιδιών σήμερα αποτελεί ένα ευρύ και πολυδιάστατο θέμα, καθώς ο αθλητισμός και οι αθλητικές δραστηριότητες εξελίσσονται και μεταβάλλονται συνεχώς σε διάφορους τομείς. Παρατηρείται μια πληθώρα τάσεων και παραγόντων που επηρεάζουν την αθλητική τους συμπεριφορά.

1.2.1 Η σημασία της επίδοσης και ο ρόλος της οικογένειας

Η αθλητική δραστηριότητα, είτε πρόκειται για ένα συγκεκριμένο άθλημα είτε για άθληση μέσω παιχνιδιού, έχει θετική συμβολή τόσο στην ψυχική όσο και στην σωματική υγεία ενός παιδιού (Prochaska et al., 2003) ενώ παράλληλα συμβάλλει θετικά στην κοινωνικοποίηση αλλά και στην διαμόρφωση της συμπεριφοράς του. Τι γίνεται όμως στη περίπτωση που το άγχος της επίδοσης υπερβαίνει τις αξίες της υγιούς άθλησης; Οι γονείς αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες κοινωνικοποίησης στον χώρο του αθλητισμού για τους νέους (Μάνος, 2000) και αποκαλούνται «εταίροι στην διαδικασία άθλησης τους» (Kay, 2000).

Η στάση των γονέων πολλές φορές φαίνεται να μην συμβαδίζει με το «Ευ Αγωνίζεσθαι». Ο φανατισμός, η δίψα για νίκη και οι φιλοδοξίες της οικογένειας συχνά οδηγούν τα παιδιά σε αντιαθλητικές συμπεριφορές. Έχουν παρατηρηθεί κατά την διάρκεια αγώνων φαινόμενα όπου οι γονείς επιτίθενται σε διαιτητές είτε προπονητές, λογοφέρουν με άλλους γονείς και τραμπουκίζουν ακόμη και παιδιά, τα οποία είναι αντίπαλοι ή και όχι των παιδιών τους.

Οι αθλητικές δραστηριότητες των παιδιών αποτελούν το κέντρο της οικογένειας και αυτό οδηγεί τους γονείς να φανατίζονται με τους αγώνες και τις προπονήσεις. Φαίνεται να μην ικανοποιούνται με τις επιδόσεις των παιδιών τους, ενώ συνεχώς τους ασκούν πίεση για καλύτερα αποτελέσματα και διακρίσεις. Σύμφωνα με την διευθύντρια του ΔΙΟΠ Ιωάννα Μάστορα είναι πολύ δύσκολο να κρατηθεί μια ισορροπία αφού σε πολλές περιπτώσεις οι γονείς ταυτίζονται με τα παιδιά τους, κάτι που οδηγεί στην χειραγώγηση τους με αποτέλεσμα να ασκούν τεράστιες πιέσεις πάνω τους. Το υπερβολικό λοιπόν ενδιαφέρον για την επιτυχία γίνεται αιτία άγχους και ανησυχίας για τους νεαρούς αθλητές αφού συνεχώς προσπαθούν να

ικανοποιήσουν τους γονείς τους. Παράλληλα τα παιδιά μαθαίνουν ποιες είναι οι φιλοδοξίες και τα ενδιαφέροντα των γονιών και θεωρούν ότι έτσι εξασφαλίζουν την αγάπη τους. (Wagner et al., 2004).

Όλη αυτή η πίεση συχνά οδηγεί τα παιδιά σε αντιαθλητικές συμπεριφορές. Επιδιώκουν την νίκη και την διάκριση με κάθε τρόπο. Δεν διστάζουν να αδικήσουν συμπαίκτες ή να μιλήσουν άσχημα σε προπονητές και διαιτητή. Είναι μια ευθύνη όμως που δεν βαραίνει τα ίδια καθώς ουσιαστικά μέσα από το οικογενειακό τους περιβάλλον εκπαιδεύτηκαν να διεκδικούν την αριστεία σε όλες τις εκφάνσεις τους αθλητισμού με κάθε κόστος. Έτσι ο αθλητισμός χάνει την πραγματική του σημασία και τα παιδιά δεν αθλούνται για σωματική ευεξία και διασκέδαση. Κυριαρχεί ο φανατισμός, η δίψα για νίκες ενώ ταυτόχρονα αποκτούν μια συμπεριφορά και στάση προς τον αθλητισμό, η οποία μετά από κάποιο καιρό υποσυνείδητα παγιώνεται.

Για την σωστή και θετική αξιοποίηση της οικογενειακής υποστήριξης στο αθλητισμό, θεωρείται σημαντικό να διατηρείται μια ισορροπημένη προσέγγιση και να δίνεται βαρύτητα στην ανάπτυξη των παιδιών μέσω της αθλητικής εμπειρίας, ενώ ταυτόχρονα να αποφεύγεται η άσκηση πίεσης και το άγχος. Η επίδοση πρέπει να αντιμετωπίζεται και να προωθείται ως ένα μέσο για την ανάπτυξη και την ευημερία του παιδιού, με τη κατάλληλη και σωστή συμβολή της οικογένειας.

1.2.2 Επιρροή Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Άλλος ένας παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την αθλητική συμπεριφορά ενός ατόμου είναι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Τα τελευταία χρόνια και ως αποτέλεσμα της τεχνολογικής εξέλιξης, αθλητισμός και ΜΜΕ είναι άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους και αυτό γιατί ο αθλητισμός παράγει αθλητικό περιεχόμενο το οποίο μεταδίδεται και χρησιμοποιείται από τα μέσα. Μεταξύ τους λοιπόν υπάρχει και μια εμπορική σχέση η οποία ορισμένες φορές για να είναι κερδοφόρα επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό το περιεχόμενο που προβάλλουν τα μέσα αλλά και τον ουσιαστικό σκοπό τους που είναι η σωστή και αντικειμενική ενημέρωση των πολιτών.

Η αλληλεπίδραση αθλητισμού και μέσων μαζικής ενημέρωσης έχει οικονομικό χαρακτήρα (Παρασκευόπουλος & Δρίτσας, 2017) και πολλές φορές οι ειδήσεις, τα νέα και η παρουσίαση των αθλητικών γεγονότων τροποποιούνται με βάση τις ανάγκες των μέσων. Πολύ συχνά παρατηρείται ότι τα μέσα με σκοπό περισσότερα κέρδη, πωλήσεις, κλικς, προβολές ή επισκεψιμότητα κρατούν μια υπερβολική στάση και διατηρούν τις εχθρότητες

και αντιπαλότητες που προϋπάρχουν στον επαγγελματικό αθλητισμό κάτι που έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των φαινομένων αθλητικής βίας. (Κάλφας, 2013: 9-11). Δίνουν μεγάλη βαρύτητα στα περιστατικά που περιλαμβάνουν εχθροπραξίες ή άλλες μορφές βίας και αξιολογούν την επιθυμία του κοινού για βία και επιθετικότητα. Παράλληλα παρατηρείται ότι προβάλλονται ξανά και ξανά φάσεις από συγκρούσεις οπαδών ή από άλλες καταστάσεις που χαρακτηρίζονται από βίαιες πράξεις. Ο τύπος αφιερώνει πολυσέλιδα άρθρα που «διαφημίζουν» την βία ενώ επερχόμενοι αγώνες διαφημίζονται μέσω εικόνων και περιστατικών παλαιότερων αγώνων που εμπεριέχουν σε μεγάλο βαθμό σκηνές με εχθρότητες και βιοπραγίες (Τραυλός, 2000:55). Ακόμα και ο τρόπος με τον οποίο μεταδίδουν οι σχολιαστές έναν αγώνα ή ένα αθλητικό γεγονός, επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την συμπεριφορά των οπαδών σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται την βία (Sullivan, 1991).

Γενικότερα τα ΜΜΕ θέλουν να συντηρούν όλο αυτό το εχθρικό κλίμα και για την επίτευξη αυτού του σκοπού χρησιμοποιούν επιθετικά πρωτοσέλιδα, βίαιες εικόνες αλλά και σκληρούς χαρακτηρισμούς οι οποίοι δυναμιτίζουν το κλίμα. Προβάλουν με διάφορους τρόπους τον χαρακτήρα και τις ακραίες συμπεριφορές των χούλιγκαν κάτι που έχει ως αποτέλεσμα να μετατρέπονται σε πρότυπα για πολλούς νέους που μπορεί να έχουν μια τάση προς τον χουλιγκανισμό ή να φανατίζονται πολύ εύκολα.

Τα παιδιά ως θεατές ή αναγνώστες υποσυνείδητα καταγράφουν όλες αυτές τις σκηνές στο μυαλό τους και χρόνο με τον χρόνο οι συγκρούσεις, οι άσχημοι χαρακτηρισμοί και αυτός ο εκθροισμός της βίας τους φαίνεται πια κάτι οικείο. Τα μηνύματα που λαμβάνουν οι νέοι έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην διαμόρφωση της αθλητικής τους συμπεριφοράς μιας και είναι αντιμέτωποι με ένα σύστημα το οποίο πυροδοτεί και συντηρεί τον χουλιγκανισμό, ένα φαινόμενο που τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα έχει πάρει μια πολύ άσχημη τροπή.

Τα ΜΜΕ θα πρέπει να παρουσιάζουν με μεγαλύτερη υπευθυνότητα τα αθλητικά γεγονότα καθώς ασκούν τεράστια επιρροή στο κοινό τους και ιδιαίτερα στα μικρά παιδιά. Θα μπορούσαν να εστιάζουν στις ικανότητες των αθλητών ή των προπονητών τους και στον τρόπο με τον οποίο επιτεύχθηκε μια νίκη. (Παναγιωτόπουλος, 1999:83-84). Σίγουρα θα έπρεπε να υπήρχαν κάποιοι κανόνες κάτω από τους οποίους θα λειτουργούσαν τα μέσα με σκοπό την καταστολή και μετέπειτα μείωση της βίας και όχι να δημιουργούν επίτηδες καταστάσεις και να συντηρούν συμπεριφορές με μόνο σκοπό το «κέρδος».

Τα ΜΜΕ επικεντρώνονται υπερβολικά στην επίδοση των αθλητών και στις επιτυχίες που πετυχαίνουν με αποτέλεσμα να δημιουργείται μεγάλη πίεση για υψηλότερες επιδόσεις

και ανταγωνισμό. Δημιουργούν εικόνες και μεγάλες προσδοκίες για τον χώρο του αθλητισμού κάτι που πολλές φορές δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργεί στους νέους αρνητικά συναισθήματα και να αυξάνει τον ανταγωνισμό μέσα τους. Παράλληλα τα ΜΜΕ πολλές φορές υποβαθμίζουν την σημασία της διασκέδασης στον αθλητισμό και γενικότερα της εμπλοκής στις αθλητικές δραστηριότητες για ευεξία, δίνοντας περισσότερη βάση στις επιδόσεις και την καλλιέργεια του ανταγωνιστικού πνεύματος.

Όπως γίνεται κατανοητό η επιρροή των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης είναι τεράστια και τα παιδιά βρίσκονται καθημερινά στο στόχαστρο και επηρεάζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό. Ο αθλητισμός στην Ελλάδα έχει πάρει πλέον μια αρνητική χροιά, με φαινόμενα βίας, επιθέσεις και ακραίο ανταγωνισμό να κυριαρχούν στις ειδήσεις και την ενημέρωση. Πολλοί είναι οι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν της αθλητική συμπεριφορά των παιδιών και την στάση που κρατούν απέναντι στον αθλητισμό με τους κυριότερους να είναι η οικογένεια, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και το σχολείο. Ο ρόλος της σχολείου και της εκπαίδευσης είναι καίριος και πολύ σημαντικός απέναντι στην διαμόρφωση στάσεων και συμπεριφορών και θα αναλυθεί εκτενώς στην επόμενη ενότητα.

1.3 Ο ρόλος της εκπαίδευσης στο νηπιαγωγείο σε σχέση με την υγιή αθλητική συμπεριφορά

Ο αθλητισμός θεωρείται ένα πολύ σημαντικό γεγονός όσον αφορά την σωματική και ηθική ανάπτυξη ενός παιδιού. Μέσα από τον αθλητισμό καλλιεργούνται αξίες και ιδανικά που επηρεάζουν την ζωή τους και εντός αλλά και εκτός του αθλητισμού. Έρευνες που έγιναν έδειξαν ότι τα παιδιά και οι έφηβοι που συμμετέχουν τακτικά σε αθλητικές δραστηριότητες έχουν υγεία σωματική, ψυχολογική αλλά και πνευματική (Hagger, Chatzisarantis, & Biddle, 2001; Hagger, Chatzisarantis, Biddle & Orball, 2001; Theodorakis, Natsis, Papaio-annou & Goudas, 2002; Papacharisis & Goudas, 2003), ενώ οι υγιεινές διατροφικές συνήθειες συντελούν στην υγεία του οργανισμού και μειώνουν τις πιθανότητες προσβολής του από ασθένειες (Center for Disease Control and Prevention, 2004).

Γενικότερα η συχνή σωματική άσκηση έχει πάρα πολλά οφέλη με ορισμένα από αυτά να είναι η βελτίωση της εξωτερικής εικόνας του σώματος, της φυσικής κατάστασης καθώς και του ανοσοποιητικού συστήματος. Έρευνες έχουν δείξει ότι η σωματική άσκηση βοηθά τους νέους να τονώσουν την αυτοεκτίμηση τους και να κρατήσουν σε χαμηλά επίπεδα το άγχος και το στρες στην καθημερινότητα τους. (Theodorakis et al., 2002)

Το σχολείο θεωρείται ένα από τα πιο δραστικά περιβάλλοντα για την προώθηση της σωματικής δραστηριότητας και άσκησης (Johnson & Deshpande, 2000). Τα παιδιά από πολύ μικρή ηλικία ακόμη και από το νηπιαγωγείο έρχονται σε επαφή με τον αθλητισμό και τις αρετές του. Για την δημιουργία θετικών αθλητικών συνηθειών αλλά και την καλλιέργεια της φυσικής δραστηριότητας είναι πολύ σημαντική η προώθηση της υγιούς αθλητικής συμπεριφοράς στο σχολείο.

Σύμφωνα με την ηλικία των παιδιών η γνωριμία με τον αθλητισμό και τα ιδανικά του μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους συμβατούς με το επίπεδο τους. Αρχικά μέσα από το παιχνίδι και τις παιγνιώδεις δραστηριότητες. Το παιχνίδι κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής των παιδιών μέχρι και πριν την εφηβεία παίζει πολύ σημαντικό και κυρίαρχο ρόλο και θεωρείται ένα αναπόσπαστο κομμάτι στην καθημερινότητα τους. Αποτελεί μια φυσική έκφραση των παιδιών μέσα από την οποία αναπτύσσεται η ικανότητα τους να συμμετέχουν σε διαδικασίες που προωθούν διάφορες δεξιότητες και αρετές όπως η φαντασία, η ομαδικότητα, η προσοχή και η συνύπαρξη (Μανιαδάκη, 2014). Από τον 19^ο αιώνα μέχρι και σήμερα το παιχνίδι θεωρείται μια δραστηριότητα η οποία είναι άμεσα και άρρηκτα συνδεδεμένη με την διαδικασία της εκπαίδευσης καθώς έχει θετικές επιδράσεις στον σχηματισμό της ταυτότητας και της ανάπτυξης του παιδιού (Σκουμπουρδή & Καλαβάσης, 2007).

Τα παιχνίδια λοιπόν στο νηπιαγωγείο είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος ώστε τα παιδιά να έρθουν σε επαφή με τον αθλητισμό και να μάθουν ποια είναι η σωστή αθλητική συμπεριφορά. Μέσα από τα ομαδικά παιχνίδια, όπως είναι το κρυφτό και το κυνηγητό, ενθαρρύνεται η κίνηση αλλά και η αλληλεπίδραση των παιδιών ενώ παράλληλα διδάσκονται το πόσο σημαντική είναι η συνεργασία και η αποδοχή της νίκης και της ήττας πάντα με χαμόγελο και καλή διάθεση. Τα παιχνίδια που περιλαμβάνουν μπάλες όπως το ποδόσφαιρο, διδάσκουν στα παιδιά την έννοια της συνεργασίας αλλά και την αξία της ομαδικότητας. Τα παιδιά μαθαίνουν ότι για να φτάσουν στην νίκη πρέπει να συνεργαστούν και να συμπεριληφθούν όλοι στο παιχνίδι. Δεν μπορεί να κερδίσει ένα παιδί μόνο χωρίς την βοήθεια των υπολοίπων και δεν είναι το ίδιο διασκεδαστικό να παίζει κανείς μόνος του από το να παίζει σε μια ομάδα.

Εξίσου σημαντικό για την προώθηση της υγιούς αθλητικής συμπεριφοράς είναι η δημιουργία μιας πρωινής ρουτίνας η οποία θα περιλαμβάνει απλές ασκήσεις και χορευτικές κινήσεις οι οποίες ενθαρρύνουν την φυσική δραστηριότητα και άσκηση από την αρχή της ημέρας. Παράλληλα κατά την διάρκεια του μαθήματος μπορούν να γίνονται μικρά διαλλείματα με χορευτικές κινήσεις ή άλλες κινητικές δραστηριότητες οι οποίες πέρα από

τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν στην γνωριμία των παιδιών με τον αθλητισμό και την αθλητική συμπεριφορά, βοηθούν στην αποφόρτιση και την εκτόνωσή τους.

Ο χορός αποτελεί μια πολύ δημιουργική μορφή παιδείας και ταυτόχρονα είναι ένας ευχάριστος και διασκεδαστικός τρόπος να προωθηθεί η υγιής αθλητική συμπεριφορά στο νηπιαγωγείο. Ο χορός ευνοεί την ανάπτυξη του σώματος, την σωστή στάση του, καθώς και αποδίδει στην κίνηση χάρη και ρυθμό. (Wong et al., 2001) Μέσα από τον χορό, τα παιδιά αναπτύσσουν κινητικές δεξιότητες, εκφράζονται καλύτερα και μαθαίνουν αξίες και ιδανικά που έχουν σχέση με την αθλητική συμπεριφορά αλλά και τον αθλητισμό γενικότερα. Ο χορός είναι μια πολυδιάστατη και ευέλικτη δραστηριότητα και η προσέγγιση του μπορεί να προσαρμοστεί στις εκπαιδευτικές ανάγκες αλλά και τους ευρύτερους στόχους της εκπαίδευσης. (Γκαρτζονίκα, 2016).

Με τους ομαδικούς χορούς τα παιδιά μαθαίνουν να λειτουργούν με ομαδικό πνεύμα και ενισχύουν την αίσθηση της συνεργασίας μεταξύ τους. Παράλληλα οι χοροί σε ζευγάρια είναι και αυτή μια χορευτική δραστηριότητα η οποία καλλιεργεί την επικοινωνία μεταξύ των παιδιών και την συνεργασία. Ο χορός δεν είναι μια κοινή άσκηση, αλλά μια δραστηριότητα κατά την οποία συνδέονται το σώμα με το νου, με έναν ολιστικό τρόπο μάθησης (Payne & Costas, 2021).

Ο χορός από μόνος του αποτελεί ένα είδος άσκησης και βοηθά τα παιδιά να είναι δραστήρια και υγιή μέσα από την διασκέδαση ενώ ταυτόχρονα μαθαίνουν τα όρια του σώματος τους και τις δυνατότητες που έχουν. Πέρα λοιπόν από την διασκέδαση, ο χορός συντελεί στην γενικότερη ενδυνάμωση του οργανισμού και επηρεάζει πολλές λειτουργίες και μέρη του σώματος όπως τις αρθρώσεις, τα εσωτερικά όργανα, την κυκλοφορία του αίματος, την αναπνευστική ικανότητα και τον καρδιακό μυ (Candela et al., 2013; Flynn, 2011).

Τέλος σε ότι αφορά τον χορό είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη αξιών και ηθικής αφού τα παιδιά μαθαίνουν να σέβονται ο ένας τον άλλον και να συμμετέχουν δίκαια στην διαδικασία. Ενισχύεται η αυτοεκτίμηση και η αυτοπεποίθηση τους και νιώθουν πιο σίγουρα για τον εαυτό τους. Ακόμη τα παιδιά μαθαίνουν να υπακούν σε κανόνες (Koch et. al., 2019), καλλιεργούν την επιμονή και την υπομονή για την επίτευξη του στόχου τους, που στην προκειμένη περίπτωση είναι η εκμάθηση του χορού, όμως είναι έννοιες που ταυτίζονται άμεσα και με τον αθλητισμό και την σωστή αθλητική συμπεριφορά.

Στο νηπιαγωγείο οι μαθητές μαθαίνουν ποια είναι τα σωστά πρότυπα και οι αξίες σχετικά με την αθλητική συμπεριφορά, όπως το τίμιο παιχνίδι (fair play), η σημαντικότητα

της συνεργασίας, ο σεβασμός των αντιπάλων-συμμαθητών και η αποδοχή της ήττας. Μετά από κάθε δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα είτε στην τάξη είτε στην αυλή στο διάλλειμα, κρίνεται αναγκαία μια συζήτηση, στην οποία τα παιδιά θα αναλύουν πως ένιωσαν και τι έμαθαν, προάγοντας έτσι την κατανόηση των σωστών συμπεριφορών.

Μια ενέργεια η οποία μπορεί να συμβάλει θετικά στην διατήρηση της σωστής αθλητικής συμπεριφοράς που έχουν κατακτήσει τα παιδιά είναι η αναγνώριση και η ανταμοιβή της θετικής συμπεριφοράς. Κάθε φορά που οι μαθητές συνεργάζονται επιτυχώς, λειτουργούν ομαδικά, αποδέχονται την ήττα της ομάδας τους και γενικά ακολουθούν μια σωστή στάση απέναντι στον αθλητισμό, μπορούν να επιβραβεύονται με μικρές ανταμοιβές όπως αυτοκόλλητα, σφραγίδες ή προφορικούς επαίνους πχ "Μπράβο, πολύ καλή δουλειά!". Ακόμη μπορούν να χρησιμοποιηθούν πίνακες επιτευγμάτων στον οποίο θα καταγράφονται οι «επιτυχίες» των παιδιών ή κάρτες συμπεριφοράς στις οποίες θα σφραγίδες για κάθε καλή προσπάθεια. Με αυτό τον τρόπο τα παιδιά αποκτούν περισσότερα κίνητρα και διάθεση για να διατηρήσουν και μετέπειτα να παγιώσουν σωστές αθλητικές συμπεριφορές.

Συνοψίζοντας η προώθηση υγιούς και σωστής αθλητικής συμπεριφοράς μπορεί να γίνει με πολλούς τρόπους στο νηπιαγωγείο. Οι δραστηριότητες θα πρέπει να είναι συνυφασμένες με την ηλικία των παιδιών και κατά κύριο λόγο να είναι παιγνιώδεις. Παράλληλα θα πρέπει να είναι διασκεδαστικές και να ενθαρρύνουν τα παιδιά να ασκούνται και να έρχονται σε επαφή με την φυσική δραστηριότητα και άσκηση. Ο χορός είναι ένας ευχάριστος τρόπος να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με την κίνηση και ταυτόχρονα συμβάλει στην τόνωση του ψυχισμού τους μέσα από την έκφραση συναισθημάτων, ιδεών και προβληματισμών (Βερτσώνη, 2012). Με την εισαγωγή και ενσωμάτωση όλων αυτών των δεδομένων στην εκπαιδευτική διαδικασία του νηπιαγωγείου, οι μαθητές σχηματίζουν θετικές συνήθειες όσον αφορά τον αθλητισμό και την σωματική δραστηριότητα βάζοντας γερά θεμέλια για μια υγιή και δραστήρια ζωή.

1.4 Ο ρόλος της εκπαίδευσης στο δημοτικό σε σχέση με την υγιή αθλητική συμπεριφορά

Μετά την πρώτη επαφή των παιδιών με τα ιδανικά του αθλητισμού και τις αξίες της υγιούς αθλητικής συμπεριφοράς στον νηπιαγωγείο, κρίνεται αναγκαίο να διατηρηθεί και να ενισχυθεί αυτός ο πρώτος δεσμός που έχει αναπτυχθεί. Η συνέχιση της προώθησης μιας σωστής συμπεριφοράς και στάσης απέναντι στον αθλητισμό στο δημοτικό αποτελεί βασικό πυλώνα για την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών. Όπως προαναφέρθηκε, το σχολείο θεωρείται ένα από τα πιο δραστικά περιβάλλοντα για την προώθηση της σωματικής δραστηριότητας και άσκησης (Johnson & Deshpande, 2000) και ιδιαίτερα σε μια τόσο κρίσιμη ηλικία, που διαμορφώνονται αξίες και στάσεις, η συνεχής καλλιέργεια του πνεύματος του αθλητισμού μπορεί να προσφέρει πολλαπλά οφέλη στην σωματική αλλά και στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των μαθητών.

Τα παιδιά μέσα από τον αθλητισμό μαθαίνουν να συνεργάζονται με τους συμμαθητές τους, αναγνωρίζουν την αξία της ευγενούς άμιλλας και του σεβασμού προς τους κανόνες, άγραφους και μη. Η αθλητική δραστηριότητα παράλληλα συμβάλει στην ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων, στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης αλλά και στην υιοθέτηση ενός υγιεινότερου τρόπου ζωής. Θεωρείται πολύ σημαντική η συστηματική προσέγγιση των θετικών αθλητικών συμπεριφορών στις τάξεις του δημοτικού σχολείου καθώς αυτή θα αποτελέσει θεμέλιο στην διατήρησή τους και στην μετέπειτα ζωή των μαθητών.

Αλλάζοντας σχολική βαθμίδα, από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό, τα παιδιά είναι πλέον μεγαλύτερα, ωριμότερα και μπορούν να μάθουν με περισσότερους και διαφορετικούς τρόπους. Φυσικά όλοι οι τρόποι προώθησης της σωστής αθλητικής συμπεριφοράς που προαναφέρθηκαν για τον χώρο του νηπιαγωγείου μπορούν να χρησιμοποιηθούν και στο δημοτικό ωστόσο παρακάτω θα αναλυθούν διαφορετικοί τρόποι οι οποίοι συμβαδίζουν και με την ηλικία των μαθητών. Η μάθηση και η εξοικείωση με τις αξίες του αθλητισμού μπορεί να γίνει μέσα από διάφορες προσεγγίσεις και στρατηγικές. Αρχικά η αθλητική παιδεία και η συζήτηση γύρω από αυτήν μπορεί να ενσωματωθεί σε πολλά μαθήματα. Είτε με αφορμή ένα κείμενο στην γλώσσα, μια φωτογραφία στην μελέτη περιβάλλοντος, την παγκόσμια ημέρα αθλητισμού, η αξία του δίκαιου παιχνιδιού (fair play), ο σεβασμός στους συμπαίκτες, η συνεργασία, η ομαδικότητα και όλες αυτές οι αρετές μπορούν να γίνουν συζήτηση και μέρος του μαθήματος.

Οι εκπαιδευτικοί της τάξης και της φυσικής αγωγής πρέπει να εκμεταλλεύονται κάθε ευκαιρία που τους δίνεται μιας και δεν υπάρχει μάθημα αθλητικής παιδείας. Χρησιμοποιώντας φωτογραφίες, βίντεο, άλλο οπτικοακουστικό υλικό είτε μέσω απλής

συζήτησης μπορούν να φέρουν τους μαθητές πιο κοντά στην γνωριμία με τα αθλητικά ιδεώδη. Τα ερεθίσματα που προσφέρει η εικόνα, βοηθούν ιδιαίτερα τα παιδιά να κατανοήσουν την πραγματικότητα περισσότερο από τις εμπειρίες τους (Ασωνίτης, 2001). Η ενίσχυση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με οπτικοακουστικό υλικό κρατάει αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών ενώ παράλληλα γίνεται ευκολότερη η επεξήγηση πολύπλοκων θεμάτων και η αφομοίωση από τους μαθητές είναι αποτελεσματικότερη (Γεωργαντά, 2019). Η συζήτηση μπορεί να αναφέρεται σε παραδείγματα θετικής και αρνητικής αθλητικής συμπεριφοράς και να αναλύεται το πώς αυτή επηρεάζει κάθε φορά την ομάδα, τους συμπαίκτες και τα άτομα που περιβάλλουν το κάθε άθλημα. Ασφαλώς μπορεί να αναλυθεί οποιοδήποτε θέμα ή προβληματισμός των μαθητών που σχετίζεται με την σωστή αθλητική συμπεριφορά.

Όσον αφορά το οπτικοακουστικό υλικό, μπορούν να προβληθούν εκπαιδευτικά βίντεο με τα οφέλη της σωματικής άσκησης και με παραδείγματα σωστής και λανθασμένης αθλητικής συμπεριφοράς με τις συνέπειες που επιφέρουν. Ακόμη, μπορούν να προβληθούν ιστορίες αθλητών, ολυμπιονικών, γενικά αθλητών πρότυπα και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουν αυτοί τις προκλήσεις στην καριέρα τους. Ντοκιμαντέρ και συνεντεύξεις είναι εξίσου βοηθητικά αλλά και πολύ ενδιαφέροντα στο περιβάλλον της τάξης. Συνεντεύξεις με επαγγελματίες αθλητές, αστέρες του ποδοσφαίρου αλλά και ειδικούς από τον χώρο του αθλητισμού που μιλούν για την σημασία και την αξία του αθλητικού ήθους σίγουρα θα κάνει μεγάλη εντύπωση στους μαθητές. Στις μικρότερες τάξεις μπορούν να προβληθούν εκπαιδευτικά κινούμενα σχέδια μέσα από τα οποία θα προωθείται η σημαντικότητα της συνεργασίας και του ομαδικού πνεύματος.

Η δημιουργία ενός κατάλληλου και ασφαλούς περιβάλλοντος στο οποίο τα παιδιά θα μπορούν να συμμετέχουν σε όλα τα αθλήματα χωρίς φόβο είναι πολύ σημαντική. Θα πρέπει οι χώροι να είναι προσβάσιμοι και το κλίμα να είναι υποστηρικτικό ώστε τα παιδιά όχι μόνο να αισθάνονται άνετα να παίρνουν μέρος στην άθληση και τις λοιπές δραστηριότητες, αλλά και να εκφράζουν τυχόν απορίες και σαφώς τα συναισθήματα τους.

Στα πλαίσια του σχολείου και των μαθημάτων θα πρέπει να οργανώνονται ομαδικές δραστηριότητες και παιχνίδια μέσα από τα οποία τα παιδιά θα ενισχύουν το αίσθημα συνεργασίας, αλληλεγγύης και ομαδικότητας σε συνδυασμό με διασκέδαση. Τα ομαδικά παιχνίδια στοχεύουν στο αναπτυξιακό κομμάτι του παιδιού. Οι μαθητές μαθαίνουν να υπακούν σε κανόνες, να οργανώνονται, να εντάσσουν τον εαυτό τους στις απαραίτητες

ανάγκες της κάθε δραστηριότητας αλλά και να μαθαίνουν μέσα από αυτό (Sheridan, M. 2014).

Η διοργάνωση μιας εκδήλωσης από το σχολείο στην οποία θα παραβρεθούν αθλητές και θα μιλήσουν για τα ιδανικά του αθλητισμού, είναι μια ισχυρή στρατηγική η οποία θα τραβήξει το ενδιαφέρον των μαθητών και θα κάνει το μάθημα πιο βιωματικό και ουσιαστικό. Οι αθλητές μέσα από τις προσωπικές τους ιστορίες και βιώματα μπορούν να προωθήσουν θετικά μηνύματα σχετικά με τον αθλητισμό και να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για τους μαθητές. Οι εμπειρίες, οι δυσκολίες και οι επιτυχίες τους, θα βοηθήσουν τους μαθητές να υιοθετήσουν αξίες και αρετές όπως ο σεβασμός, η ομαδικότητα και το δίκαιο παιχνίδι. Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά θα μάθουν να συμμετέχουν στις αθλητικές δραστηριότητες με σωστή και θετική στάση, ενισχύοντας έτσι την γενικότερη τους ευημερία.

Οι γονείς έχουν πρωτεύοντα ρόλο στην ένταξη των παιδιών στο αθλητισμό (Hoefler et al., 2001) και για αυτόν τον λόγο κρίνεται σημαντική η συνεργασία τους με το σχολείο για τη προώθηση της υγιούς αθλητικής συμπεριφοράς στους μαθητές. Σχολείο και γονείς μπορούν να διοργανώσουν σχολικές αθλητικές ημέρες στις οποίες οι γονείς θα συμμετέχουν μαζί με τα παιδιά τους σε αθλητικές δραστηριότητες και παιχνίδια που στόχο θα έχουν την γνωριμία με τον αθλητισμό και τα ιδανικά του. Παράλληλα μέσα από την συμμετοχή των γονέων μπορεί να ενισχυθεί η αυτοπεποίθηση και τα κίνητρα των παιδιών απέναντι στον αθλητισμό.

Συνοψίζοντας η εκπαίδευση στον χώρο του σχολείου και ιδιαίτερα στις τάξεις του δημοτικού κατέχει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της υγιούς αθλητικής συμπεριφοράς στους νέους. Μέσα από τα μαθήματα και τις δραστηριότητες, τα παιδιά μαθαίνουν βασικές κινητικές δεξιότητες αλλά και τις αξίες του αθλητισμού, όπως ο σεβασμός και η συνεργασία. Τα βίντεο, οι φωτογραφία και γενικότερα το οπτικοακουστικό υλικό κάνουν την διαδικασία της μάθησης πιο ενδιαφέρουσα ενώ οι αθλητές και τα σημαντικά πρόσωπα από τον χώρο του αθλητισμού μπορούν να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για τους μαθητές. Η συμμετοχή των γονέων σε δραστηριότητες αποτελεί αρωγό στην προσπάθεια της προώθησης θετικών αθλητικών συμπεριφορών και προσφέρει στα παιδιά ένα μεγαλύτερο δίκτυο υποστήριξης και παραδειγμάτων. Επενδύοντας σε όλες αυτές τις ενέργειες, διαμορφώνονται μελλοντικοί πολίτες, όχι μόνο με καλή σωματική υγεία, αλλά και με ηθικές αξίες και κοινωνικές ευαισθησίες οι οποίες είναι αναγκαίες για την γενικότερη ευημερία τους.

Κεφάλαιο 2: Ο «λόγος» του γραπτού κειμένου και της στατικής εικόνας στη σχολική εκπαίδευση

2.1 Η χρήση γραπτών κειμένων και στατικών εικόνων

Στην σύγχρονη εκπαίδευση, η χρήση γραπτών κειμένων και στατικών εικόνων αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της διδασκαλίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Οι μορφές λόγου που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση αυτών των δύο στοιχείων, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη των γνωστικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων των μαθητών. Επίσης, η σημασιοδότηση που επιτυγχάνεται μέσω της συνδυαστικής χρήσης κειμένου και εικόνας, προσφέρει πολλαπλά επίπεδα νοήματος, τα οποία συμβάλλουν στην κατανόηση και την εμβάθυνση των μαθητών στα διδασκόμενα θέματα.

Η ενσωμάτωση οπτικών κειμένων στην εκπαίδευση έχει αποδειχθεί ότι είναι αποτελεσματική και δημιουργική, υπό την προϋπόθεση ότι εγκαταλείπεται ο διακοσμητικός και εικονογραφικός χαρακτήρας τους (Álvarez Valencia, J. A., 2016). Η λειτουργία της εικόνας στην επικοινωνία και τη σκέψη είναι αναπόφευκτα κωδικοποιημένη, και η ερμηνεία της εξαρτάται από διάφορες βάσεις. Ως κατεξοχήν θεατές οπτικών κειμένων, οι μαθητές, χρησιμοποιούν διαρκώς εικόνες για να κατανοήσουν και να επεξεργαστούν τις πληροφορίες που λαμβάνουν.

Τα σύγχρονα επιστημονικά κείμενα για μικρά παιδιά είναι πολυτροπικά, καθώς συνδυάζουν διαφορετικούς σημειωτικούς τρόπους, κυρίως τον γραπτό λόγο και την εικόνα. Ένα πολυτροπικά κείμενο εμπεριέχει τρία επίπεδα νοήματος που παράγονται από τον γραπτό λόγο και την εικόνα: το αναπαραστατικό, το κείμενο και το διαπροσωπικό (Thompson, R., & McInay, M., 2019). Συνεπώς, στο παρόν κεφάλαιο θα εξεταστούν οι μορφές λόγου που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση γραπτών κειμένων και στατικών εικόνων στα βιβλία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, εστιάζοντας στη σημασιοδότηση και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την επίτευξή της.

Η σημασιοδότηση αποτελεί μια πολύπλοκη διαδικασία που περιλαμβάνει διάφορες μορφές και εργαλεία για την ανάπτυξη της επικοινωνίας. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, η καταδήλωση, η συμπαραδήλωση και ο μύθος χρησιμοποιούνται για να μεταφέρουν μηνύματα και να διαμορφώσουν αντιλήψεις. Η καταδήλωση, ή πρώτης τάξεως σημασιοδότηση, παραπέμπει στην εκφορά άμεσων μηνυμάτων με απευθείας αναφορές σε γεγονότα, πρόσωπα και πληροφορίες. Σύμφωνα με τον Stuart Hall, «ο όρος καταδήλωση εξισώνεται ευρέως με την κυριολεκτική σημασία ενός σημείου». (Hall, Αντωνοπούλου,

2023). Με αυτόν τον τρόπο, η καταδήλωση συνδέεται με την κυριολεκτική μεταφορά της πραγματικότητας στη γλώσσα.

Επιπλέον, η συμπαραδήλωση, ή δευτέρας τάξεως σημασιοδότηση, αναφέρεται στην εκφορά έμμεσων μηνυμάτων που δεν διατυπώνονται ευθέως, αλλά υποδηλώνονται. Ο Hall επισημαίνει ότι «η συμπαραδήλωση χρησιμοποιείται για να αναφέρεται σε λιγότερο σταθερές και περισσότερο συμβατικές και μεταβλητές συνδεδεμένες σημασίες» (Hall, Αντωνοπούλου, 2023). Αυτή η μορφή σημασιοδότησης εξαρτάται από την παρέμβαση κωδίκων και μεταβάλλεται από τη μια περίπτωση στην άλλη, προσθέτοντας βάθος και πλούτο στα μηνύματα που μεταφέρονται στους μαθητές. Η έννοια του μύθου, ή τρίτης τάξεως σημασιοδότησης, παραπέμπει σε εδραιωμένες αντιλήψεις και ιδεολογίες, δηλαδή λειτουργεί ως εδραιωμένη αντίληψη που διαμορφώνει την κατανόηση και την ερμηνεία των εικόνων και των κειμένων. (Αντωνοπούλου, 2023)

Η συμβολοποίηση αποτελεί σημαντικό εργαλείο σημασιοδότησης. Ο Arnheim χρησιμοποιεί τον όρο για να ορίσει τη συγκεκριμένη απόδοση ή αναπαράσταση μιας αφηρημένης ιδέας ή ενός γενικού προτύπου. Η συμβολοποίηση επιτρέπει την αναγνώριση και την κατανόηση συμβολικών νοημάτων που είναι ενσωματωμένα σε εικόνες και κείμενα.

Συνοψίζοντας, η σημασιοδότηση μέσω της καταδήλωσης, της συμπαραδήλωσης, του μύθου και της συμβολοποίησης, διαμορφώνει την εκπαιδευτική διαδικασία προσφέροντας βάθος και πολυπλοκότητα στα μηνύματα που λαμβάνουν οι μαθητές. Αυτά τα εργαλεία σημασιοδότησης συμβάλλουν στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης και στην ενίσχυση της επικοινωνιακής ικανότητας των μαθητών, καθιστώντας την εκπαιδευτική διαδικασία περισσότερο αποτελεσματική και δημιουργική.

2.2 Εφαρμογές στην Εκπαίδευση

Η σημασιοδότηση των γραπτών κειμένων και των στατικών εικόνων δεν είναι απλώς μια θεωρητική έννοια αλλά βρίσκει ουσιαστικές εφαρμογές στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, τα εργαλεία σημασιοδότησης, όπως η καταδήλωση, η συμπαραδήλωση, η συμβολοποίηση χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων και την ενίσχυση της κριτικής σκέψης των μαθητών (Dewey, J., 1904). Η κατανόηση αυτών των εργαλείων επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να διαμορφώνουν εκπαιδευτικά υλικά που είναι πλούσια σε νοήματα και προάγουν τη μάθηση.

Επίσης, η καταδήλωση, ως άμεση μετάδοση μηνυμάτων, χρησιμοποιείται ευρέως για την παρουσίαση πληροφοριών και γεγονότων με ακρίβεια. Στα σχολικά βιβλία, η

καταδήλωση επιτρέπει στους μαθητές να αποκτούν σαφείς και συγκεκριμένες γνώσεις. Όπως αναφέρει ο Stuart Hall, «ο όρος καταδήλωση εξισώνεται ευρέως με την κυριολεκτική σημασία ενός σημείου» (Hall, Αντωνοπούλου, 2023). Έτσι, η χρήση της καταδήλωσης στα διδακτικά υλικά βοηθά τους μαθητές να κατανοούν καλύτερα την πραγματικότητα και να αναπτύσσουν τις δεξιότητες της παρατήρησης και της ανάλυσης.

Επιπλέον, η συμπαραδήλωση, η οποία αναφέρεται στη μετάδοση έμμεσων μηνυμάτων, παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Μέσα από τη συμπαραδήλωση, οι μαθητές καλούνται να ερμηνεύουν και να αποκωδικοποιούν τα υπονοούμενα μηνύματα που κρύβονται πίσω από τις λέξεις και τις εικόνες. Ο Hall επισημαίνει ότι «η συμπαραδήλωση χρησιμοποιείται για να αναφέρεται σε λιγότερο σταθερές και περισσότερο συμβατικές και μεταβλητές συνδεδεμένες σημασίες» (Hall, Αντωνοπούλου, 2023). Η κατανόηση αυτών των μεταβλητών σημασιών ενισχύει την ικανότητα των μαθητών να σκέφτονται κριτικά και να εκφράζουν πιο σύνθετες ιδέες.

Η έννοια του μύθου, ή τρίτης τάξεως σημασιοδότησης, χρησιμοποιείται για να εδραιώσει αντιλήψεις και ιδεολογίες μέσω των εκπαιδευτικών υλικών. Με αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να αναλύουν τις ιδεολογικές και πολιτισμικές αναπαραστάσεις που συναντούν στα μέσα και στην καθημερινότητά τους.

Τέλος, η συμβολοποίηση, όπως ορίζεται από τον Arnheim, αφορά τη συγκεκριμένη απόδοση ή αναπαράσταση μιας αφηρημένης ιδέας ή ενός γενικού προτύπου. Στην εκπαιδευτική διαδικασία, η συμβολοποίηση χρησιμοποιείται για να βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν αφηρημένες έννοιες μέσω συγκεκριμένων παραδειγμάτων και εικόνων. Το μοντάζ, σύμφωνα με τον Eisenstein, περιλαμβάνει την καταγραφή και τον συνδυασμό φωτο-τεμαχίων της πραγματικότητας (Eisenstein, 1975, Αντωνοπούλου, 2023). Αυτό το εργαλείο σημασιοδότησης βοηθά στην δημιουργία νέων συνδέσεων και στη μετάδοση σύνθετων μηνυμάτων μέσω της αλληλουχίας εικόνων.

2.3 Ανάλυση Σημασιοδότησης σε Εκπαιδευτικό Υλικό

Η ανάλυση της σημασιοδότησης σε εκπαιδευτικό υλικό αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι μαθητές αντιλαμβάνονται και ερμηνεύουν τα μηνύματα που λαμβάνουν. Η καταδήλωση, η συμπαραδήλωση και ο μύθος είναι βασικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση αυτή. Η καταδήλωση, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, παραπέμπει στην άμεση μετάδοση μηνυμάτων με απευθείας αναφορές σε γεγονότα, πρόσωπα και πληροφορίες. Στα σχολικά βιβλία, η καταδήλωση χρησιμοποιείται

για την παρουσίαση σαφών και συγκεκριμένων πληροφοριών που βοηθούν τους μαθητές να κατανοούν την πραγματικότητα (Chi, M. T., Ohlsson, S., 2005).

Η συμπαραδήλωση, η οποία αναφέρεται στη μετάδοση έμμεσων μηνυμάτων, παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάλυση του εκπαιδευτικού υλικού. Μέσω της συμπαραδήλωσης, οι μαθητές καλούνται να ερμηνεύουν και να αποκωδικοποιούν τα υπονοούμενα μηνύματα που κρύβονται πίσω από τις λέξεις και τις εικόνες (Crombie, P., & Frame, C., 2022). Αυτό τους βοηθά να αναπτύξουν την ικανότητα να σκέφτονται κριτικά και να εκφράζουν πιο σύνθετες ιδέες. Ως σημασιοδοτικό εργαλείο, ενσωματώνει την ικανότητα να μεταφέρει και να προσδίδει βαθύτερες κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία. Οι μύθοι και οι αφηγήσεις που ενσωματώνονται στα εκπαιδευτικά υλικά δεν είναι απλώς ιστορίες για ανάγνωση ή ακρόαση, αλλά μέσα μέσω των οποίων μεταδίδονται ιδεολογίες, παραδείγματα συμπεριφοράς και πρότυπα σκέψης (Torres, M., & Mercado, M., 2006). Οι μαθητές μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τις υποκείμενες αξίες και να αναλύουν την επίδραση που αυτές οι αξίες έχουν στην κατανόηση του κόσμου γύρω τους.

Η σημασιοδότηση στο εκπαιδευτικό υλικό δεν είναι στατική ή μονοδιάστατη. Είναι δυναμική και αλληλεπιδραστική, με τα νοήματα να εξελίσσονται καθώς οι μαθητές συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία της μάθησης. Οι εκπαιδευτικοί, ως επιμελητές της μάθησης, έχουν την ευθύνη να επιλέγουν και να παρουσιάζουν υλικό που ενθαρρύνει την πολυπλοκότητα της σκέψης και την ανάπτυξη της κριτικής συνείδησης (Steenbeek, H., & van Geert, P., 2013). Αυτό σημαίνει την επιλογή κειμένων και υλικών που προκαλούν τους μαθητές να εξετάζουν και να αμφισβητούν τις προκαταλήψεις, να αναγνωρίζουν την πολυφωνία των προοπτικών και να αναπτύσσουν την ικανότητα να διαβάζουν μεταξύ των γραμμών.

Η σημασιοδότηση στο εκπαιδευτικό υλικό επηρεάζει την αυτοαντίληψη των μαθητών και την αντίληψή τους για τον ρόλο τους στην κοινωνία. Μέσω της αναγνώρισης των στερεοτύπων και των αφηγηματικών που παρουσιάζονται στα βιβλία, τα βίντεο και τα ψηφιακά μέσα, οι μαθητές θα αναπτύξουν μια πιο κριτική και αναλυτική στάση απέναντι στις πληροφορίες που καταναλώνουν (Kellner, D., & Share, J., 2019). Αυτό τους επιτρέπει να γίνουν πιο ενημερωμένοι πολίτες και να συμμετέχουν πιο ενεργά στη δημοκρατική διαδικασία.

2.4. Πολυτροπικά Κείμενα στην Εκπαίδευση

Είναι σημαντικό να αναγνωριστεί η σημασία των πολυτροπικών κειμένων στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς προσφέρουν πολυεπίπεδα νοήματα και ενισχύουν την κατανόηση των μαθητών. Τα πολυτροπικά κείμενα συνδυάζουν διάφορους σημειωτικούς τρόπους, όπως τον γραπτό λόγο, τις εικόνες, τον ήχο και το βίντεο, για να μεταδώσουν πληροφορίες και να δημιουργήσουν πλούσια εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, η χρήση πολυτροπικών κειμένων μπορεί να βελτιώσει την εμπειρία μάθησης των μαθητών και να ενισχύσει την ανάπτυξη των γνωστικών και επικοινωνιακών τους δεξιοτήτων.

Τα πολυτροπικά κείμενα επιτρέπουν την ενσωμάτωση διαφορετικών επιπέδων νοήματος, όπως το αναπαραστατικό, το κειμενικό και το διαπροσωπικό. Το αναπαραστατικό επίπεδο αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο οι πληροφορίες και οι έννοιες απεικονίζονται μέσω των σημειωτικών τρόπων. Το κειμενικό επίπεδο αφορά τη δομή και τη συνοχή του κειμένου, ενώ το διαπροσωπικό επίπεδο σχετίζεται με τη φύση των σχέσεων μεταξύ των συμμετεχόντων στο κείμενο, όπως ο συγγραφέας και ο αναγνώστης.

Η ενσωμάτωση πολυτροπικών κειμένων στην εκπαίδευση επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να δημιουργούν πιο ελκυστικά και αποτελεσματικά διδακτικά υλικά (Sanders, J., & Albers, P., 2010). Η χρήση διαφορετικών σημειωτικών τρόπων βοηθά τους μαθητές να κατανοούν καλύτερα τις έννοιες και να συγκρατούν τις πληροφορίες που τους παρέχονται. Για παράδειγμα, οι εικόνες και τα βίντεο μπορούν να καταστήσουν τις αφηρημένες έννοιες πιο συγκεκριμένες και κατανοητές, ενώ ο γραπτός λόγος μπορεί να παρέχει λεπτομερείς εξηγήσεις και παραδείγματα.

Τα εργαλεία σημασιοδότησης, όπως η καταδήλωση, η συμπαραδήλωση και η συμβολοποίηση μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάλυση και την κατανόηση των πολυτροπικών κειμένων. η κατανόηση των εργαλείων σημασιοδότησης επιτρέπει στους μαθητές να αναπτύξουν κριτική σκέψη και να ερμηνεύουν τα πολυτροπικά κείμενα με πιο σύνθετους τρόπους (Álvarez Valencia, J. A., 2016). Μέσω της ανάλυσης των καταδηλικών, συμπαραδηλωτικών και μυθικών επιπέδων, οι μαθητές είναι δυνατόν να αποκωδικοποιούν τα μηνύματα που λαμβάνουν και να κατανοούν τις ιδεολογικές και πολιτισμικές αναπαραστάσεις που περιλαμβάνονται στα εκπαιδευτικά υλικά. Αυτό τους βοηθά να αναπτύξουν μια πιο ολοκληρωμένη και κριτική προσέγγιση απέναντι στην εκπαίδευση και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας.

Τέλος, η χρήση πολυτροπικών κειμένων στην εκπαίδευση ενισχύει την εμπλοκή και το ενδιαφέρον των μαθητών. Η ποικιλία των σημειωτικών τρόπων κάνει τη μάθηση πιο διαδραστική και ελκυστική, ενώ παράλληλα προσφέρει ευκαιρίες για δημιουργική έκφραση και πειραματισμό (Thompson, R., & McInay, M., 2019). Οι μαθητές ενθαρρύνονται να αναπτύξουν τις δικές τους πολυτροπικές δεξιότητες, δημιουργώντας τα δικά τους κείμενα που συνδυάζουν γραπτό λόγο, εικόνες, ήχο και βίντεο.

Κεφάλαιο 3: Φαινόμενα οπαδικής βίας και ο ρόλος της εκπαίδευσης

Τα φαινόμενα οπαδικής βίας αποτελούν ένα ανησυχητικό κοινωνικό ζήτημα που απασχολεί τόσο τις αρχές όσο και την ευρύτερη κοινωνία. Συγκεκριμένα, οι πράξεις βίας που εκδηλώνονται από οπαδούς αθλητικών ομάδων συχνά οδηγούν σε σοβαρούς τραυματισμούς, υλικές ζημιές και διατάραξη της δημόσιας τάξης (Rookwood, J., & Spaij, R., 2017). Η αντιμετώπισή τους απαιτεί πολύπλευρη προσέγγιση, καθώς οι αιτίες που τα υποκινούν είναι πολυδιάστατες και συνδέονται με κοινωνικά, οικονομικά και ψυχολογικά αίτια. Συχνά, η έλλειψη ουσιαστικής κοινωνικής ένταξης και η απουσία θετικών προτύπων συμβάλλουν στην ανάπτυξη τέτοιων συμπεριφορών (Di Biase, J. D., 2017).

Στον «αγώνα» κατά της οπαδικής βίας, ο ρόλος της εκπαίδευσης καθίσταται καίριος και πολύ σημαντικός. Μέσω της εκπαίδευσης, είναι δυνατόν να προωθηθούν αξίες όπως η ειρηνική συνύπαρξη, ο σεβασμός και η κατανόηση της διαφορετικότητας (Afacan, E., Opağ, Z., Demiran, D., & Çobanoğlu, G., 2017). Κατά συνέπεια, η καλλιέργεια αυτών των αρχών από νεαρή ηλικία, συμβάλλει στην πρόληψη των φαινομένων βίας και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, οδηγώντας έτσι σε μια πιο ασφαλή και αρμονική κοινωνία.

3.1 Ανάλυση των αιτιών και των παραγόντων που οδηγούν τα παιδιά στην συμμετοχή σε περιστατικά οπαδικής βίας

Η συμμετοχή των παιδιών σε περιστατικά οπαδικής βίας αποτελεί ένα φαινόμενο που έχει διερευνηθεί εκτενώς από την επιστημονική κοινότητα. Οι αιτίες και οι παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτή την τάση είναι πολυδιάστατοι και αλληλένδετοι, ενώ η κατανόησή τους απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση. Αρχικά, οι κοινωνικοί παράγοντες παίζουν καθοριστικό ρόλο. Η ανάγκη για κοινωνική αποδοχή και η αναζήτηση ταυτότητας είναι έντονες κατά την εφηβεία. Τα παιδιά, αναζητώντας έναν ρόλο εντός της ομάδας, καταφεύγουν στη βία ως μέσο επιβεβαίωσης ενός συλλογικού αισθήματος δύναμης και ανήκειν (Wilkinson, D. L., 2001). Επιπλέον, η αίσθηση αδικίας και η αντίληψη ότι η κοινωνία δεν παρέχει ίσες ευκαιρίες, καταλήγει σε αντιδραστική συμπεριφορά, όπως η συμμετοχή σε βίαιες ενέργειες.

Ένας ακόμη παράγοντας που σχετίζεται άμεσα με την οπαδική βία είναι ο οικονομικός παράγοντας. Η φτώχεια και η κοινωνική ανισότητα μπορούν να δημιουργήσουν συνθήκες απογοήτευσης και αποξένωσης (Mostahfezian, M., & Sarrami, L., 2012). Τα παιδιά που ζουν σε περιβάλλοντα όπου οι ευκαιρίες για προσωπική ανάπτυξη και επιτυχία είναι περιορισμένες, θα βρουν στην οπαδική βία έναν τρόπο για να εκφράσουν τη δυσαρέσκειά τους και να αντισταθούν στην κοινωνική τους περιθωριοποίηση.

Στον ψυχολογικό τομέα, η ανάγκη για αναγνώριση και η επιθυμία για δύναμη μπορεί να οδηγήσουν τα παιδιά στην εμπλοκή με ομάδες οπαδών που εκδηλώνουν βίαιη συμπεριφορά. Η ανασφάλεια και η χαμηλή αυτοεκτίμηση θα αντισταθμίζονται μέσω της συμμετοχής σε μια ομάδα που προσφέρει μια αίσθηση δύναμης και συνοχής (Rookwood, J., & Sraaij, R., 2017). Η επιρροή αρνητικών προτύπων και η έκθεση σε βίαιες συμπεριφορές, ίσως να καταλήξει στην αναπαραγωγή τέτοιων συμπεριφορών από τα παιδιά.

Οι πολιτισμικοί παράγοντες επίσης συμβάλλουν στην εξάπλωση της οπαδικής βίας. Η ανάπτυξη μιας κουλτούρας που επικροτεί τη βία ως μέσο έκφρασης του αθλητικού πάθους και της αφοσίωσης στην ομάδα ενθαρρύνει τα παιδιά να αντιλαμβάνονται τη βία ως αποδεκτή συμπεριφορά (Strang, L., Baker, G., Pollard, J., & Hofman, J., 2018). Η παρουσίαση της βίας στα μέσα ενημέρωσης και η αποθέωση βίαιων συμπεριφορών από διάσημους αθλητές ή οπαδούς ενισχύει την ιδέα ότι η βία είναι μια κοινωνικά αποδεκτή μορφή αντίδρασης.

Η εκπαίδευση αποτελεί έναν ακόμη σημαντικό παράγοντα που μπορεί να οδηγήσει τους νέους σε παραβατικές συμπεριφορές. Η έλλειψη εκπαιδευτικών προγραμμάτων που να προάγουν την ειρηνική συνύπαρξη, τον σεβασμό και την κατανόηση της διαφορετικότητας συμβάλλει στην ανάπτυξη βίαιων συμπεριφορών (Afacan, E., Onağ, Z., Demiran, D., & Çobanoğlu, G., 2017). Η εκπαίδευση πρέπει να εστιάζει στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης, στην ενίσχυση των δεξιοτήτων επικοινωνίας και στην προώθηση της κοινωνικής συνείδησης.

Οι οικογενειακοί παράγοντες διαδραματίζουν επίσης έναν πολύ σημαντικό ρόλο όσον αφορά την συμπεριφορά των παιδιών. Η οικογένεια είναι ο πρώτος κοινωνικός πυρήνας στον οποίο εκτίθενται τα παιδιά και από τον οποίο αντλούν πρότυπα συμπεριφοράς. Η απουσία θετικών προτύπων, η ενδοοικογενειακή βία και η παραμέληση, κατευθύνουν τα παιδιά στην αναζήτηση αναγνώρισης και αποδοχής μέσω της συμμετοχής σε βίαιες ομάδες οπαδών (Lindsay, J., Willmott, D., & Richardson, E., 2023). Η συμμετοχή των παιδιών σε περιστατικά οπαδικής βίας είναι αποτέλεσμα μιας σειράς αλληλοεπιδρώντων παραγόντων. Η κατανόηση και η αντιμετώπιση αυτών των παραγόντων απαιτεί μια πολυεπίπεδη προσέγγιση που θα συνδυάζει την εκπαίδευση, την κοινωνική πολιτική, την οικογενειακή υποστήριξη και την πολιτισμική αλλαγή. Μόνο μέσω μιας τέτοιας ολοκληρωμένης προσπάθειας γίνεται να επιτευχθεί η μείωση και η πρόληψη της οπαδικής βίας στις νεότερες γενιές.

Το φαινόμενο της βίας στον αθλητισμό, ιδιαίτερα μεταξύ των φιλάθλων, είναι ένα πολύπλευρο ζήτημα που έχει μελετηθεί σε διάφορους κλάδους, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνιολογίας, της ψυχολογίας και της εγκληματολογίας (Strang, L., Baker, G., Pollard, J.,

& Hofman, J., 2018). Οι επιστημονικές έρευνες σε αυτόν τον τομέα επιδιώκουν να κατανοήσουν τις υποκείμενες αιτίες και τους παράγοντες που οδηγούν τα άτομα, ιδιαίτερα τα παιδιά και τους εφήβους, να εμπλέκονται ή να έλκονται σε βίαιες συμπεριφορές στο πλαίσιο αθλητικών γεγονότων.

Θεωρία Κοινωνικής Ταυτότητας παρέχει ένα πλαίσιο για την κατανόηση του πώς η δυναμική της ομάδας μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά του ατόμου. Αυτή η θεωρία προτείνει ότι τα άτομα αντλούν μια αίσθηση του εαυτού τους από τη συμμετοχή τους σε κοινωνικές ομάδες, όπως οι αθλητικές ομάδες και οι βάσεις των θαυμαστών τους (Abrams, D., & Hogg, M. A., 1990). Όταν τα παιδιά και οι έφηβοι ταυτίζονται έντονα με μια ομάδα, είναι πιο πιθανό να συμμορφωθούν με τους κανόνες και τις συμπεριφορές αυτής της ομάδας, που μπορεί να περιλαμβάνουν επιθετικότητα και βία, εάν αυτά θεωρούνται χαρακτηριστικά της ταυτότητας της ομάδας.

Από ψυχολογική άποψη, η Θεωρία Κοινωνικής Μάθησης του Albert Bandura υποστηρίζει ότι η συμπεριφορά μαθαίνεται μέσω της παρατήρησης, της μίμησης και της μοντελοποίησης. Επομένως, εάν τα παιδιά παρατηρούν σημαντικά πρότυπα, όπως γονείς, συνομηλίκους ή αθλητές, να εμπλέκονται σε βία, μπορεί να θεωρήσουν ότι μια τέτοια συμπεριφορά είναι αποδεκτή και να την επαναλάβουν (Bandura, A., 1969). Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στο πλαίσιο του αθλητισμού, όπου οι ενέργειες των παικτών, των προπονητών και των φιλάθλων είναι συχνά πολύ ορατές και μπορούν να χρησιμεύσουν ως παραδείγματα επιρροής.

Ακόμα, οι περιβαλλοντικοί παράγοντες παίζουν επίσης καθοριστικό ρόλο. Η θεωρία των οικολογικών συστημάτων, που αναπτύχθηκε από τον Urie Bronfenbrenner, τονίζει τη σημασία πολλαπλών περιβαλλοντικών συστημάτων που αλληλεπιδρούν για να επηρεάσουν την ανάπτυξη (Härkönen, U., 2001). Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε περιβάλλοντα όπου επικρατεί βία, όπως σε ορισμένες κοινότητες ή οικογένειες, μπορεί να συνηθίσουν την επιθετικότητα ως κανονιστική απάντηση στη σύγκρουση, αυξάνοντας έτσι την πιθανότητα βίαιης συμπεριφοράς.

Έτσι, η εκπαίδευση χρησιμεύει ως κρίσιμη παρέμβαση για τον μετριασμό του κινδύνου βίας από θαυμαστές. Οι γνωστικές-συμπεριφορικές προσεγγίσεις σε εκπαιδευτικά προγράμματα ίσως να είναι αποτελεσματικές στο να διδάξουν τα παιδιά και τους εφήβους να αναγνωρίζουν και να ρυθμίζουν τα συναισθήματά τους, να αναπτύσσουν ενσυναίσθηση και να χρησιμοποιούν μη βίαιες στρατηγικές για την επίλυση συγκρούσεων (Bo'Riyev, B., Sharapova, D., Turayev, B., & Shernazarov, F., 2023). Αυτά τα προγράμματα αμφισβητούν

τους υπάρχοντες κανόνες σχετικά με τη βία στον αθλητισμό, προωθώντας θετικά πρότυπα και ενισχύοντας τις αξίες του αθλητισμού και του ευγενούς παιχνιδιού.

Το ιστορικό πλαίσιο της ποδοσφαιρικής βίας στην Αγγλία κατά τη δεκαετία του 1980 παρέχει μια μελέτη περίπτωσης για την εφαρμογή αυτών των θεωριών. Η εκτεταμένη βία οδήγησε σε κοινωνική αναταραχή και προκάλεσε εθνική και διεθνή αντίδραση (Rookwood, J., & Spraij, R., 2017). Η επακόλουθη απαγόρευση αγγλικών συλλόγων από τις ευρωπαϊκές διοργανώσεις ήταν μια τιμωρητική απάντηση που χρησίμευσε επίσης ως καταλύτης για την αλλαγή. Τόνισε την ανάγκη για συστημικές παρεμβάσεις, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της βίας των θαυμαστών.

Ως απάντηση στην κρίση, έγινε μια συντονισμένη προσπάθεια να αλλάξει η κουλτούρα του ποδοσφαίρου στην Αγγλία. Αυτό περιλάμβανε την εφαρμογή πολιτικών και πρακτικών που βασίζονται στην επιστημονική έρευνα για τον έλεγχο του πλήθους και την ψυχολογία της βίας (Hobbs, D., & Robins, D., 1991). Τα σχέδια των γηπέδων τροποποιήθηκαν για να μειωθεί η πιθανότητα βίας από το πλήθος και εισήχθησαν προγράμματα που βασίζονται στην κοινότητα για να προσελκύσουν τους νεαρούς οπαδούς με θετικούς τρόπους.

Αυτά τα μέτρα, που βασίζονται στην επιστημονική κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς και της κοινωνικής δυναμικής, συνέβαλαν στη σημαντική μείωση της βίας που σχετίζεται με το ποδόσφαιρο με την πάροδο του χρόνου (Trendl, A., Stewart, N., & Mullett, T. L., 2021). Καταδεικνύουν τη σημασία των τεκμηριωμένων προσεγγίσεων για την πρόληψη της βίας στον αθλητισμό, οι οποίες περιλαμβάνουν όχι μόνο τιμωρητικά μέτρα αλλά και προληπτικές εκπαιδευτικές προσπάθειες για την αντιμετώπιση των στάσεων και συμπεριφορών που συμβάλλουν σε τέτοια περιστατικά.

3.2 Συνέπειες της οπαδικής βίας στην ψυχολογική και σωματική ανάπτυξη των παιδιών

Οι συνέπειες της οπαδικής βίας στην ψυχολογική και σωματική ανάπτυξη των παιδιών έχουν μελετηθεί εκτενώς και έχουν αναγνωριστεί ως πολυδιάστατες και βαθιές. Η έκθεση σε βίαιες συμπεριφορές και περιβάλλοντα, ειδικά κατά την παιδική ηλικία, μπορεί να έχει μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην ψυχική υγεία, την κοινωνική λειτουργικότητα και τη σωματική ευεξία (Heydarinejad, S., & Gholami, S., 2012). Ψυχολογικά, η συμμετοχή ή η έκθεση σε οπαδική βία συνδέεται με αυξημένα επίπεδα άγχους και φόβου. Τα παιδιά που βιώνουν ή μαρτυρούν βίαια περιστατικά μπορεί να αναπτύξουν συμπτώματα τραυματικού

στρες, όπως εφιάλτες, διαταραχές ύπνου και ανησυχία. Η συνεχής ένταση και η ανασφάλεια που συνδέονται με την οπαδική βία, ενδεχομένως να επηρεάσει την ανάπτυξη του αυτοελέγχου και της αυτοεκτίμησης, καθώς τα παιδιά μπορεί να αισθάνονται ανίσχυρα και ανασφαλή.

Ακόμα, η επίδραση στην κοινωνική ανάπτυξη είναι και αυτή εξίσου σημαντική. Τα παιδιά που εμπλέκονται σε περιστατικά οπαδικής βίας αναπτύσσουν δυσλειτουργικές κοινωνικές σχέσεις, εμφανίζουν επιθετικότητα και αποκτούν αρνητικές στάσεις απέναντι στην αρχή και τους κανόνες (Setyowati, R. N., 2013). Η συμμετοχή σε βίαιες ομάδες μπορεί να ενισχύσει την αντίληψη ότι η βία είναι μια αποδεκτή μορφή διαπραγματεύσεως και επίλυσης συγκρούσεων, πράγμα που θα επιφέρει σε μακροχρόνια κοινωνική απομόνωση και παραβατικότητα.

Σωματικά, η συμμετοχή σε βίαια περιστατικά θα καταλήξει σε τραυματισμούς και σωματική βλάβη, η οποία ενδεχομένως να είναι άμεση ή να εκδηλωθεί μακροπρόθεσμα (Milenković, V. M., & Milenković, D. A., 2022). Η συνεχής έκθεση σε βίαιες καταστάσεις έχει επιπτώσεις στην υγεία, όπως υψηλά επίπεδα στρες και ανησυχία, τα οποία με τη σειρά τους θα επηρεάσουν την καρδιακή λειτουργία, το ανοσοποιητικό σύστημα και την ολική σωματική υγεία.

Επιπλέον, η ψυχολογική δυσφορία που προκαλείται από την οπαδική βία οδηγεί σε ανθυγιεινές συμπεριφορές, όπως κατάχρηση ουσιών, ανθυγιεινή διατροφή και αποφυγή φυσικής άσκησης. Αυτές οι συμπεριφορές επιδεινώνουν τη σωματική υγεία και προκαλούν μακροπρόθεσμες συνέπειες στην ανάπτυξη και την ευεξία των παιδιών. Επίσης, η εκπαίδευση και η κοινωνική λειτουργικότητα των παιδιών επίσης επηρεάζονται αρνητικά από την οπαδική βία. Τα παιδιά που εμπλέκονται σε βίαιες συμπεριφορές, φαίνεται να αποδίδουν λιγότερο στο σχολείο, έχουν αυξημένο κίνδυνο για σχολική αποτυχία και αποκτούν αρνητική στάση απέναντι στη μάθηση και την εκπαίδευση (Baić, V., Ivanović, Z., & Popović, S., 2017). Οι συνέπειες της οπαδικής βίας στην ανάπτυξη των παιδιών είναι σοβαρές και πολυδιάστατες. Η πρόληψη και η έγκαιρη παρέμβαση είναι κρίσιμες για την προστασία των παιδιών από τις επιπτώσεις της βίας και για την προαγωγή της υγιούς ψυχολογικής και σωματικής ανάπτυξης. Έτσι, η ενίσχυση των κοινωνικών δομών, η εκπαίδευση και η υποστήριξη των οικογενειών και των παιδιών θα συμβάλλει στην ανάπτυξη ανθεκτικότητας και στην πρόληψη της εμπλοκής των παιδιών σε βίαιες συμπεριφορές.

Στην Ολλανδία, προγράμματα όπως το "Football for Peace" έχουν εφαρμοστεί σε κοινότητες με ιστορικό οπαδικής βίας. Αυτά τα προγράμματα χρησιμοποιούν το ποδόσφαιρο

για να διδάξουν στα παιδιά την ομαδική εργασία, τον σεβασμό και την επίλυση συγκρούσεων. Στόχος τους είναι να αντισταθμίσουν τον αρνητικό ψυχολογικό αντίκτυπο της βίας παρέχοντας θετικά πρότυπα και ένα ασφαλές περιβάλλον για τα παιδιά να μάθουν και να παίζουν (Williams, J. M., 2013). Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η εκστρατεία "Kick It Out" εργάζεται για να αμφισβητήσει τις διακρίσεις και να προωθήσει την ένταξη στο ποδόσφαιρο. Η εκστρατεία αυτή παρέχει εκπαιδευτικά εργαστήρια για παιδιά και νέους, βοηθώντας τους να κατανοήσουν τον αντίκτυπο της βίας και των προκαταλήψεων, που μπορούν να επηρεάσουν την ψυχολογική τους ευημερία και την κοινωνική τους ανάπτυξη.

Στη Γερμανία, τα "Fan Projects" επικεντρώνονται στην κοινωνική εργασία με νέους ποδοσφαιρόφιλους που κινδυνεύουν να εμπλακούν σε βία. Αυτά τα έργα προσφέρουν συμβουλές και δραστηριότητες που προάγουν τις κοινωνικές δεξιότητες και τη μη βίαιη συμπεριφορά, ικανοποιώντας τις ψυχολογικές ανάγκες των παιδιών που μπορεί να επηρεάζονται από την επιθετική συμπεριφορά που παρατηρούν στην κουλτούρα των οπαδών (Singh, I., 2011). Στην Ισπανία, η "La Liga Genuine" είναι μια πρωτοβουλία κοινωνικής ευθύνης που περιλαμβάνει ένα πρωτάθλημα ποδοσφαίρου για παιδιά με νοητικές αναπηρίες. Παρέχει μια υποστηρικτική κοινότητα που βοηθά να μετριαστεί η απομόνωση που συχνά αισθάνονται αυτά τα παιδιά λόγω της οπαδικής βίας, προωθώντας τη φυσική δραστηριότητα και την ψυχολογική ευημερία.

Στην Ελλάδα, πρωτοβουλίες όπως το "The School of the Fan" επιδιώκουν να εκπαιδεύσουν τους νέους αθλητικούς φιλάθλους σχετικά με τις αρνητικές συνέπειες της βίας. Μέσω εργαστηρίων και σεμιναρίων, τα παιδιά μαθαίνουν για το fair play και τον σεβασμό, που είναι κρίσιμα για την ψυχολογική τους ανάπτυξη και μπορούν να αποτρέψουν την υιοθέτηση βίαιων συμπεριφορών (Burgos-García, A, 2023).. Αξίζει να σημειωθεί, ότι ο Ολυμπιακός FC τρέχει κοινοτικά προγράμματα που εμπλέκουν τα παιδιά στον αθλητισμό, ενώ τους διδάσκουν αξίες που αντισταθμίζουν τις επιπτώσεις της οπαδικής βίας. Αυτά τα προγράμματα επικεντρώνονται στην σωματική υγεία, την ομαδική εργασία και τον σεβασμό προς τους άλλους, συμβάλλοντας στη συνολική ευημερία των παιδιών (Jewell, R. T., 2011). Η εκστρατεία "Sports Without Violence", που υποστηρίζεται από διάφορους ελληνικούς αθλητικούς οργανισμούς, εστιάζει στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τον αντίκτυπο της βίας στον αθλητισμό. Περιλαμβάνει εκπαιδευτικά προγράμματα για τα σχολεία, όπου τα παιδιά συμμετέχουν σε συζητήσεις και δραστηριότητες που αναδεικνύουν τη σημασία της διατήρησης ενός ειρηνικού και σεβαστού αθλητικού περιβάλλοντος.

Η ΑΕΚ Αθηνών έχει εφαρμόσει κοινωνικές πρωτοβουλίες που παρέχουν ασφαλείς χώρους για τα παιδιά να ασχοληθούν με τον αθλητισμό μακριά από την αρνητική επιρροή της οπαδικής βίας. Αυτές οι πρωτοβουλίες συχνά περιλαμβάνουν ψυχολογική υποστήριξη για τα παιδιά που έχουν εκτεθεί σε βία, βοηθώντας τα να αντιμετωπίσουν οποιοδήποτε τραύμα μπορεί να έχουν βιώσει. (Siregar, F. H., 2022). Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, η εκστρατεία "Respect" της UEFA είναι μια πρωτοβουλία που προωθεί τον σεβασμό, την ποικιλομορφία και την ένταξη σε όλα τα επίπεδα του ποδοσφαίρου. Η εκστρατεία περιλαμβάνει εκπαιδευτικά στοιχεία που στοχεύουν στους νέους φιλάθλους και παίκτες, διδάσκοντάς τους τις αξίες του σεβασμού και αναδεικνύοντας τον ψυχολογικό αντίκτυπο της βίας (Bridgman, T., 2021). Το δίκτυο Fare λειτουργεί σε όλη την Ευρώπη για να καταπολεμήσει την ανισότητα στο ποδόσφαιρο και χρησιμοποιεί την εκπαίδευση ως εργαλείο για την πρόληψη της οπαδικής βίας. Οι δραστηριότητές τους περιλαμβάνουν την εμπλοκή παιδιών και νέων σε εκστρατείες και την παροχή πόρων σε σχολεία και συλλόγους για την εκπαίδευση σχετικά με τους κινδύνους της οπαδικής βίας (Wirawan, N. J. V., & Elias, R. A., 2023).

Αυτά τα παραδείγματα καταδεικνύουν προληπτικές προσπάθειες για τον μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων της οπαδικής βίας στα παιδιά. Εστιάζοντας στην εκπαίδευση, την κοινοτική εμπλοκή και την προώθηση θετικών αξιών, αυτές οι πρωτοβουλίες εργάζονται προς τη δημιουργία ενός ασφαλέστερου και πιο συμπεριληπτικού περιβάλλοντος για την ψυχολογική και σωματική ανάπτυξη των νέων ατόμων.

3.3 Ο ρόλος των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των αθλητικών οργανισμών στην πρόληψη και την διαχείριση της αθλητικής και οπαδικής βίας

Στην προσπάθεια πρόληψης και διαχείρισης της αθλητικής και οπαδικής βίας, ένας σημαντικός ρόλος ανατίθεται στα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τους αθλητικούς οργανισμούς. Η εκπαίδευση και ο αθλητισμός θεωρούνται θεμελιώδεις πυλώνες για την ανάπτυξη υγιών κοινωνικών δεξιοτήτων και την προαγωγή της ειρηνικής συνύπαρξης (Abdulsalama, Y. K., Theeboomb, M., & Coalterc, F., 2023). Αναλυτικότερα, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αναγνωρίζονται ως κρίσιμοι χώροι όπου πρέπει να προωθηθεί η κοινωνική μάθηση και η ανάπτυξη θετικών συμπεριφορών. Είναι ευθύνη τους να ενσωματώσουν στο πρόγραμμα σπουδών δραστηριότητες και μαθήματα που ενισχύουν την κατανόηση της σημασίας του σεβασμού, της ανεκτικότητας και της διαφορετικότητας. Η εκπαίδευση στην επίλυση

συγκρούσεων, η διδασκαλία της σημασίας της ομαδικής εργασίας και η ανάπτυξη ενσυναίσθησης είναι ουσιώδεις για την πρόληψη της βίας.

Οι αθλητικοί οργανισμοί, από την πλευρά τους, έχουν και αυτοί την ευθύνη να προάγουν τον αθλητισμό ως μέσο για την υγιή σωματική, ψυχική και κοινωνική ανάπτυξη. Η διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος που απορρίπτει τη βία και ενθαρρύνει τον αθλητικό ήθος, την αμοιβαία σεβασμό και την ισότητα είναι θεμελιώδης (Monteiro, R, 2010). Οι αθλητικοί οργανισμοί πρέπει να εφαρμόζουν πολιτικές που αποτρέπουν τη βία και να παρέχουν εκπαίδευση στους αθλητές, τους προπονητές και τους οπαδούς σχετικά με τις συνέπειες της βίαιης συμπεριφοράς. Επιπλέον, η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και αθλητικών οργανισμών είναι ουσιαστική για την ανάπτυξη συνεκτικών προγραμμάτων που στοχεύουν στην πρόληψη της βίας. Η διοργάνωση κοινών εκδηλώσεων, η διαμόρφωση εκπαιδευτικών πακέτων και η διεξαγωγή εργαστηρίων μπορεί να βοηθήσει στην ενίσχυση του μηνύματος κατά της βίας και στην προαγωγή της θετικής συμπεριφοράς.

Παράλληλα, πολύ σημαντική κρίνεται η ενσωμάτωση των γονέων και της κοινότητας σε αυτές τις προσπάθειες. Οι γονείς πρέπει να ενημερώνονται και να εμπλέκονται στις πρωτοβουλίες πρόληψης της βίας, ενώ οι κοινότητες πρέπει να υποστηρίζουν τις πολιτικές και τις δράσεις που αναλαμβάνονται από τα εκπαιδευτικά και αθλητικά ιδρύματα. Παράλληλα, η αξιολόγηση και η συνεχής βελτίωση των προγραμμάτων πρόληψης είναι απαραίτητη (Di Biase, J. D., 2017). Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι αθλητικοί οργανισμοί πρέπει να παρακολουθούν την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων τους και να προσαρμόζουν τις πρακτικές τους ανάλογα με τις ανάγκες και τις αλλαγές στο κοινωνικό πλαίσιο.

Ο ρόλος λοιπόν των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των αθλητικών οργανισμών στην πρόληψη και τη διαχείριση της αθλητικής και οπαδικής βίας είναι καθοριστικός. Μέσω της εκπαίδευσης, της ενημέρωσης και της δημιουργίας ενός υγιούς αθλητικού περιβάλλοντος, μπορούν να συμβάλλουν στην καλλιέργεια μιας κουλτούρας ανεκτικότητας και σεβασμού, αποτρέποντας την εμφάνιση και την εξάπλωση της βίας. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των αθλητικών οργανισμών στην πρόληψη και τη διαχείριση της αθλητικής και οπαδικής βίας είναι θεμελιώδης και πολύπλευρος (Elliott, S., & Drummond, M., 2016) Η αθλητική βία, ειδικότερα η οπαδική βία, αποτελεί ένα φαινόμενο που επηρεάζει αρνητικά τόσο τους αθλητές όσο και τους φιλάθλους, δημιουργώντας ευρύτερες κοινωνικές επιπτώσεις. Η πρόληψη και η διαχείριση αυτής της βίας απαιτεί συνεργασία και συντονισμένες δράσεις από ποικίλους φορείς.

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα έχουν την ευθύνη να καλλιεργούν αξίες όπως ο σεβασμός, η ανεκτικότητα και η ειρηνική συνύπαρξη στους μαθητές από νεαρή ηλικία. Ένα παράδειγμα αποτελεσματικής δράσης είναι η ενσωμάτωση μαθημάτων που προάγουν την κοινωνική και συναισθηματική μάθηση (SEL) στο σχολικό πρόγραμμα. Αυτά τα μαθήματα βοηθούν τους μαθητές να αναπτύξουν δεξιότητες αυτοελέγχου, ενσυναίσθησης και επίλυσης συγκρούσεων, που είναι κρίσιμα για την πρόληψη βίαιων συμπεριφορών. Επιπλέον, τα σχολεία μπορούν να διοργανώνουν εκδηλώσεις και εργαστήρια που προάγουν την κατανόηση της διαφορετικότητας και την αλληλεγγύη (Zeisner, C., & Smith, J., 2022). Για παράδειγμα, η διοργάνωση διαπολιτισμικών ημερών ή η συμμετοχή σε προγράμματα ανταλλαγής μαθητών μπορεί να ενισχύσει την αίσθηση του σεβασμού προς τις διαφορετικές κουλτούρες και να μειώσει τα φαινόμενα διακρίσεων και βίας.

Επίσης, οι αθλητικοί οργανισμοί έχουν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού αθλητικού περιβάλλοντος. Πρέπει να υιοθετούν πολιτικές μηδενικής ανοχής απέναντι στη βία και να εφαρμόζουν αυστηρούς κανονισμούς για την αντιμετώπιση βίαιων συμπεριφορών. Ένα παράδειγμα από την Ευρώπη είναι η UEFA, η οποία έχει θεσπίσει κανονισμούς και πρωτόκολλα για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας στα γήπεδα. Μέσω της εκστρατείας "Respect", η UEFA προωθεί την ανεκτικότητα, την ισότητα και τον σεβασμό μεταξύ των φιλάθλων, των αθλητών και των προπονητών. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν εκπαιδευτικά σεμινάρια, καμπάνιες ενημέρωσης και συνεργασίες με τοπικές αρχές για την ενίσχυση της ασφάλειας στα γήπεδα. Στην Ελλάδα, οι αθλητικοί σύλλογοι έχουν επίσης υιοθετήσει πολιτικές και πρωτοβουλίες για την πρόληψη της βίας (Σαββάκης, Δ., & Τσουράλη, Α., 2008). Ο Παναθηναϊκός Αθλητικός Όμιλος, για παράδειγμα, έχει ξεκινήσει την καμπάνια "Αθλητισμός χωρίς Βία", η οποία περιλαμβάνει εκπαιδευτικά σεμινάρια για τους αθλητές και τους φιλάθλους, καθώς και δράσεις ευαισθητοποίησης που προωθούν τις αξίες του ευ αγωνίζεσθαι και του σεβασμού προς τον αντίπαλο.

Επίσης, η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και αθλητικών οργανισμών είναι κρίσιμη για την επιτυχή πρόληψη και διαχείριση της βίας. Ένα παράδειγμα αυτής της συνεργασίας είναι το πρόγραμμα "Αθλητισμός και Εκπαίδευση για την Ειρήνη", που υλοποιείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση σε συνεργασία με τοπικές αρχές και σχολεία. Το πρόγραμμα αυτό προωθεί την ένταξη και τη συνεργασία μέσω του αθλητισμού, οργανώνοντας κοινές αθλητικές δραστηριότητες και εκπαιδευτικά σεμινάρια που ενισχύουν την κοινωνική συνοχή και την ειρηνική συνύπαρξη. Στην Ελλάδα, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα

συνεργάζονται με αθλητικούς συλλόγους για την προώθηση κοινών δράσεων που στοχεύουν στην πρόληψη της βίας (Kamberidou, I., 2008). Για παράδειγμα, οι μαθητές συμμετέχουν σε αθλητικά προγράμματα που προάγουν την ομαδική εργασία και την αλληλεγγύη, ενώ παράλληλα παρακολουθούν μαθήματα που διδάσκουν την αξία της συνεργασίας και της ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων.

Τα κοινωνικά μέσα ενημέρωσης και οι νέες τεχνολογίες διαδραματίζουν με την σειρά τους και αυτές σημαντικό ρόλο στην προώθηση των μηνυμάτων κατά της βίας. Οι αθλητικοί οργανισμοί και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να χρησιμοποιούν τα κοινωνικά μέσα για να διαδώσουν μηνύματα που προάγουν την ειρηνική συνύπαρξη και την ανεκτικότητα (Pires, V. M. R. C., 2017). Για παράδειγμα, οι αθλητικοί σύλλογοι προτείνεται να δημοσιεύουν βίντεο και άρθρα που προωθούν τις αξίες του αθλητικού πνεύματος και του σεβασμού προς τον αντίπαλο, ενώ τα σχολεία μπορούν να χρησιμοποιούν τις πλατφόρμες κοινωνικών μέσων για να ενημερώνουν τους μαθητές και τους γονείς για τις δράσεις και τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν για την πρόληψη της βίας.

Οπότε, η συνεχής αξιολόγηση και βελτίωση των προγραμμάτων πρόληψης και διαχείρισης της βίας είναι απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων τους. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι αθλητικοί οργανισμοί πρέπει να παρακολουθούν και να αξιολογούν τις επιδόσεις των προγραμμάτων τους, χρησιμοποιώντας ερευνητικές μεθόδους και εργαλεία αξιολόγησης που επιτρέπουν την ανάλυση των αποτελεσμάτων και την αναγνώριση των επιτυχημένων πρακτικών και των σημείων που χρειάζονται βελτίωση (Houben, R., Blockx, J., & Nuyts, S., 2022). Στην Ευρώπη, η UEFA και η Ευρωπαϊκή Ένωση συνεργάζονται με ακαδημαϊκά ιδρύματα και ερευνητικά κέντρα για την αξιολόγηση των προγραμμάτων τους και την ανάπτυξη νέων στρατηγικών για την πρόληψη της βίας. Στην Ελλάδα, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού συνεργάζεται με πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα για την ανάλυση των δεδομένων και την ανάπτυξη επιστημονικά τεκμηριωμένων προσεγγίσεων για την πρόληψη της βίας.

Συνοψίζοντας, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι αθλητικοί οργανισμοί διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην διαχείριση της αθλητικής και οπαδικής βίας. Μέσω της εκπαίδευσης, της ευαισθητοποίησης και της εφαρμογής αυστηρών πολιτικών, μπορούν να δημιουργήσουν ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον που προάγει την κοινωνική συνοχή και την ατομική ευημερία (Djaballah, M., Hautbois, C., & Desbordes, M., 2015). Η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων, η χρήση των νέων τεχνολογιών και η συνεχής αξιολόγηση και βελτίωση των προγραμμάτων είναι απαραίτητες για την επίτευξη

των στόχων και τη διασφάλιση της μακροχρόνιας επιτυχίας των προσπαθειών αυτών. Με την ενίσχυση των θετικών προτύπων και την προώθηση της ειρηνικής συνύπαρξης, μπορεί να επιτευχθεί μια κοινωνία χωρίς βία, όπου ο αθλητισμός λειτουργεί ως μέσο ενότητας και συνεργασίας.

3.4 Εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για την μείωση της βίας στο αθλητικό περιβάλλον και στην κοινωνία γενικότερα.

Η εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για τη μείωση της βίας στο αθλητικό περιβάλλον και στην κοινωνία γενικότερα αποτελεί μια στρατηγική που έχει αναγνωριστεί ως εξαιρετικά αποτελεσματική. Η βία στο αθλητικό περιβάλλον δεν επηρεάζει μόνο τους άμεσα εμπλεκόμενους, αλλά έχει ευρύτερες κοινωνικές επιπτώσεις που επηρεάζουν την κοινωνική συνοχή και την ψυχική υγεία των πολιτών (Rookwood, J., & Spraij, R., 2017).

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, τα εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει να είναι πολυδιάστατα και να προσεγγίζουν το ζήτημα από διάφορες οπτικές γωνίες. Αρχικά, η εκπαίδευση για την ειρηνική συνύπαρξη και την επίλυση συγκρούσεων πρέπει να ενσωματωθεί στο εκπαιδευτικό σύστημα από τις μικρές ηλικίες. Μαθήματα που προωθούν την κατανόηση της διαφορετικότητας, τον σεβασμό προς τους άλλους και την ανάπτυξη ενσυναίσθησης μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην πρόληψη της βίας (Rollins, G. C., 2014). Στόχος αυτών των μαθημάτων είναι να καλλιεργηθεί μια κουλτούρα ανεκτικότητας και συνεργασίας, αποτρέποντας έτσι την ανάπτυξη βίαιων συμπεριφορών.

Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και των προπονητών είναι εξίσου σημαντική. Οι εκπαιδευτικοί και οι προπονητές πρέπει να είναι κατάλληλα καταρτισμένοι, ώστε να είναι ικανοί να αναγνωρίζουν τα σημάδια βίαιης συμπεριφοράς και να παρέχουν τη σωστή καθοδήγηση στους μαθητές και τους αθλητές τους (Almorza-Gomar, D., Ravina-Ripoll, R., Popescu, C. R. G., & Galiano-Coronil, A., 2022). Η κατάρτιση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει τεχνικές διαχείρισης συγκρούσεων, δεξιότητες επικοινωνίας και μεθόδους προώθησης της κοινωνικής συνοχής.

Εν συνέχεια, οι αθλητικοί οργανισμοί, από την πλευρά τους, πρέπει να υιοθετήσουν πολιτικές μηδενικής ανοχής απέναντι στη βία. Οι πολιτικές αυτές πρέπει να περιλαμβάνουν σαφείς κανονισμούς και ποινές για βίαιες συμπεριφορές, καθώς και προγράμματα εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για τους αθλητές και τους οπαδούς (Kamberidou, I.,

2008). Η εφαρμογή τέτοιων πολιτικών θα συμβάλει στη δημιουργία ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού αθλητικού περιβάλλοντος.

Επίσης, η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, αθλητικών οργανισμών και κοινοτήτων είναι κρίσιμη για την επιτυχία αυτών των προγραμμάτων. Η διοργάνωση κοινών εκδηλώσεων και εργαστηρίων που προωθούν την ειρηνική συνύπαρξη και την κατανόηση της διαφορετικότητας θα ενισχύσει το μήνυμα κατά της βίας και να προάγει τη θετική συμπεριφορά (Elliott, S., & Drummond, M., 2016). Οι γονείς και οι κοινότητες πρέπει να εμπλέκονται ενεργά στις προσπάθειες αυτές, παρέχοντας υποστήριξη και ενθάρρυνση στα παιδιά και στους νέους.

Η χρήση των νέων τεχνολογιών και των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προώθηση των προγραμμάτων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης. Μέσω της δημιουργίας και της διανομής ψηφιακού περιεχομένου που προωθεί την ειρηνική συνύπαρξη και την καταπολέμηση της βίας, μπορεί να επιτευχθεί η ευρύτερη διάδοση του μηνύματος και η ευαισθητοποίηση ενός μεγαλύτερου κοινού (Rookwood, J., & Spraij, R., 2017). Οι επιπτώσεις της εφαρμογής των προγραμμάτων αυτών πρέπει να αξιολογούνται συνεχώς για να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητά τους. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι αθλητικοί οργανισμοί πρέπει να παρακολουθούν και να αξιολογούν τις επιδόσεις των προγραμμάτων τους, ώστε να μπορούν να κάνουν τις απαραίτητες προσαρμογές και βελτιώσεις.

Ένα επιτυχημένο παράδειγμα είναι η εφαρμογή προγραμμάτων που χρησιμοποιούν τον αθλητισμό ως μέσο προαγωγής της ειρήνης και της κοινωνικής συνοχής. Προγράμματα όπως το "Peace Players International" χρησιμοποιούν τον αθλητισμό για να ενώσουν νέους από εμπόλεμες ή διαχωρισμένες κοινότητες, διδάσκοντάς τους την αξία της συνεργασίας και του σεβασμού (Tuohy, B., & Cognato, B., 2011). Μέσω τέτοιων πρωτοβουλιών, οι νέοι μαθαίνουν να συνεργάζονται και να επιλύουν τις διαφορές τους χωρίς τη χρήση βίας.

Η εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για τη μείωση της βίας στο αθλητικό περιβάλλον και στην κοινωνία γενικότερα απαιτεί συντονισμένη προσπάθεια και συνεργασία από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Η συνεχής αξιολόγηση και βελτίωση των προγραμμάτων αυτών είναι απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων και τη διασφάλιση της μακροχρόνιας επιτυχίας τους (Rookwood, J., & Spraij, R. (2017). Η εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για τη μείωση της βίας στο αθλητικό περιβάλλον και στην κοινωνία γενικότερα έχει υιοθετηθεί σε πολλαπλά επίπεδα στην Ευρώπη, με ιδιαίτερη έμφαση στην Ελλάδα. Οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν αναγνωρίσει

την ανάγκη για στρατηγικές που προάγουν την ειρηνική συνύπαρξη και μειώνουν τη βία, ειδικά στον αθλητικό τομέα, ο οποίος συχνά αποτελεί πεδίο εκδήλωσης βίαιων συμπεριφορών.

Στην Ευρώπη, έχουν αναπτυχθεί διάφορες πρωτοβουλίες και προγράμματα σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα οποία στοχεύουν στην πρόληψη της βίας στον αθλητισμό. Ένα παράδειγμα είναι το πρόγραμμα "SPORT FOR PEACE", το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και προωθεί την ειρήνη και την κοινωνική ένταξη μέσω του αθλητισμού. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει εκπαιδευτικές δράσεις, εργαστήρια και εκδηλώσεις που στοχεύουν στην ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των νέων σχετικά με τις αξίες του αθλητικού ιδεώδους και της ειρηνικής συνύπαρξης. (Svensson, P. G., & Woods, H., 2017). Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υιοθετήσει την "Πρωτοβουλία για την Ασφάλεια στον Αθλητισμό", η οποία ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν πολιτικές που προάγουν την ασφάλεια και την πρόληψη της βίας στα αθλητικά γεγονότα. Η πρωτοβουλία αυτή περιλαμβάνει συστάσεις για την εκπαίδευση των αθλητών, των προπονητών και των οπαδών, καθώς και για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των αθλητικών οργανισμών και των αρχών ασφαλείας (Λιανός, Γ., 2020).

Στην Ελλάδα, οι προσπάθειες για την πρόληψη της βίας στον αθλητισμό έχουν εντατικοποιηθεί τα τελευταία χρόνια, με την υιοθέτηση ποικίλων προγραμμάτων και πρωτοβουλιών. Το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού έχει θέσει ως προτεραιότητα την καταπολέμηση της βίας στα γήπεδα και την προώθηση ενός υγιούς αθλητικού περιβάλλοντος. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το πρόγραμμα "Αθλητισμός για Όλους", το οποίο στοχεύει στην προαγωγή της αθλητικής συμμετοχής και της ειρηνικής συνύπαρξης μέσω της εκπαίδευσης και της ευαισθητοποίησης (Μπαλάσκα, Π., 2013). Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει δράσεις που προωθούν τις αξίες του αθλητικού πνεύματος, την ανεκτικότητα και τον σεβασμό προς τους αντιπάλους. Μέσα από αθλητικές δραστηριότητες, σεμινάρια και εκπαιδευτικά προγράμματα, επιχειρείται η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και η πρόληψη της βίας.

Επιπλέον, οι αθλητικοί σύλλογοι στην Ελλάδα έχουν υιοθετήσει πολιτικές μηδενικής ανοχής απέναντι στη βία. Οι σύλλογοι αυτοί συνεργάζονται με τις τοπικές αρχές και τις εκπαιδευτικές κοινότητες για την ανάπτυξη και την εφαρμογή προγραμμάτων που στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση και την εκπαίδευση των αθλητών και των οπαδών (Κωνσταντοπούλου, Α., 2020). Για παράδειγμα, η διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων

και η συμμετοχή σε καμπάνιες κατά της βίας αποτελούν βασικές δράσεις που υλοποιούνται από τους αθλητικούς συλλόγους.

Ασφαλώς, η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων είναι κρίσιμη για την επιτυχία των προγραμμάτων αυτών. Στην Ελλάδα, η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των αθλητικών οργανισμών και των τοπικών κοινοτήτων έχει ενισχυθεί μέσω κοινών δράσεων και πρωτοβουλιών. Ένα παράδειγμα αποτελεί η συμμετοχή σχολείων σε αθλητικά προγράμματα που προωθούν την ειρηνική συνύπαρξη και την κατανόηση της διαφορετικότητας (Λιανός, Γ., 2020). Οι μαθητές συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες και εργαστήρια που τους διδάσκουν την αξία της συνεργασίας και της αλληλεγγύης. Ακόμα, οι γονείς και οι κοινότητες εμπλέκονται ενεργά στις προσπάθειες αυτές. Οι γονείς ενημερώνονται για τις πολιτικές και τις δράσεις που αναλαμβάνονται από τα εκπαιδευτικά και αθλητικά ιδρύματα και ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στις πρωτοβουλίες πρόληψης της βίας (Μπαλάσκα, Π., 2013). Οι κοινότητες υποστηρίζουν τις δράσεις αυτές μέσω της παροχής πόρων και της ενίσχυσης των προσπαθειών για τη δημιουργία ενός ασφαλούς και ειρηνικού περιβάλλοντος.

Επιπρόσθετα, η χρήση των νέων τεχνολογιών και των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης έχει αναγνωριστεί ως αποτελεσματικό εργαλείο για την προώθηση των προγραμμάτων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης (Kamberidou, I., 2008). Στην Ελλάδα, οι αθλητικοί οργανισμοί και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα χρησιμοποιούν τα κοινωνικά μέσα ενημέρωσης για να διαδώσουν μηνύματα κατά της βίας και να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή του κοινού σε θετικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα, οι αθλητικοί σύλλογοι δημιουργούν και διανέμουν ψηφιακό περιεχόμενο, όπως βίντεο και άρθρα, που προωθούν τις αξίες του αθλητικού πνεύματος και της ειρηνικής συνύπαρξης. Μέσω των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης, μπορούν να επιτευχθούν η ευρύτερη διάδοση του μηνύματος και η ευαισθητοποίηση ενός μεγαλύτερου κοινού.

Επίσης, η συνεχής αξιολόγηση και βελτίωση των προγραμμάτων πρόληψης είναι απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων τους. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι αθλητικοί οργανισμοί στην Ελλάδα παρακολουθούν και αξιολογούν τις επιδόσεις των προγραμμάτων τους, χρησιμοποιώντας ερευνητικές μεθόδους και εργαλεία αξιολόγησης που επιτρέπουν την ανάλυση των αποτελεσμάτων και την αναγνώριση των επιτυχημένων πρακτικών και των σημείων που χρειάζονται βελτίωση. Εν συνέχεια, η συνεργασία με ακαδημαϊκά ιδρύματα και ερευνητικά κέντρα είναι κρίσιμη για την ανάπτυξη επιστημονικά τεκμηριωμένων προσεγγίσεων και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων πολιτικών

και προγραμμάτων. (Guerchi, M., Hammami, M. A., Sehli, H., & Zghibi, M., n.d.). Οι ερευνητές πρέπει να παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες και γνώσεις σχετικά με τις αιτίες και τους παράγοντες που οδηγούν στη βία, καθώς και να αναπτύξουν και να δοκιμάσουν νέες μεθόδους πρόληψης και παρέμβασης.

Σημειώνεται, ότι η εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για τη μείωση της βίας στο αθλητικό περιβάλλον και στην κοινωνία γενικότερα είναι μια πολυδιάστατη προσέγγιση που απαιτεί συνεχή εξέλιξη και προσαρμογή στις ανάγκες των συμμετεχόντων. Με την προώθηση της εκπαίδευσης, την εφαρμογή αυστηρών πολιτικών και τη συνεργασία με τις κοινότητες, μπορεί να επιτευχθεί η δημιουργία ενός ασφαλούς και ειρηνικού περιβάλλοντος που προάγει την κοινωνική συνοχή και την ατομική ευημερία. Η συνεχής αξιολόγηση και βελτίωση των προγραμμάτων αυτών είναι απαραίτητη για την επίτευξη των στόχων και τη διασφάλιση της μακροχρόνιας επιτυχίας τους. (Setyowati, R. N., 2013). Επιπλέον, η δημιουργία δικτύων συνεργασίας ανάμεσα σε διάφορους φορείς μπορεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης. Οι τοπικές αρχές, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι αθλητικοί σύλλογοι και τα σχολεία μπορούν να συνεργαστούν για την ανάπτυξη και την εφαρμογή κοινών δράσεων που στοχεύουν στην πρόληψη της βίας.

Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, η αντιμετώπιση των αιτιών και των παραγόντων που οδηγούν τα παιδιά να συμμετέχουν σε περιστατικά οπαδικής βίας απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που να ενσωματώνει την εκπαίδευση, τη μεταρρύθμιση της πολιτικής και τη συμμετοχή της κοινότητας. Η κοινωνική ταυτότητα, η κοινωνική μάθηση και οι περιβαλλοντικοί παράγοντες συμβάλλουν στο πρόβλημα, αλλά μέσω στοχευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και προληπτικών παρεμβάσεων, είναι δυνατό να δημιουργηθεί ένα ασφαλέστερο και πιο θετικό αθλητικό περιβάλλον. Τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την εμπειρία της Αγγλίας με τον ποδοσφαιρικό χουλιγκανισμό καταδεικνύουν τη σημασία μιας πολύπλευρης στρατηγικής, που συνδυάζει τιμωρητικά μέτρα με εκπαιδευτικές προσπάθειες για την επίτευξη μόνιμων αλλαγών.

Με την ενίσχυση κοινωνικών αξιών όπως ο σεβασμός, η ανεκτικότητα και ο αθλητισμός, η εκπαίδευση μπορεί να διαμορφώσει τις στάσεις και τις συμπεριφορές των νέων, μειώνοντας την τάση τους για βία. Οι γνωστικές-συμπεριφορικές προσεγγίσεις και τα προγράμματα κοινωνικο-συναισθηματικής μάθησης (SEL) εντός εκπαιδευτικών πλαισίων

εξοπλίζουν τους μαθητές με βασικές δεξιότητες για συναισθηματική ρύθμιση και επίλυση συγκρούσεων, μετριάζοντας έτσι την πιθανότητα βίαιων εκρήξεων.

Επίσης, τα θετικά πρότυπα σε σχολεία και αθλητικούς οργανισμούς ενισχύουν περαιτέρω αυτές τις αξίες, επιδεικνύοντας μη βίαιες συμπεριφορές και επηρεάζοντας τις ενέργειες των νέων. Οι πρωτοβουλίες συμμετοχής της κοινότητας, όπως τα προγράμματα μετά το σχολείο και τα αθλητικά πρωταθλήματα, παρέχουν εποικοδομητικές εναλλακτικές λύσεις στη βίαιη συμπεριφορά και ενθαρρύνουν την αίσθηση ένταξης και θετικής κοινωνικής αλληλεπίδρασης.

Παράλληλα, τα εκπαιδευτικά προγράμματα διαδραματίζουν επίσης κρίσιμο ρόλο στην αντιμετώπιση του αντίκτυπου των μέσων ενημέρωσης και των πολιτιστικών κανόνων που θα ομαλοποιήσουν τη βίαιη συμπεριφορά στον αθλητισμό. Με την προώθηση της κριτικής σκέψης στα μέσα επικοινωνίας, η εκπαίδευση δίνει τη δυνατότητα στους νέους να αμφισβητούν και να απορρίπτουν τις βίαιες συμπεριφορές. Προάγοντας μια κουλτούρα σεβασμού, ένταξης και κοινότητας, η εκπαίδευση μπορεί να μειώσει σημαντικά τα περιστατικά ποδοσφαιρικής βίας, συμβάλλοντας τελικά στην ψυχολογική και σωματική ευημερία των νέων και προάγοντας ένα ασφαλέστερο αθλητικό περιβάλλον. Τέλος, η συνεχής ανάπτυξη και εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων είναι ουσιαστικής σημασίας για την προώθηση μιας κουλτούρας ειρήνης και σεβασμού στον αθλητισμό, ωφελώντας τελικά την ψυχολογική και σωματική ανάπτυξη των παιδιών.

Κεφάλαιο 4: Έρευνα – Ανάλυση περιεχομένου σχολικών εγχειριδίων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

4.1 Μεθοδολογία

Η μέθοδος που επιλέχθηκε στην παρούσα διπλωματική εργασία για τη διερεύνηση του περιεχομένου είναι η ανάλυση περιεχομένου (content analysis). Αυτή η μέθοδος θεωρείται ένας από τους τύπους μη αντιδραστικών μεθόδων, μεθόδων δηλαδή που εξετάζουν την κοινωνική συμπεριφορά, δίχως να την μεταβάλουν (Babbie, 2011). Είναι μια αναλυτική και συστηματική μέθοδος, η οποία ερευνά το περιεχόμενο ενός συγκεκριμένου σώματος υλικού και έχει ως στόχο να εντοπίσει πρότυπα, κατηγορίες και θέματα (Patton, 2015). Η ανάλυση περιεχομένου, επιτρέπει στον ερευνητή να εξετάσει δεδομένα που παρουσιάζονται στο πέρασμα του χρόνου, να μελετήσει τις αλλαγές που συμβαίνουν και να ανακαλύψει παλιές και νέες τάσεις (Kondracki, Wellman & Amundson , 2002).

Πολλές μέθοδοι έχουν χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση των σχολικών βιβλίων, με τις πιο διαδεδομένες από αυτές να είναι η ερμηνευτική μέθοδος, η κριτική ανάλυση λόγου και η ποσοτική και ποιοτική ανάλυση περιεχομένου. Στην παρούσα λοιπόν έρευνα χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική μέθοδος ανάλυσης περιεχομένου. Μελετήθηκαν προσεκτικά όλα τα σχολικά εγχειρίδια του δημοτικού και εντοπίστηκαν τα σημεία ενδιαφέροντος της έρευνας. Η έρευνα έγινε από τα e – books που είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο στην σελίδα «Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία» του υπουργείου παιδείας.

4.2 Δείγμα – Μέσα Έρευνας

Τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή των δεδομένων είναι τα σχολικά εγχειρίδια της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Ερευνήθηκαν όλα τα βιβλία του δημοτικού, ωστόσο το τελικό δείγμα πάρθηκε από 11 βιβλία στα οποία και εντοπίστηκε το θέμα της παρούσας μελέτης. Πιο συγκεκριμένα, το βιβλίο και το τετράδιο της Μελέτης Περιβάλλοντος, το ανθολόγιο και το βιβλίο της φυσικής αγωγής της πρώτης δημοτικού. Το βιβλίο της Μελέτης Περιβάλλοντος της δεύτερας δημοτικού. Το βιβλίο της Μελέτης Περιβάλλοντος και το ανθολόγιο της τρίτης δημοτικού. Το βιβλίο και το τετράδιο της Μελέτης Περιβάλλοντος της τετάρτης δημοτικού. Το βιβλίο και το τετράδιο της γλώσσας και το βιβλίο της φυσικής αγωγής της πέμπτης δημοτικού. Πρέπει να σημειωθεί ότι το βιβλίο της φυσικής αγωγής και το ανθολόγιο αλλάζουν κάθε δύο χρόνια. Συνεπώς έχουμε ένα ανθολόγιο για την πρώτη και την δεύτερα δημοτικού, ένα για την τρίτη και την τετάρτη

δημοτικού και ένα για την πέμπτη και την έκτη, αντίστοιχα το ίδιο συμβαίνει για το βιβλίο της φυσικής αγωγής. Στον παρακάτω πίνακα το βιβλίο της φυσικής αγωγής και το ανθολόγιο θα μετρηθούν στην πρώτη τάξη που αντιστοιχούν, δηλαδή στην πρώτη, την τρίτη και την πέμπτη, όπως και στην παραπάνω περιγραφή.

ΤΑΞΗ	ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΗΚΑΝ
Α΄ τάξη	4
Β΄ τάξη	1
Γ΄ τάξη	2
Δ΄ τάξη	2
Ε΄ τάξη	2
ΣΤ΄ τάξη	-

Πίνακας 1 Το σύνολο των βιβλίων που εξετάστηκαν

4.3 Ανάλυση περιεχομένου σχολικών εγχειριδίων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Η έρευνα ξεκινάει από τα βιβλία της πρώτης δημοτικού στα οποία εντοπίστηκαν κειμενικές και εικονικές αναφορές στον αθλητισμό και την υγιή αθλητική συμπεριφορά στο βιβλίο και το τετράδιο της μελέτης περιβάλλοντος, στο ανθολόγιο και στο βιβλίο της φυσικής αγωγής.

Μελέτη περιβάλλοντος: Στο βιβλίο της μελέτης περιβάλλοντος υπάρχει μία ενότητα η οποία ονομάζεται «Ο αθλητισμός στο σχολείο μας» και περιλαμβάνει δύο κεφάλαια, «Οι αθλητικές δραστηριότητες στο σχολείο μας» και «κανόνες και αθλήματα». Οι διδακτικοί στόχοι του πρώτου κεφαλαίου είναι: α) οι μαθητές να συζητήσουν για την αθλητική δραστηριότητα στο σχολείο, β) να αναγνωρίσουν το πόσο σπουδαία είναι άσκηση για την υγεία τους και γ) να αναπτύξουν θετικές στάσεις και αξίες για τον αθλητισμό και γενικότερα την σωματική άσκηση. Το κεφάλαιο ξεκινάει με την παρακάτω εικόνα:

Εικονική Αναφορά 1:

Εικόνα 1 Οι αθλητικές δραστηριότητες στο σχολείο μας

Στην πρώτη εικόνα τα παιδιά απεικονίζονται να παίζουν καλαθοσφαίριση, το οποίο αποτελεί ένα ομαδικό άθλημα. Το ένα παιδί που κρατάει την μπάλα είναι χαρούμενο και το άλλο είναι έκπληκτο ενόσω προσπαθεί να πάρει την μπάλα από το άλλο. Στην δεύτερη φωτογραφία απεικονίζονται τρία παιδιά να κάνουν εκτάσεις, ενδεχομένως πριν από κάποιο άθλημα ή άσκηση ενώ στην τρίτη φωτογραφία τρία παιδιά να τρέχουν. Στόχος των τριών φωτογραφιών είναι να αναδείξουν όλους τους τύπους άσκησης και αθλημάτων. Να εισάγουν τους μαθητές στην γνωριμία τους με τα ομαδικά αθλήματα, τα ατομικά αθλήματα και γενικότερα την ελεύθερη άσκηση. Με την παραπάνω εικονική αναφορά δίνεται το έναυσμα

στους μαθητές να συζητήσουν για τον αθλητισμό, για την φυσική άσκηση και για τα αθλήματα στην τάξη. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να απευθύνει ερωτήσεις στους μαθητές που αφορούν το αγαπημένο τους άθλημα ή το μάθημα της γυμναστικής στα πλαίσια του σχολείου. Παράλληλα μπορεί μέσω κάποιου βίντεο ή παρουσίασης να δείξει στα παιδιά ομαδικά και ατομικά αθλήματα και να συζητήσουν όλοι μαζί για τις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά που έχει το καθένα. Στο τέλος μπορεί να τους δώσει κάποιο φύλλο εργασίας στο οποίο να πρέπει να ξεχωρίσουν τα ομαδικά από τα ατομικά αθλήματα.

Εικονική Αναφορά 2:

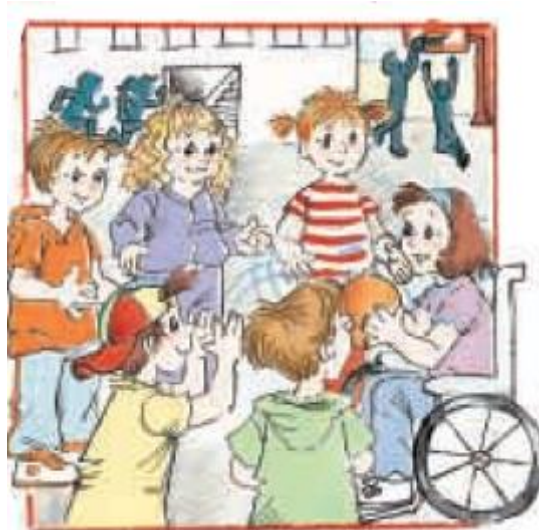
Εικόνα 2 Γυμναστική, γυμνάζομαι, αθλούμαι, αγώνας

Στην εικόνα απεικονίζεται ένα λιοντάρι, ντυμένο με αθλητικές φόρμες να κάνει εκτάσεις ή κάποιου είδους ζέσταμα και ένα κείμενο το οποίο αναφέρει πως μέσα από τον αθλητισμό γυμνάζει κανείς το σώμα του αλλά φροντίζει και την υγεία του. Είναι μια εικόνα με παιγνιώδη και διασκεδαστική διάθεση που τραβάει την προσοχή των μαθητών και τους περνάει την πληροφορία ότι η γυμναστική δεν είναι μόνο διασκέδαση και παιχνίδι, αλλά και ένας τρόπος να έχουμε υγιές σώμα και να χαρίζουμε ευεξία στον οργανισμό μας. Το λιοντάρι παραπέμπει στην δύναμη που καλλιεργείται μέσω του αθλητισμού, στο σθένος, στην ηγεσία και στην αυτοπεποίθηση που αποκτά κανείς κάνοντας κάποιο άθλημα. Φαίνεται σίγουρο για τον εαυτό του και ιδιαίτερα χαρούμενο. Έμεσα ταυτίζεται η γυμναστική και η άθληση με θετικά συναισθήματα. Βρίσκεται μάλλον έξω από τον χώρο του σχολείου, στον δρόμο ή σε κάποια αυλή, γεγονός που περνάει το μήνυμα στα παιδιά ότι η γυμναστική δεν είναι κάτι που λαμβάνει χώρα μόνο στο σχολείο αλλά και έξω από αυτό. Προωθεί την άσκηση και τα

αθλήματα και εκτός σχολείου κάτι που μπορεί να σταθεί αιτία έναρξης κάποιου αθλήματος από τα παιδιά. Στόχος της φωτογραφίας είναι να χτίσει την αυτοπεποίθηση των μαθητών και να ταυτιστούν και αυτοί με ένα δυνατό και υγιές λιοντάρι. Να ταυτίσει την άσκηση με ένα καλοσχηματισμένο σώμα και μια δυναμική εικόνα. Παράλληλα να αναδείξει κι άλλα μέρη άθλησης εκτός του σχολικού περιβάλλοντος.

Με αφορμή αυτήν την εικόνα θα μπορούσε να συζητηθεί στην τάξη με τι άλλες συνήθειες νομίζουν οι μαθητές ότι μπορεί να συνδέεται η γυμναστική και η φυσική δραστηριότητα, όπως με την υγιεινή διατροφή ή γενικότερα με συγκεκριμένες στάσεις ζωής και επιλογές. Ακόμη ο εκπαιδευτικός θα μπορούσε να ρωτήσει τους μικρούς μαθητές σε ποια άλλα μέρη μπορούμε να αθληθούμε πέρα από το σχολείο. Δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές να εκφράσουν την άποψη τους και να παραθέσουν στην τάξη πως είχαν οι ίδιοι την έννοια του αθλητισμού στο μυαλό τους. Είναι μια καλή ευκαιρία να αποσαφηνιστούν οι όποιες απορίες μπορεί να υπάρχουν και να τεθεί ο αθλητισμός σε μια νέα βάση.

Εικονική Αναφορά 3:

Εικόνα 3 Αθλητισμός για όλους

Στην εικόνα απεικονίζεται μια παρέα παιδιών να παίζουν σε κύκλο στο προαύλιο του σχολείου η οποία αποτελείται από αγόρια και κορίτσια. Ένα από τα κορίτσια βρίσκεται σε αναπηρικό αμαξίδιο φανερώνοντας ότι έχει κάποια δυσκολία στην κίνηση. Είναι χαμογελαστή και κρατάει την μπάλα ενώ τα παιδιά είναι χαρούμενα και περιμένουν να παίξουν μαζί της. Στόχος της φωτογραφίας είναι να αναδείξει την διαφορετικότητα, την αναπηρία αλλά και την συμπερίληψη στον αθλητισμό. Να προωθήσει ότι ο αθλητισμός είναι

για όλους και ότι όλοι μπορούν να συμμετέχουν ισότιμα σε αυτόν. Παράλληλα δείχνει ότι το σχολείο είναι ένα ασφαλές περιβάλλον το οποίο έχει χώρο για όλους και δεν διαχωρίζει κανέναν. Ακόμη προωθεί την αξία της συνεργασίας, της ομαδικότητας, της σπουδαιότητας, και της αλληλοβοήθειας μεταξύ των παιδιών. Με αφορμή την εικόνα μπορεί να γίνει μια συζήτηση στην τάξη σχετικά με την διαφορετικότητα αλλά και τους Παραολυμπιακούς Αγώνες στους οποίους συμμετέχουν άτομα με αναπηρία και να προβληθεί κάποιο από τα πολλά εκπαιδευτικά βίντεο που υπάρχουν στο διαδίκτυο που συνδυάζουν την αναπηρία με τον αθλητισμό. Παράλληλα μπορεί να προβληθεί και κάποια συνέντευξη από Ολυμπιονίκες ή Παραολυμπιονίκες που να εξιστορούν την πορεία τους στον χώρο του αθλητισμού. Τέλος μπορεί να γίνει μια δραστηριότητα στην τάξη ή παιχνίδι στην οποία θα πρέπει τα παιδιά να συνεργαστούν ανά δυάδες ή και περισσότερα άτομα ώστε να βιώσουν μέσα από το παιχνίδι την αξία της συνεργασίας και της ομαδικότητας.

Εικονική Αναφορά 4:

Εικόνα 4 Τα οφέλη της άθλησης

Στην παραπάνω φωτογραφία απεικονίζεται μια καμηλοπάρδαλη στο προαύλιο του σχολείου, με αθλητικά ρούχα και μια μπάλα καλαθοσφαίρισης στο χέρι κάτι που μαρτυρά ότι είναι αθλήτρια καλαθοσφαίρισης. Την συνοδεύει ένα κείμενο στο οποίο διερωτάται για ποιο λόγο χρειάζεται τα παιδιά να κάνουν γυμναστική. Η καμηλοπάρδαλη επιλέχθηκε διότι είναι

ψηλή και στο άθλημα της καλαθοσφαίρισης συνηθώς αγωνίζονται ψηλοί παίκτες χωρίς αυτό όμως να σημαίνει ότι υπάρχει τέτοιος περιορισμός στα πλαίσια της σχολικής και παιδικής άθλησης. Όλα τα παιδιά μπορούν να δοκιμάσουν όλα τα αθλήματα. Η καμηλοπάρδαλη είναι ένα πολύ επιβλητικό ζώο και συμβολίζει την αυτοπεποίθηση και την γαλήνη. Πρόκειται για το υψηλότερο ζώο στην γη και η παρουσία της στον χώρο αποτελεί πηγή έμπνευσης και υπενθυμίζει ότι όλα είναι εφικτά ενώ χαρακτηρίζεται από ευγένεια και κοινωνικότητα.

Στόχος της φωτογραφίας, πέρα από το ερώτημα που αναγράφεται, είναι να καταδείξει στους μαθητές την έννοια της μοναδικότητας και της εκτίμησης της εικόνας τους. Όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που ενδέχεται να έχει κανείς, μπορεί να είναι χρήσιμα και απαραίτητα σε κάποιο άθλημα. Ύψος, βάρος, σωματοδομή μπορεί να διαφέρουν από άθλημα σε άθλημα. Δεν είναι όλοι οι αθλητές ψηλοί και αδύνατοι. Για να επιτευχθεί αυτό, μπορούν να προβληθούν στην τάξη φωτογραφίες από ποδοσφαιριστές, μπάσκετμπολίστες, πυγμάχους, αθλητές ενόργανης ώστε να καταλάβουν οι μαθητές την πολυμορφία που επικρατεί στον χώρο του αθλητισμού. Ύστερα μέσα από προφορική δραστηριότητα, μπορούν τα παιδιά να σηκώνονται και να λένε στους συμμαθητές τους σε ποιο άθλημα πιστεύουν ότι θα ήταν καλοί σύμφωνα με κάποιο χαρακτηριστικό που έχουν ή κάποια προτίμηση τους, πχ Θα ήμουν καλός στην καλαθοσφαίριση επειδή είμαι ψηλός ή θα ήμουν καλή στην κολύμβηση γιατί μου αρέσει το νερό και το κολύμπι στην θάλασσα.

Όσον αφορά το κείμενο που αναγράφεται στην φωτογραφία, στόχος του είναι να δώσει έναυσμα στα παιδιά να προβληματιστούν και μετέπειτα να συζητήσουν τα οφέλη της γυμναστικής. Μέσα από τον διάλογο με τους μαθητές ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να κατευθύνει την σκέψη τους στον ιδιαίτερο ρόλο που έχει ο αθλητισμός στην υγεία, στην ανάπτυξη της συνεργασίας, της ομαδικότητας και στην διασκέδαση. Ο εκπαιδευτικός σε συνεργασία με τα παιδιά μπορεί να δημιουργήσει ένα κολάζ με φωτογραφίες από το διαδίκτυο ή από περιοδικά, που να απεικονίζει όλες τις αρετές και τα οφέλη της άθλησης όπως πχ ένα υγιές σώμα, παιδιά που συνεργάζονται σε κάποιο άθλημα ή οτιδήποτε άλλο θεωρούν ότι προσφέρει ο αθλητισμός.

Εικονική Αναφορά 5:

Εικόνα 5 Διαφορετικά είδη αθλητισμού

Στην παραπάνω εικόνα απεικονίζονται διαφορετικά είδη αθλημάτων αλλά και άσκησης. Διακρίνονται η καλαθοσφαίριση, το ποδόσφαιρο, το τρέξιμο και η ελεύθερη άσκηση με εκτάσεις. Είναι μια εικόνα η οποία συνοψίζει και υπενθυμίζει στα παιδιά κάποια από τα αθλήματα που έχουν μάθει και συζητήσει στην διάρκεια του κεφαλαίου.

Κάτω, στο κομμάτι αριστερά, διακρίνονται τρία παιδιά να τρέχουν. Το αγόρι με την μπλε φόρμα φαίνεται να είναι πιο εύσωμο από τα υπόλοιπα. Στόχος λοιπόν του συγκεκριμένου σκίτσου είναι να περάσει το μήνυμα στα παιδιά, ότι ο αθλητισμός είναι για όλους, ακόμη και για αυτούς που μπορεί να μην έχουν το ιδανικό σώμα. Άλλωστε τα πολλά κιλά σε έναν άνθρωπο μπορεί να μην είναι μόνο αποτέλεσμα διατροφικών συνηθειών αλλά και απόρρα κάποιας ιατρικής πάθησης. Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά μαθαίνουν ότι όπως και να μοιάζει η εμφάνιση τους, πάντα θα υπάρχει χώρος για αυτά στον αθλητισμού και στην άθληση. Έμεσα λοιπόν ενισχύεται η αυτοεπιίθηση τους και η αγάπη προς το σώμα τους και τον εαυτό τους. Για να ενισχυθεί αυτός ο στόχος μπορεί να προβληθεί στην τάξη κάποιο βίντεο με διαφορετικών ειδών αθλήματα αλλά και αθλητές με διαφορετικά χαρακτηριστικά.

Το σκίτσο κάτω δεξιά, απεικονίζει δύο παιδιά να παίζουν ποδόσφαιρο. Το ένα είναι αγόρι και το άλλο είναι κορίτσι. Το ποδόσφαιρο ανέκαθεν θεωρούνταν ένα ανδρικό άθλημα, ένα πολύ επίμονο στερεότυπο που έχει τις ρίζες του σε ιστορικές και πολιτιστικές παραδόσεις. Το ανδρικό ποδόσφαιρο είναι το πιο δημοφιλές άθλημα στον κόσμο, δεν ισχύει

όμως το ίδιο και για την γυναικεία διοργάνωση. Το σκίτσο λοιπόν σπάει τα στερεότυπα και έρχεται να διδάξει στα παιδιά ότι δεν υπάρχουν γυναικεία και ανδρικά αθλήματα. Ενισχύει την αυτοπεποίθηση τους και καταλύει τους όποιους φραγμούς έχουν απέναντι σε κάποιο άθλημα. Στόχος του είναι να καλλιεργήσει την ισότητα και την παροχή ίσων ευκαιριών στον αθλητισμό με αποτέλεσμα να σπάσει αυτήν την αλυσίδα των στερεοτύπων. Ο εκπαιδευτικός της τάξης μπορεί να ρωτήσει τα παιδιά ποιο άλλο άθλημα θεωρούν ότι είναι μόνο γυναικείο ή μόνο ανδρικό και στην συνέχεια να καταρίψει αυτές τις απόψεις με συζήτηση για την ισότητα. Τέλος μπορεί να προβληθεί στην τάξη ένα βίντεο με μια πρωταθλήτρια ευρώπης ποδοσφαιρίστρια ή οποιονδήποτε άλλο αθλητή ο οποίος αγωνίζεται σε κάποιο άθλημα που στερεοτυπικά θεωρείται μόνο ανδρικό ή γυναικείο.

Εικονική αναφορά 6:

Οι αρχαίοι Έλληνες αγαπούσαν τον αθλητισμό κι αφιέρωναν πολύ χρόνο για να γυμνάσουν το σώμα τους με διάφορες αθλητικές δραστηριότητες.

Εικόνα 6 Αρχαία Ελλάδα και αθλητισμός

Η φωτογραφία απεικονίζει ένα αρχαιοελληνικό αγγείο αθλητών που τρέχουν. Ο στόχος της φωτογραφίας είναι πολυδιάστατος. Αρχικά θέλει να συνδέσει την αρχαία Ελλάδα με το αθλητισμό και να διδάξει στα παιδιά την σημαντικότητα του αθλητισμού σε εκείνη την εποχή. Οι Αρχαίοι Έλληνες έδιναν μεγάλη σημασία στην φυσική άσκηση, τα αθλητικά δρώμενα και έλεγαν «νους υγιής εν σώματι υγιεί» που σημαίνει ότι για να είναι ο νους υγιής πρέπει να είναι και το σώμα. Οι αγώνες στην αρχαιότητα, όπως αυτοί που απεικονίζονται στο αγγείο, αποτελούν πρόδρομοι των Ολυμπιακών Αγώνων και παραδείγματα ευγενούς άμιλλας και σεβασμού μεταξύ των αθλητών. Παράλληλα μέσα από την εικόνα προωθείται ο υγιής ανταγωνισμός και το γεγονός ότι η άθληση δεν είναι μόνο η νίκη αλλά και η διαδικασία, η συμμετοχή, ακόμη και η ήττα. Ενισχύονται και άλλες αξίες όπως η συνεργασία, το ευ

αγωνίζεσθαι, η δικαιοσύνη, ο αλληλοσεβασμός που ήταν πολύ σημαντικές και στην αρχαιότητα και παραμένουν να είναι μέχρι και σήμερα στον σύγχρονο αθλητισμό. Ακόμη ενθαρρύνει τους μαθητές να ασχοληθούν με κάποιο άθλημα, δείχνοντας τους μέσα από την ιστορία ότι ο αθλητισμός ήταν μέρος της καθημερινής ζωής.

Ο εκπαιδευτικός της τάξης μπορεί να παρουσιάσει πληροφορίες και κάποια σκίτσα από τους αρχαίους ολυμπιακούς αγώνες και έπειτα μαζί με τα παιδιά να συζητήσουν για τις ομοιότητες και τις διαφορές σε σχέση με τους σύγχρονους Ολυμπιακούς αγώνες. Μια άλλη πολύ δημιουργική δραστηριότητα είναι η δημιουργία ενός αγγείου. Είτε με πηλό, είτε με πλαστελίνη τα παιδιά μπορούν να σχηματίσουν το δικό τους αγγείο και να αναπαραστήσουν πάνω το δικό τους αγαπημένο άθλημα. Τέλος οι μαθητές μπορούν να αναπαραστήσουν αρχαίους αγώνες. Αφού πάρουν όλοι από έναν ρόλο, θα προσπαθήσουν να αναδείξουν τις αρετές του αθλητισμού όπως το πνεύμα του ευ αγωνίζεσθαι.

Προχωρώντας στο επόμενο κεφάλαιο «κανόνες και αθλήματα» που στόχος του είναι οι μαθητές να «διακρίνουν και να αποδεχτούν την ανάγκη τήρησης κανόνων όταν συμμετέχουν σε αθλήματα» συναντάμε την παρακάτω φωτογραφία:

Εικονική Αναφορά 7:

Εικόνα 7 Κανόνες και Αθλήματα

Στην παραπάνω εικόνα απεικονίζονται δύο ζώα τα οποία συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες. Αριστερά υπάρχει μια καμηλοπάρδαλη σε χαμηλή στάση εκκίνησης, με τα χέρια τοποθετημένα στην γραμμή εκκίνησης, έτοιμη να ξεκινήσει έναν αγώνα δρόμου. Φοράει αθλητικά ρούχα και παπούτσια τρεξίματος. Δεξιά υπάρχει ένα λιοντάρι το οποίο κρατάει μια μπάλα μπάσκετ στα χέρια και φαίνεται να βρίσκεται σε

κίνηση. Την εικόνα συνοδεύει η ερώτηση «αν ακολουθούν τους κανόνες του αθλήματος η Καμήλω και ο Λέων». Η εικόνα σε συνδυασμό με τις ερωτήσεις έχει ως στόχο να διδάξει στους μαθητές ότι για κάθε άθλημα υπάρχουν κάποιοι κανόνες οι οποίοι πρέπει να τηρηθούν για να υπάρχει δικαιοσύνη στο άθλημα. Η καμηλοπάρδαλη βρίσκεται σε σωστή θέση εκκίνησης, με τα χέρια πίσω από την γραμμή και τα πόδια σε σωστή στάση. Φοράει αθλητική ενδυμασία γεγονός το οποίο εμπίπτει και αυτό στους κανονισμούς των αθλημάτων. Επίσης φαίνεται ιδιαίτερα συγκεντρωμένη γεγονός που υποδηλώνει ότι οι αθλητές πρέπει να είναι πάντα σε ετοιμότητα πριν από κάθε αγώνα, τηρώντας τους κανόνες. Από την άλλη το λιοντάρι και αυτό με την σειρά του είναι κατάλληλα ενδεδυμένο και βρίσκεται σε στάση ντρίμπλας, που είναι ένας από τους βασικούς κανόνες του μπάσκετ.

Στόχος της φωτογραφίας είναι να καταδείξει την σημαντικότητα των κανόνων στα αθλήματα. Παράλληλα προωθείται η δικαιοσύνη στο αθλητισμό αφού εάν δεν υπήρχαν κανόνες, το άθλημα δεν θα μπορούσε να είναι δίκαιο για όλους. Για την προώθηση της κατανόησης των κανόνων ο εκπαιδευτικός της τάξης μπορεί να σηκώνει ένα ένα τα παιδιά και να τα βάζει να μιμηθούν την καμηλοπάρδαλη, βάζοντας τους να αντιγράψουν την στάση που βρίσκεται στην εικόνα. Τα παιδιά θα πρέπει να προσέξουν πολύ να είναι τα χέρια τους πίσω από την γραμμή και γενικά να δοθεί έμφαση από τον εκπαιδευτικό στην σωστή στάση και την τήρηση των κανόνων. Τέλος τα παιδιά σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό μπορούν να φτιάξουν ένα κουίζ με ερωτήσεις για τους κανόνες που διέπουν τα αθλήματα. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τα παιδιά να συνεργαστούν ομαδικά και να μάθουν μέσα από το παιχνίδι.

Εικονική Αναφορά 8:

Εικόνα 8 Η σημασία των κανόνων στον αθλητισμό

Στην παραπάνω εικόνα απεικονίζεται ένας διαιτητής που κρατάει μια σφυρίχτρα και φυσάει δυνατά. Την εικόνα συνοδεύουν δύο ερωτήσεις: «Μπορούν να κάνουν ό,τι θέλουν οι αθλητές;» και «Τι θα γινόταν αν δεν υπήρχαν κανόνες στα αθλήματα;». Ο διαιτητής είναι ένα πρόσωπο το οποίο είναι άμεσα συνδεδεμένο με τους κανόνες των αθλημάτων μιας και είναι το άτομο το οποίο είναι υπεύθυνο για την τήρησή τους κατά την διάρκεια διεξαγωγής κάποιου αγώνα ή αθλήματος. Ο ρόλος του είναι πολύ σημαντικός καθώς πρέπει να είναι διακριτικός, αμερόληπτος, δίκαιος και να αντιμετωπίζει τους συμμετέχοντες με τον ίδιο τρόπο. Παράλληλα έχει έναν ακόμη πολύ σημαντικό ρόλο, να διατηρεί την τάξη στον αθλητικό χώρο. Με λίγα λόγια ο διαιτητής πρέπει να διασφαλίζει ότι οι παίκτες, οι προπονητές και γενικότερα το προσωπικό που βρίσκεται στο χώρο που λαμβάνει χώρα το άθλημα, επιδεικνύουν σωστή αθλητική συμπεριφορά και ότι ο αγώνας διεξάγεται με σεβασμό και δικαιοσύνη.

Κάθε φορά που κάποιος παίκτης παραβιάζει κάποιον κανονισμό, έχει και μία ποινή. Για παράδειγμα στο ποδόσφαιρο υπάρχει η κίτρινη και η κόκκινη κάρτα. Μετά από ένα σκληρό μαρκάρισμα ο παίκτης μπορεί να δει απευθείας κόκκινη κάρτα, η οποία είναι και η σκληρότερη όλων των ποινών. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να αποβληθεί από το παιχνίδι ζημιώνοντας έτσι και την ομάδα του αλλά να χάσει και κάποιο από τα επόμενα παιχνίδια. Μέσα από αυτό το παράδειγμα οι μαθητές συνειδητοποιούν ότι αν παραβιάσουν κάποιο κανόνα, δεν επηρεάζονται μόνο αυτοί (σε περίπτωση που αναφερόμαστε σε ομαδικό άθλημα) αλλά όλη η ομάδα. Ακόμη, ότι η «επιρροή» δεν είναι μόνο στιγμιαία αλλά μπορεί να επηρεάσει και την «επόμενη μέρα» αφού σε επίπεδο κάποιας ομάδας ποδοσφαίρου, όπως

το παράδειγμα που αναφέρθηκε, η ομάδα θα στερηθεί τον παίκτη σε κάποια από τις επόμενες αγωνιστικές.

Η εικόνα λοιπόν περνάει πολλά και διαφορετικά μηνύματα. Αρχικά θέλει να αναδείξει την σημαντικότητα και την αναγκαιότητα των κανόνων. Οι κανόνες υπάρχουν παντού γύρω μας. Στην τάξη, στο σπίτι, στην παιδική χαρά, παντού. Έτσι λοιπόν υπάρχουν και στον χώρο του αθλητισμού. Δεν μπορεί να υπάρξει αγώνας, άθλημα ή παιχνίδι χωρίς κανόνες. Είναι απαραίτητοι για να διατηρείται η δικαιοσύνη και ο σεβασμός μεταξύ των διαγωνιζόμενων. Οπότε ένας ακόμη στόχος της εικόνας είναι να τονίσει την αξία της δικαιοσύνης και του σεβασμού στον χώρο του αθλητισμού.

Για να προωθηθούν αυτοί οι στόχοι στην τάξη, ο εκπαιδευτικός μπορεί στα πλαίσια εργαστηρίων να ζητήσει από τα παιδιά να οργανώσουν και να συντάξουν τους κανόνες της τάξης και να τους κολλήσουν στον τοίχο. Παράλληλα σε συνεργασία με τον γυμναστή να οργανώσουν ομαδικά παιχνίδια που απαιτούν συνεργασία και τήρηση κανόνων. Έτσι τα παιδιά μέσα από το παιχνίδι θα εμπεδώσουν καλύτερα όλους αυτούς τους στόχους.

Μελέτη περιβάλλοντος τετράδιο εργασιών:

Κειμενική Αναφορά 1:

3. Καλούμε στην τάξη έναν αθλητή ή μια αθλήτρια και συζητάμε μαζί τους.

Ρωτάμε

Γράφουμε τις ερωτήσεις που θα θέλαμε να τους κάνουμε.

Εικόνα 9 Δραστηριότητα κεφαλαίου – Ρωτά έναν αθλητή

Έπειτα από την διδασχία των δύο κεφαλαίων που αφορούν τον αθλητισμό στο βιβλίο της μελέτης, στο τετράδιο εργασιών ζητείται από τους μαθητές η παραπάνω δραστηριότητα. Σύμφωνα με την άσκηση υποθέτουμε ότι έχει έρθει ένας αθλητής στο σχολείο μας και συζητάμε μαζί του. Τι ερωτήσεις θα θέλαμε να του κάνουμε;

Παίρνουμε συνέντευξη από άτομα που είναι σπουδαία ή από άτομα που έχουν κάνει κάτι το οποίο θεωρείται άξιο λόγου και δημοσιοποίησης. Άρα με την επιλογή του αθλητή ως συνεντευξιζόμενο, απευθείας μεταδίδεται το μήνυμα στους μαθητές ότι πρόκειται για ένα

σπουδαίο πρόσωπο που έχει πετύχει κάτι σημαντικό και μετατρέπεται στα μάτια τους ως πρότυπο. Εδώ η άσκηση αποσκοπεί στο να μουν οι μαθητές στην διαδικασία να ανακαλέσουν όλα όσα διαδόχτηκαν στα δύο κεφάλαια μέσα από τις ερωτήσεις που θα γράψουν για τους αθλητές. Ότι έμαθαν σχετικά με την αναγκαιότητα των κανόνων, την σημασία της συνεργασίας, της ομαδικότητας αλλά και την συμπερίληψη στον αθλητισμό. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να κατευθύνει την σκέψη των μαθητών προτείνοντας αυτός κάποιες ερωτήσεις του τύπου: «Πόσο δύσκολο είναι να τηρείς του κανόνες κατά την διάρκεια του παιχνιδιού;» ή «Ποιος είναι ο αγαπημένος σου συμπαίκτης με τον οποίον συνεργάζεστε καλύτερα;». Έπειτα ο εκπαιδευτικός μπορεί να προβάλλει μια συνέντευξη στην τάξη με κάποιον αθλητή ή ακόμα καλύτερα αν υπάρχει δυνατότητα να καλέσει κάποιον στο σχολείο ώστε τα παιδιά να μπορέσουν να του κάνουν ερωτήσεις και να συζητήσουν μαζί του.

Ανθολόγιο Α΄ και Β΄ Δημοτικού

Στο Ανθολόγιο της Α΄ και Β΄ Δημοτικού υπάρχει ένα κείμενο με τίτλο «Μια φορά ήταν..η Κολοτούμπα». Η ιστορία μιλάει για δύο φίλους, την Κολοτούμπα (σε σκίτσο του βιβλίου παρουσιάζεται σαν ένα είδος ζώου) και τον Πανωκάτω (σε σκίτσο του βιβλίου παρουσιάζεται σαν ένα είδος ζώου). Η Κολοτούμπα ήθελε να πάρει μέρος στους αγώνες της ζούγκλας και έτρωγε μόνο μπανάνες στην διάρκεια της προετοιμασίας της. Ήταν πολύ απογοητευμένη καθώς στις προπονήσεις δεν τα πήγαινε καλά και θεωρούσε ότι δεν θα τα καταφέρει. Ο φίλος της ο Πανωκάτω την συμβούλεψε να τρώει, να κοιμάται και να γυμνάζεται σωστά ώστε να είναι δυνατή. Λίγες εβδομάδες μετά η Κολοτούμπα δεν είδε καμία διαφορά παρόλο που έτρωγε πρωί μεσημέρι βράδυ ψάρι και κοτόπουλο. Ο Πανωκάτω της είπε ότι πρέπει να τρώει καθημερινά από όλες τις τροφές και όχι μόνο μια συγκεκριμένη. Μετά από αυτή την συμβουλή και σκληρή προπόνηση η Κολοτούμπα κατάφερε να βγεί πρώτη.

Το κείμενο έχει ως στόχο να προωθήσει την υγιεινή διατροφή και να την συνδέσει με την καλή σωματική υγεία και τον αθλητισμό. Θέλει να δείξει στους μαθητές ότι δεν φτάνει μόνο η προπόνηση και η εξάσκηση για να είναι κάποιος αποδοτικός σε κάποιο άθλημα αλλά είναι ένας συνδυασμός άσκησης, σωστής διατροφής και ξεκούρασης. Ένα σώμα το οποίο είναι άπνο και κουρασμένο δεν μπορεί να είναι αποδοτικό και σε εγρήγορση. Εξίσου πολύ σημαντική είναι η διατροφή που επιλέγει να κάνει κανείς. Χρειάζεται να είναι ισορροπημένη και ως προς τα είδη και ως προς την ποσότητα. Υπάρχουν τροφές οι οποίες δίνουν περισσότερη ενέργεια συγκριτικά με κάποιες άλλες και είναι πιο ωφέλιμες για τον οργανισμό.

Μια φορά ήταν... η Κολοτούμπα

Η Κολοτούμπα που έτρωγε μόνο μπανάνες αποφασίζει να πάρει μέρος στους αγώνες της ζούγκλας, αλλά είναι απογοητευμένη, γιατί στην προπόνηση τα πάει χάλια. Ο φίλος της ο Πανωκάτω, της δίνει τη χρυσή συμβουλή: «Όποιος τρώει σωστά, κοιμάται σωστά, γυμνάζεται σωστά είναι γερός και δυνατός».

Ή

ταν... μετά από έξι βδομάδες...

– Τι βλέπουν τα μάτια μου, Κολοτούμπα! Κλαις ή κάνω λάθος; ρώτησε ο Πανωκάτω. Τι συμβαίνει πάλι;

– Κλαίω ναι, κλαίω, κλαίω γιατί ακολούθησα τις οδηγίες σου και να τα χάλια μου!

– Κάποιο λάθος μυρίζομαι, Κολοτούμπα, είπε ο Πανωκάτω. Έλα, για πες μου τι έκανες.

– Την πρώτη εβδομάδα έφαγα ψάρι, κρέας, κοτόπουλο, αυγά. Πρωί, μεσημέρι, βράδυ, είπε η Κολοτούμπα και συνέχισε να περιγράφει τι έφαγε τις άλλες βδομάδες.

– Χο χο χο! Και σε πέρναγα και για έξυπνη, Κολοτούμπα, ξέσπασε σε γέλια ο Πανωκάτω. Για να γίνεις γερή και δυνατή, δε φτάνει μόνο να ξέρεις τι τροφές πρέπει να τρως αλλά και πώς να τις τρως. Εσύ, παιδί μου, έτρωγες ένα δάχτυλο* κάθε βδομάδα. Δε σου 'μεινε δάχτυλο για δάχτυλο! Το ξέρεις ότι πρέπει να τρως κάθε μέρα απ' όλες τις ομάδες τροφών; Έλα να σκεφτούμε πώς θα παίρνεις γεύσεις απ' όλα τα δάχτυλα, κάθε μέρα. Μόλις μου ήρθε μια ιδέα. Νομίζω ότι θα σε βοηθήσει πολύ. Περίμενε και θα δεις.

Ήταν... την άλλη μέρα...

* Σε κάθε δάχτυλο αντιστοιχεί μια οικογένεια τροφών (πρώτο δάχτυλο: κρέας, ψάρια· δεύτερο: γάλα, τυρί· τρίτο: λάδι, βούτυρο· τέταρτο: ψωμί, όσπρια· πέμπτο: φρούτα, λαχανικά).

Εικόνα 10 Μια φορά ήταν..η Κολοτούμπα

Η Κολοτούμπα κατάλαβε πως για να γίνει γερή και δυνατή πρέπει να τρώει τρόφιμα απ' όλα τα είδη κάθε μέρα.

Έτσι η Κολοτούμπα, αφού απόκτησε σωστές συνήθειες διατροφής, άρχισε ένα σκληρό πρόγραμμα δουλειάς για να κερδίσει τους αγώνες.

Ήταν... το άλλο καλοκαίρι.

Εικονογράφηση Ν. Μαρουλιάκης

Εικόνα 11 Μια φορά ήταν..η Κολοτούμπα (συνέχεια)

Το κείμενο ταυτόχρονα έχει ως στόχο να αναδείξει την αξία της επιμονής και της υπομονής. Η Κολοτούμπα παρά την αρχική απογοήτευση της, επέμεινε, προσπάθησε σκληρά και στο τέλος πέτυχε. Στο αθλητισμό θα έρθουν πολλές απογοητεύσεις αλλά ποτέ δεν πρέπει να τα παρατάει κανείς. Μόνο με πείσμα και υπομονή θα καταφέρει να πετύχει και να εξελιχθεί κάποιος. Η συζήτηση στην τάξη επίσης μπορεί να κατευθυνθεί στην σπουδαιότητα και την αξία των Ολυμπιακών αγώνων και τον κόπο, την προσπάθεια και την προετοιμασία που κάνουν οι αθλητές ώστε να πετύχουν σε αυτούς.

Ακόμη, με έναν έμμεσο τρόπο αναδεικνύεται η σημασία της φιλίας και κατ'επέκταση της συνεργασίας και της αλληλοβοήθειας. Η Κολοτούμπα δεν θα τα κατάφερνε ποτέ εάν δεν άκουγε την συμβουλή του φίλου της. Κάτι παρόμοιο ισχύει και με τα ομαδικά αθλήματα και τα αθλήματα που απαιτούν συνεργασία. Πολλές φορές είναι πιο δύσκολο να πετύχει κανείς κάτι μόνος απ' ότι ομαδικά. Στόχος είναι να κατανοήσουν τα

παιδιά την σπουδαιότητα της συνεργασίας στον αθλητικό χώρο και την αξία του να προσφέρει κανείς βοήθεια στους άλλους.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων ο εκπαιδευτικός της τάξης μπορεί να προβάλει κάποιο εκπαιδευτικό βίντεο με την προετοιμασία που κάνουν οι αθλητές πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές θα δουν τους κόπους των αθλητών να ανταμείβονται ή και όχι, διότι δεν φτάνουν στην νίκη πάντοτε όλοι. Έτσι θα μάθουν να εκτιμούν και την ήττα στον αθλητισμό η οποία θα έχει σίγουρα κάτι να τους διδάξει. Παράλληλα μπορούν να οργανώσουν ομαδικές δραστηριότητες, στις οποίες θα χρειαστεί να συνεργαστούν με τους συμμαθητές τους όπως πχ αγώνες σκυταλοδρομίας.

Βιβλίο Φυσικής Αγωγής Α΄ & Β΄ Δημοτικού

Στο βιβλίο της φυσικής αγωγής υπάρχει το παρακάτω κείμενο με τίτλο «Ο αγώνας του αθλητή».

Κειμενική Αναφορά 3:

Μια μέρα σε ένα από τα μαθήματα του σχολείου του Ιάσονα, ο Τρεχαλίτσας και η Κολυμπίτσα άκουσαν για την προσπάθεια του αθλητή.

Έλεγε ο δάσκαλος στους μαθητές του ότι καλός αθλητής είναι αυτός που προσπαθεί πολύ, ακόμα κι αν δεν πετύχει τη νίκη. Είναι αυτός που, ακόμα κι αν αισθάνεται ότι το σώμα του δεν αντέχει άλλο, θα συνεχίσει την προσπάθεια. Γιατί μεγαλύτερη σημασία έχει η συμμετοχή στους αγώνες και όχι υποχρεωτικά η νίκη.

Εικόνα 12 Ο αγώνας του αθλητή

Αυτό έκανε μεγάλη εντύπωση στον Τρεχαλίτσα και στην Κολυμπίτσα. Μέχρι τώρα πίστευαν ότι η νίκη ήταν το παν και ότι μόνο γι' αυτό άξιζε να προσπαθείς. Τώρα καταλάβαιναν τους αθλητές που ήταν χαρούμενοι ακόμα και όταν δε νικούσαν.

Εικόνα 13 Ο αγώνας του αθλητή (συνέχεια)

Το παραπάνω κείμενο αποτελεί μέρος από μια σειρά ιστοριών που αναφέρονται στους αγώνες στην αρχαία εποχή. Οι πρωταγωνιστές της ιστορίας, ο Τρεχαλίτσας και η Κολουμίτσα, παρακολουθούν ένα μάθημα στο σχολείο και ακούν τον δάσκαλο της τάξης να λέει πως κάποιος είναι καλός αθλητής όταν προσπαθεί πολύ και ότι στους αγώνες περισσότερη σημασία είχε η συμμετοχή και όχι η νίκη. Ακόμη πως οι αθλητές ήταν χαρούμενοι μόνο που έπαιρναν μέρος σε αυτούς και δεν είχαν αυτοσκοπό την πρωτιά. Κάτω από το κείμενο ακριβώς η ιστορία κλείνει με τα εξής λόγια: *«Η συμμετοχή σε αθλητικούς αγώνες είναι η επιβράβευση των προσπαθειών των αθλητών»*.

Στόχος του κειμένου είναι να διδάξει στα παιδιά πρώτον την αξία της προσπάθειας και δεύτερον την σημασία της προετοιμασίας, της συμμετοχής και γενικότερα την διαδικασία μέχρι να φτάσει κανείς στο να διαγωνιστεί. Μαθαίνει στα παιδιά πως δεν αξίζει μόνο η νίκη στον αθλητισμό αλλά και η προσπάθεια που καταβάλλει κανείς για να φτάσει σε αυτήν. Τα παιδιά μέσα από αυτό το μάθημα θα αρχίσουν να εκτιμούν την ήττα και θα μάθουν να μην συμπεριφέρονται άσχημα ή να θυμόμουν όταν χάνουν. Το αίσθημα της λύπης και της απογοήτευσης είναι λογικό να υπάρχει μετά από κάποια ήττα αλλά όχι ο εκνευρισμός και ο θυμός. Οι μαθητές μαθαίνουν να σέβονται τον αντίπαλο και να εκτιμούν ένα παιχνίδι που τους προσφέρει διασκέδαση, αλληλεπίδραση, κοινωνικοποίηση και άθληση. Είναι πολλά τα οφέλη της συμμετοχής σε κάποιο άθλημα ή παιχνίδι τα οποία πολλές φορές υποσκιάζονται από μία ήττα.

Το κείμενο θέλει να αναδείξει την αξία της προσπάθειας στον αθλητισμό. Οι αθλητές, είτε τα παιδιά σε κάποιο παιχνίδι στο σχολείο δεν πρέπει να τα παρατάνε με την πρώτη δυσκολία. Πρέπει να έχουν επιμονή, υπομονή και πίστη στον εαυτό τους προσπαθώντας πάντοτε για το καλύτερο. Δεν χρειάζεται να συγκρίνουν τον εαυτό τους με άλλους αθλητές ή άλλους συμμαθητές, αλλά μόνο με τον ίδιο τους τον εαυτό. Να προσπαθούν να γίνουν καλύτεροι από αυτό που ήταν χθες και να θέτουν στόχους σύμφωνα με τις δικές τους δυνατότητες.

Η νίκη προφανώς είναι κάτι επιθυμητό στον αθλητισμό και ένας από τους κύριους στόχους των αθλητών. Όμως οι μαθητές από μικρή ηλικία πρέπει να μάθουν ότι δεν είναι αυτός ο αυτοσκοπός στην άθληση διότι κάτι τέτοιο θα δημιουργούσε παιδιά που θα έκανα τα πάντα για την νίκη φτάνοντας αναπόφευκτα στο σημείο να παραβιάσουν τους άτυπους κανόνες του «ευ αγωνίζεσθαι». Παιδιά με έντονο και άκριτο ανταγωνισμό το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα να πάψουν πια να απολαμβάνουν τον αθλητισμό ενώ θα τον συνέδεαν με

έναν αέναο αγώνα προσπαθειών, πολύ κόπο και συναισθήματα απογοήτευσης όταν δεν θα έφταναν στην νίκη.

Ο εκπαιδευτικός για να πετύχει αυτούς τους στόχους μπορεί αρχικά να ξεκινήσει μια μεγάλη συζήτηση για τα οφέλη που έχει η συμμετοχή στον αθλητισμό. Να δώσει τον λόγο στα παιδιά και να ακούσει και τις δικές τους απόψεις. Να καλλιεργήσει μέσα τους, τους άτυπους κανόνες του «δίκαιου παιχνιδιού» και την σημασία της προσπάθειας. Ταυτόχρονα μπορεί να διοργανώσει έναν ποδοσφαιρικό αγώνα ή έναν αγώνα μπάσκετ χωρίς βαθμολογία και σκορ. Έτσι τα παιδιά απαλλαγμένα από το άγχος της νίκης μπορούν να παίξουν, να διασκεδάσουν και να συνεργαστούν. Στο τέλος της δραστηριότητας μπορεί να τους ζητήσει να γράψουν μια παράγραφο με το τι τους άρεσε πιο πολύ από αυτήν την δραστηριότητα και τι θεωρούν ότι αποκόμισαν από αυτό το παιχνίδι από την στιγμή που δεν υπήρχε κάποιος νικητής.

Σχολικά εγχειρίδια Β΄ Δημοτικού

Η έρευνα συνεχίζεται στα σχολικά εγχειρίδια της Β΄ τάξης στα οποία βρέθηκαν αναφορές στο βιβλίο της μελέτης περιβάλλοντος στο κεφάλαιο 16 «Αθλητισμός και Ψυχαγωγία».

Κειμενική Αναφορά 4:

**Το 2004 έγιναν στην Ελλάδα οι Ολυμπιακοί Αγώνες.
Οι καλύτεροι αθλητές και οι καλύτερες αθλήτριες απ' όλο τον κόσμο
ήρθαν στην Αθήνα, για να πάρουν μέρος στα διάφορα αγωνίσματα.
Οι Ολυμπιακοί Αγώνες ξεκίνησαν από την αρχαία Ελλάδα.
Γίνονταν κάθε τέσσερα χρόνια στην αρχαία Ολυμπία. Στις μέρες μας, γίνονται
κάθε τέσσερα χρόνια σε διαφορετική χώρα. Οι αγώνες αυτοί δείχνουν σε όλο
τον κόσμο την αξία του αθλητισμού και της ειρήνης.**

Εικόνα 14 Ολυμπιακοί Αγώνες 2004

Το παραπάνω κείμενο αναφέρεται στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην Αθήνα. Αναφέρει πως οι Ολυμπιακοί Αγώνες ξεκίνησαν από την αρχαία Ελλάδα και γινόταν κάθε τέσσερα χρόνια στην αρχαία Ολυμπία ενώ στις μέρες μας γίνονται κάθε τέσσερα χρόνια σε διαφορετική χώρα. Τέλος τονίζει πως οι Ολυμπιακοί Αγώνες προάγουν την ειρήνη και την αξία του αθλητισμού σε όλο τον κόσμο.

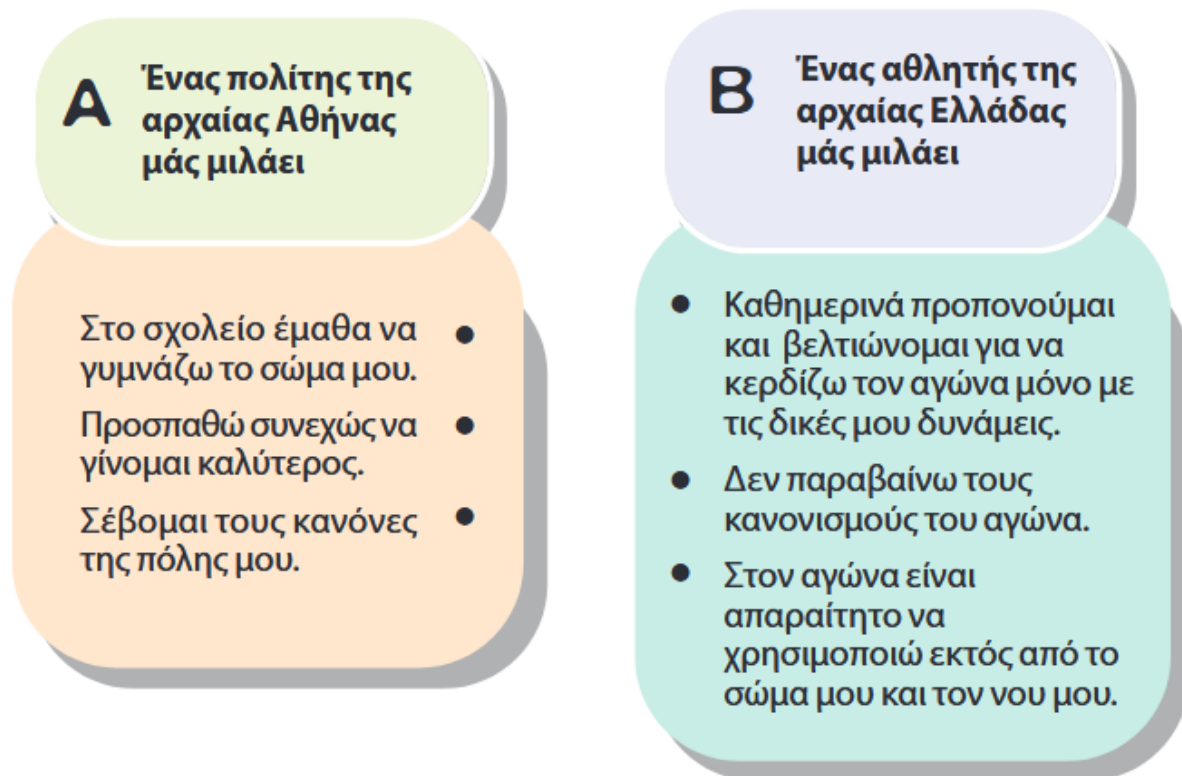
Στόχος του κειμένου είναι να αναγνωρίσουν οι μαθητές την αξία της άσκησης για την σωματική αλλά και πνευματική ανάπτυξη τους και να αντιληφθούν το πνεύμα των Ολυμπιακών Αγώνων. Οι Ολυμπιακοί αγώνες δεν είναι ένας απλός διαγωνισμός. Είναι ένα μέρος στο οποίο προωθούνται πάρα πολλές αξίες, στάσεις και συμπεριφορές. Ήδη από την αρχαιότητα καλλιεργούνταν κάποιες συγκεκριμένες αρχές και ιδανικά. Η σπουδαιότητα του «ευ αγωνίζεσθαι», το να είναι δηλαδή κανείς ακέραιος και να διαγωνίζεται δίκαια, χωρίς να χρησιμοποιεί απαγορευμένες μεθόδους. Η ισότητα, το να έχουν δηλαδή όλοι οι αθλητές ίσες ευκαιρίες και να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο, άσχετα από το φύλο τους ή την εθνικότητα τους ή από οποιοδήποτε άλλο κριτήριο. Η αλληλεγγύη, το να υπάρχει στήριξη μεταξύ των αθλητών και κυρίως αυτών που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη. Ο σεβασμός και μεταξύ των αθλητών αλλά και ο σεβασμός στο περιβάλλον που βρίσκονται. Αυτές και άλλες πάρα πολλές αξίες βρίσκουν εύφορο έδαφος στο χώρο των Ολυμπιακών Αγώνων.

Όλα αυτά τα ιδανικά αποτελούν την βάση για την αθλητική συμπεριφορά των παιδιών και την μετέπειτα κοινωνική ζωή τους. Για να προωθηθούν όλες αυτές οι αξίες στην τάξη υπάρχουν πάρα πολλοί τρόποι και δραστηριότητες. Αρχικά μπορεί να διοργανωθεί κάποιο τουρνουά με ομαδικά αθλήματα όπως το βόλεϊ ή το ποδόσφαιρο μέσα από το οποίο να προωθείται η ομαδικότητα, η συνεργασία και το «ευ αγωνίζεσθαι». Ακόμη οι μαθητές με την βοήθεια του εκπαιδευτικού μπορούν να δημιουργήσουν ένα κολάζ με εικόνες από τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Μετάλλια, αθλήματα, αθλητές, απονομές ή ότι άλλο βρίσκουν ενδιαφέρον. Μέσα από την δραματοποίηση, οι μαθητές μπορούν να συμμετέχουν σε παιχνίδια ρόλων στα οποία θα κληθούν να λύσουν καταστάσεις ή προβλήματα σύμφωνα με τις ολυμπιακές αξίες. Τέλος συμπληρωματικά μπορεί να προβληθεί στην τάξη κάποιο εκπαιδευτικό βίντεο με ιστορίες από αθλητές, πριν αλλά και κατά την διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων.

Σχολικά εγχειρίδια Γ΄ Δημοτικού

Η έρευνα συνεχίζεται στα σχολικά εγχειρίδια της Γ΄ τάξης. Η πρώτη αναφορά βρίσκεται στο βιβλίο της Μελέτης Περιβάλλοντος στην 7^η ενότητα στο κεφάλαιο 5 «Νους και Σώμα». Το κεφάλαιο αναφέρεται στους Ολυμπιακούς αγώνες και την αρχαία Ελλάδα. Οι μαθητές έχουν ήδη κάνει μια εισαγωγή στην Β΄ Δημοτικού για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, τα ιδανικά και τις αξίες που πρεσβεύουν. Παράλληλα έχουν συζητήσει για την αρχαία Ελλάδα και την σπουδαιότητα του αθλητισμού εκείνη την εποχή. Τώρα το βιβλίο έρχεται να εμβαθύνει αυτές τις γνώσεις και να προσθέσει κάποιες επιπλέον πληροφορίες.

Κειμενική Αναφορά 5:

Εικόνα 15 Αρχαία Ελλάδα - Πολίτης/Αθλητής

Η παραπάνω κειμενική αναφορά αποτελεί μια δραστηριότητα στην οποία οι μαθητές πρέπει να βρουν τις ομοιότητες σχετικά με την ζωή ενός πολίτη και ενός αθλητή στην αρχαία Ελλάδα. Γρήγορα γίνεται φανερό πως ο τρόπος ζωής των πολιτών ταυτίζεται με τις αρχές και την καθημερινότητα των αθλητών. Αμφότεροι σέβονται τους κανόνες, ο ένας της πόλης και ο άλλος τους κανονισμούς που διέπουν έναν αγώνα. Παράλληλα προσπαθούν να γίνουν καλύτεροι ενώ η άθληση αποτελεί μέρος της καθημερινότητάς τους.

Στόχος του κειμένου είναι να διδάξει στους μαθητές ότι ο αθλητισμός είναι τρόπος ζωής. Όλες οι αρχές, οι στάσεις και οι συμπεριφορές που αποκτά κανείς μέσα από την ενασχόλησή του με κάποιο άθλημα, τον συντροφεύουν και στην μετέπειτα κοινωνική του ζωή. Ένας αθλητής που δείχνει σεβασμό στον αντίπαλό του και διαγωνίζεται δίκαια, κατά πάσα πιθανότητα θα είναι ένας πολίτης που σέβεται τον συνάνθρωπο του και δεν θα χρησιμοποιεί παράνομες πρακτικές για να πετύχει τους στόχους του. Η υγιής αθλητική συμπεριφορά, καλλιεργείται μέσα από τον αθλητισμό και έχει άμεσο αντίκτυπο στην καθημερινότητα του ατόμου. Ο αθλητισμός δεν είναι μόνο άθληση του σώματος αλλά και «άθληση» του νου. «Γυμνάζει» κανείς το μυαλό ώστε να σκέφτεται και να πράττει ορθά. Να

δείχνει σεβασμό, να προσφέρει την βοήθειά του και να είναι δίκαιος. Η σωστή στάση απέναντι στον αθλητισμό και η ορθή ενασχόληση με αυτόν, μπορεί να δημιουργήσει μια γενιά σκεπτόμενων και κοινωνικά ευαισθητοποιημένων νέων.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει κάποια παραδείγματα από την καθημερινή ζωή και να τα συγκρίνει με περιστατικά από τον χώρο του αθλητισμού μαζί με τους μαθητές. Να τους ρωτήσει πως θα αντιδρούσαν αυτοί και να καταλήξουν στις σωστές συμπεριφορές που θα έπρεπε να επιλέξουν.

Κειμενική Αναφορά 6:

Παραολυμπιακοί αγώνες: Παρά (μαζί, κοντά δίπλα) + Ολυμπιακοί, δηλαδή τελούνται μαζί με τους Ολυμπιακούς αγώνες κι έχουν την ίδια αξία.

Οι Παραολυμπιακοί αγώνες είναι η μεγαλύτερη αθλητική διοργάνωση στον κόσμο μετά τους Ολυμπιακούς. Συμμετέχουν αθλητές με αναπηρίες. Πραγματοποιήθηκαν για πρώτη φορά στην Αγγλία το 1948.

Εικόνα 16 Παραολυμπιακοί Αγώνες

Το παραπάνω κείμενο αναφέρεται στους Παραολυμπιακούς αγώνες. Οι Παραολυμπιακοί αγώνες αποτελούν μια διεθνή αθλητική διοργάνωση που διεξάγεται για αθλητές με αναπηρίες. Στόχος του κειμένου είναι να ανοίξει μια ευρεία συζήτηση για την συμπερίληψη και την ένταξη στον αθλητισμό. Οι Παραολυμπιακοί αγώνες είναι μια απόδειξη ότι ο αθλητισμός είναι για όλους και όλοι μπορούν να συμμετέχουν με κάποιον τρόπο σε αυτόν. Μέσα από τους αγώνες προωθείται η ισότητα των ευκαιριών, ότι δηλαδή όλοι μπορούν να πάρουν μέρος και να διακριθούν. Ακόμη προωθείται η επιμονή και η αντοχή καθώς οι αθλητές ξεπερνούν τις δυσκολίες που απορρέουν από τις αναπηρίες τους και διαγωνίζονται. Παράλληλα δίνεται έμφαση στην ένταξη με αποτέλεσμα να μειώνονται τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις. Η ευγενής άμιλλα, ο σεβασμός, η αυτοεκτίμηση είναι λίγες από τις αξίες και τα ιδανικά που προωθούνται μέσα από τους Παραολυμπιακούς Αγώνες. Επιπρόσθετα δίνονται κίνητρα στους μαθητές και ενισχύεται η αυτοπεποίθηση τους βλέποντας άτομα με δυσκολίες να συμμετέχουν και να διακρίνονται στον αθλητισμό. Όλα αυτά αποτελούν εφόδια για την δημιουργία υγιούς αθλητικής συμπεριφοράς στους νέους και κρίνεται αναγκαίο να τα διδαχθούν και να τα διατηρήσουν.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να προβάλει ντοκιμαντέρ ή συνεντεύξεις από Παραολυμπιονίκες οι οποίοι θα μιλάνε για τις δυσκολίες που βίωσαν στον χώρο του

αθλητισμού και τις επιτυχίες τους. Αν είναι εύκολο μπορεί να έρθει κάποιος στον χώρο του σχολείου ώστε οι μαθητές να του κάνουν ανοιχτά ερωτήσεις. Μια πολύ ωραία δραστηριότητα θα ήταν οι μαθητές να παίξουν κάποιο παραολυμπιακό άθλημα όπως το ποδόσφαιρο στο οποίο θα κλείσουν τα μάτια με μαντίλι και θα προσπαθήσουν να παίξουν.

Κειμενική Αναφορά 7:

Ορισμένοι αθλητές και αθλήτριες για να νικήσουν παίρνουν απαγορευμένες ουσίες. Κάνουν καλό στην υγεία τους;

✓ Πόσο ταιριάζει η συμπεριφορά τους με όσα χαρακτηρίζουν τους Ολυμπιακούς αγώνες στην αρχαία Ελλάδα και τον πολιτισμό μας;

Εικόνα 17 Απαγορευμένες ουσίες και αθλητισμός

Το παραπάνω κείμενο αποτελεί μια δραστηριότητα στην οποία οι μαθητές καλούνται να προβληματιστούν σχετικά με το «δίκαιο παιχνίδι» και τις παράνομες πρακτικές τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιήσει κανείς για να κερδίσει. Πολλές φορές ο αυτοσκοπός της νίκης, οδηγεί σε υπέρμετρο ανταγωνισμό, επιθετικότητα αλλά και ανήθικους τρόπους για να φτάσει κάποιος στην νίκη. Οι αθλητές με την χρήση ουσιών αλλά και γενικότερα την υιοθέτηση πρακτικών που δεν εμπίπτουν στην ηθική του αθλητισμού, αδικούν τους συναθλητές τους, τους εαυτούς τους και παίρνουν μια νίκη η οποία δεν έχει καμία αξία. Με αυτόν τρόπο αμαυρώνεται ο αθλητισμός ο οποίος πρεσβεύει την αλληλεγγύη, το «δίκαιο παιχνίδι», την ηθική, τον σεβασμό στον συναθλητή και άλλες πολλές αξίες.

Στόχος του παραπάνω κειμένου είναι οι μαθητές να κατανοήσουν ότι η επιτυχία είναι η βελτίωση του ίδιου τους του εαυτού και όχι το να ξεπερνάς τον συναθλητή σου. Η νίκη δεν είναι αυτοσκοπός. Πρέπει να μάθουν να εκτιμούν την ήττα και να μαθαίνουν μέσα από τα λάθη τους. Να δίνουν βάση στην συμμετοχή και σε όλα τα υπόλοιπα οφέλη του αθλητισμού και όχι μόνο στην νίκη. Αν στοχεύουν μόνο στην νίκη, ο αθλητισμός κάποια στιγμή θα πάψει να αποτελεί διασκέδαση και ψυχαγωγία και αυτό γιατί δεν μπορεί κάποιος να κερδίζει συνεχώς. Επίσης, αναπόφευκτα κάποια στιγμή, ένα άτομο που αποσκοπεί μόνο στην νίκη, θα αποπειραθεί να φτάσει εκεί και με τρόπους που δεν συνάδουν με τα ιδανικά του αθλητισμού και η νίκη δεν θα έχει καμία σημασία αφού θα είναι άδικη.

Για την επίτευξη του στόχου οι μαθητές θα πρέπει να μουν στην θέση των αθλητών οι οποίοι αδικούνται. Για παράδειγμα, να κάνουν έναν διαγωνισμό τρεξίματος και ο ένας να ξεκινήσει λίγο πιο μπροστά από τον άλλον ή ο ένας να φοράει ένα παπούτσι.

Προφανώς αυτά δεν θα συμβούν ποτέ στον επαγγελματικό αθλητισμό ωστόσο είναι ένας τρόπος ώστε τα παιδιά να κατανοήσουν την έννοια της αδικίας. Όταν κάποιος παίρνει ουσίες μάλλον θα είναι πιο γρήγορος από κάποιον άλλον και αυτό είναι άδικο. Οι μαθητές μέσα από αυτήν την δραστηριότητα θα συνειδητοποιήσουν πόσο λάθος είναι να κλέβει κάποιος για να φτάσει στη νίκη και πως αισθάνονται οι υπόλοιποι που αδικούνται.

Ανθολόγιο Γ΄ & Δ΄ Δημοτικού

Κειμενική Αναφορά 8:

Η πρώτη κειμενική αναφορά στην αθλητική συμπεριφορά, εντοπίζεται στο κείμενο με τίτλο «Ένας αλλιώτικος ποδοσφαιρικός αγώνας» το οποίο αποτελεί απόσπασμα από το μυθιστόρημα «Ένα σακί μαλλιά». Στο μυθιστόρημα ο πρωταγωνιστής της ιστορίας είναι ένα μικρό αγόρι, ο Γιωργαρέλος. Μαζί του πρωταγωνιστούν επίσης η δασκάλα η κυρία Διονυσία, ένας νέος δάσκαλος, ο παπάς του χωριού και διάφοροι συμμαθητές του Γιωργαρέλου.

Στο απόσπασμα του Ανθολόγιου, τα παιδιά συμμετέχουν σε ένα ποδοσφαιρικό αγώνα με διαιτητή τον Γιωργαρέλο και τερματοφύλακες τον παπά και το δάσκαλο. Το τέρμα του παπά βρισκόταν σε κατηφορικό σημείο με αποτέλεσμα να δέχεται πολλές επιθέσεις και γκολ. Αφού ξεκίνησε ο αγώνας, ο παπάς άρχισε να γίνεται όλο και πιο ανταγωνιστικός, να χρησιμοποιεί εκφράσεις του τύπου «Πίσω και σ' έφαγα» και να επιτίθεται στους παίκτες όταν εκείνοι προσπαθούσαν να βάλουν γκολ στην εστία. Ο διαιτητής από την μεριά του δεν τιμωρούσε τον παπά και αυτό έφερε αντιδράσεις στον αγωνιστικό χώρο. Τότε ο παπάς έκανε μια μεγαλύτερη ζαβολιά μικραίνοντας την εστία του κατά ένα μέτρο. Ο διαιτητής τον τιμώρησε με την κίτρινη κάρτα αλλά οι αντίπαλοι άρχισαν να κάνουν παράπονα και να τον κατηγορούν για μεροληψία, θεωρώντας ότι έπρεπε να βγάλει την κόκκινη κάρτα. Ξέσπασε μεγάλη ένταση και κάποιοι επιτέθηκαν στον διαιτητή, με την σύρραξη να γενικεύεται και να πιάνονται στα χέρια και οι δύο αρχηγοί των ομάδων. Ο παπάς και ο δάσκαλος σαν μεγαλύτεροι, προσπαθούσαν να τους χωρίσουν ενώ μετέπειτα ο δάσκαλος κατηγόρησε τον παπά για αντιαθλητική συμπεριφορά. Στο τέλος ο παπάς αναγνώρισε το λάθος του και ζήτησε συγγνώμη με τις δύο ομάδες να συμφιλιώνονται.

Εικόνα 18 Ένας αλλιώτικος ποδοσφαιρικός αγώνας

Το κείμενο συνοδεύει μια δραστηριότητα για τους μαθητές που τους ζητάει να εντοπίσουν τα σημεία που αναφέρονται στην άσχημη πλευρά του σύγχρονου ποδοσφαίρου. Γίνεται φανερό πως στόχος του παραπάνω αποσπάσματος είναι να αναδείξει τις αντιαθλητικές συμπεριφορές που επικρατούν στον χώρο του ποδοσφαίρου, την μη τήρηση του δίκαιου παιχνιδιού και πολλές φορές την μεροληψία από την πλευρά των διαιτητών. Το ποδόσφαιρο είναι το πιο δημοφιλές άθλημα στον κόσμο, γεγονός που συντέλεσε στην εμπορευματοποίηση του. Η τόσο μεγάλη εμπορική αξιοποίηση του αθλήματος και η εισροή τεράστιων χρηματικών ποσών και χορηγιών είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί η πίεση για επιτυχίες και νίκες. Αυτό με την σειρά του δημιούργησε μεγάλη διαπλοκή και διαφθορά στον χώρο του ποδοσφαίρου. Στημένα παιχνίδια, δωροδοκίες και άλλες ανήθικες πρακτικές γίνονται με σκοπό να διασφαλιστεί η επιτυχία μιας ομάδας. Παίκτες, παράγοντες, προπονητές και συνήθως διαιτητές εμπλέκονται άμεσα με περιστατικά νόθευσης του αγώνα.

Κάποια από αυτά τα περιστατικά περιγράφονται με έναν ίσως κωμικό τρόπο στο παραπάνω απόσπασμα. Αρχικά αναφέρεται η άσχημη συμπεριφορά του τερματοφύλακα-παπά προς τους αντιπάλους του με φραστικές απειλές και επίθεση όταν πλησίαζαν στην εστία. Έπειτα φανερό είναι η μεροληψία του Γιωργαρέλου-διαιτητή που δεν έβγαλε την κίτρινη κάρτα στον παπά ενώ έπρεπε. Στην συνέχεια ο παπάς μικραίνει την εστία του και αντί για κόκκινη κάρτα, βλέπει την κίτρινη. Η αντίδραση των υπόλοιπων παικτών είναι μεγάλη και ξεσπάει μεγάλη σύρραξη με τα παιδιά να πιάνονται στα χέρια.

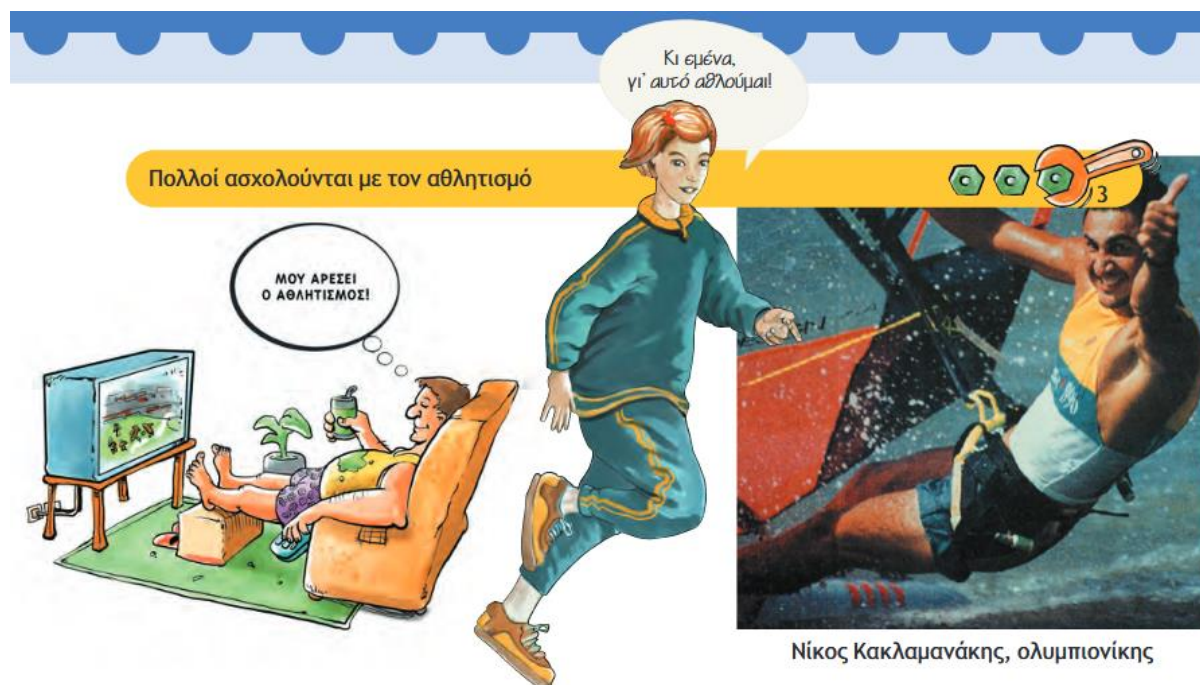
Μέσα από το κείμενο ο εκπαιδευτικός πρέπει να μεταδώσει στα παιδιά την αξία και την σπουδαιότητα του να ενεργεί κανείς δίκαια. Όπως γίνεται αντιληπτό από το κείμενο η μία αδικία έφερε την άλλη και αυτό είχε ως αποτέλεσμα να χαλάσει όλο το παιχνίδι. Κάθε απόφαση που παίρνει ένας αθλητής έχει αντίκτυπο σε όλη την ομάδα. Οι μαθητές πρέπει να μάθουν να στηρίζονται στις δικές τους δυνάμεις και να σέβονται τον αντίπαλο. Άλλωστε η νίκη έχει αξία μόνο αν είναι δίκαιη.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί σε συνεργασία με τους μαθητές να κάνει αναπαράσταση τον ποδοσφαιρικό αγώνα του κειμένου και να ρωτήσει μετά τους μαθητές πως αισθάνθηκαν να παίζουν κάτω από αυτές τις συνθήκες. Μέσα από αυτήν την διαδικασία οι μαθητές θα συνειδητοποιήσουν πόσο άσχημο είναι να αδικούνται και να μην τους αντιμετωπίζουν όλους το ίδιο.

Σχολικά εγχειρίδια Δ΄ Δημοτικού

Η έρευνα συνεχίζεται στα σχολικά εγχειρίδια της Δ΄ τάξης. Η πρώτη αναφορά βρίσκεται στο βιβλίο της Μελέτης Περιβάλλοντος στην 2^η ενότητα στο κεφάλαιο 6 «Αθλητισμός και πολιτισμός». Οι στόχοι του κεφαλαίου είναι οι μαθητές: α) Να προσεγγίσουν την έννοια του αθλητισμού, β) να ξεχωρίσουν τον αθλητισμό με τον πρωταθλητισμό, γ) να ξεχωρίσουν τον φίλαθλο από τον φανατικό οπαδό και δ) να προβληματιστούν σχετικά με τα φαινόμενα βίας στον χώρο του αθλητισμού. Το παρακάτω εικονικό σύμπλεγμα εξυπηρετεί ένα θέμα γι' αυτό και θα σχολιαστεί ως μία εικονική αναφορά.

Εικονική Αναφορά 9:

Εικόνα 19 Τρόποι εμπλοκής με τον αθλητισμό

Στις παραπάνω εικόνες παρουσιάζονται τρεις διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους μπορεί κανείς να εμπλακεί με τον αθλητισμό. Στο πρώτο σκίτσο βλέπουμε έναν υπέρβαρο άνδρα, ξαπλωμένο στον καναπέ, να κρατά ένα αναψυκτικό και να παρακολουθεί κάποιο άθλημα, μάλλον ποδόσφαιρο. Αναφέρει πως του αρέσει ο αθλητισμός. Στο επόμενο σκίτσο εμφανίζεται ένα παιδί με αθλητικές φόρμες και παπούτσια σε στάση που φανερώνει ότι τρέχει. Απαντάει στον άντρα του πρώτου σκίτσου ότι και εκείνου του αρέσει ο αθλητισμός

γι' αυτό και έχει επιλέξει να αθλείται. Στην τρίτη φωτογραφία απεικονίζεται ο Νίκος Κακλαμανάκης, ολυμπιονίκης στο άθλημα της ιστιοπλοΐας.

Στόχος λοιπόν των τριών φωτογραφιών είναι να δείξουν στους μαθητές ότι μπορούν να εμπλακούν με τον αθλητισμό με πολλούς τρόπους. Το πρώτο σκίτσο είναι κάτι που συναντούμε πολύ συχνά. Πολλοί λένε ότι τους αρέσει ο αθλητισμός αλλά εννοούν μόνο να παρακολουθούν κάποιο άθλημα στην τηλεόραση, θεωρούνται απλοί φίλαθλοι. Βλέπουμε πως και η εμφάνιση του πρώτου άνδρα δεν ταυτίζεται καθόλου με ένα υγιές σώμα. Το δεύτερο σκίτσο είναι και το πιο συνηθισμένο. Οι άνθρωποι ασχολούνται ερασιτεχνικά με τον αθλητισμό. Κάνουν οι ίδιοι κάποιο άθλημα ή αθλούνται με σκοπό να έχουν μια καλή φυσική κατάσταση. Η τρίτη εικόνα με τον ολυμπιονίκη Νίκο Κακλαμανάκη, εκπροσωπεί τον επαγγελματικό αθλητισμό και την μεγαλύτερη διάκριση που μπορεί να λάβει κάποιος αθλητής, δηλαδή να πάρει κάποιο μετάλλιο στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Η φωτογραφία του Έλληνα αθλητή δεν είναι τυχαία. Δίνει μεγάλο κίνητρο στα παιδιά και νιώθουν ότι και αυτά μπορούν να τα καταφέρουν.

Ο εκπαιδευτικός καλό είναι μέσα από συζήτηση να κατευθύνει τα παιδιά στον δεύτερο και τρίτο τρόπο ενασχόλησης με την άθληση δηλαδή τον ερασιτεχνικό ή τον επαγγελματικό αθλητισμό και όχι να υιοθετήσουν το προφίλ του απλού θεατή. Είναι θετικό να είναι κανείς φίλαθλος κάποιου αθλήματος αλλά η ενεργή ενασχόληση με τον αθλητισμό καλλιεργεί αξίες και ιδανικά που αποτελούν πυλώνες για την μετέπειτα κοινωνική εξέλιξη των παιδιών.

Εικόνα 20 Πρωτοσέλιδο εφημερίδας σχετικά με επεισόδια οπαδών

Η παραπάνω εικόνα απεικονίζει ένα πρωτοσέλιδο εφημερίδας το οποίο σχολιάζει επεισόδια τα οποία εκτυλίχθηκαν μετά από κάποιο αγώνα μεταξύ φανατικών οπαδών. Στο κέντρο του πρωτοσέλιδου υπάρχει μια φωτογραφία με οπαδούς να κάνουν επεισόδια και να κρατάνε καπνογόνα. Την εικόνα συνοδεύει μια δραστηριότητα στην οποία τίθενται δύο ερωτήματα: «Γιατί υπάρχει βία σε αθλητικούς αγώνες;» και «Πώς μπορούμε να υποστηρίξουμε την ομάδα μας χωρίς να είμαστε φανατικοί οπαδοί;».

Στόχος λοιπόν της εικόνας είναι να προβληματίσει τους μαθητές σχετικά με τον φανατισμό στους αθλητικούς χώρους. Είναι καλό να είναι κάποιος φίλαθλος αλλά όχι φανατικός οπαδός. Οι φίλαθλοι υποστηρίζουν ένα συγκεκριμένο άθλημα, αγαπάνε την ομάδα και την στηρίζουν έμπρακτα. Η ενασχόληση τους με το άθλημα προσφέρει χαρά και ψυχαγωγία. Οι φανατικοί οπαδοί ορισμένες φορές μπορεί να μην αγαπάνε καν το ίδιο άθλημα, απλά να υποστηρίζουν τυφλά μια ομάδα. Στην πλειοψηφία τους έχουν μίσος για τους υπόλοιπους αθλητικούς συλλόγους και συχνά εμπλέκονται σε περιστατικά βίας. Τα φαινόμενα οπαδικής βίας στην χώρα μας τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί σε ανησυχητικό

βαθμό με πολλά από αυτά να προκαλούν σοβαρούς τραυματισμούς ακόμη και θάνατο. Κρίνεται αναγκαίο από μικρή ηλικία να καλλιεργηθεί η σωστή ενασχόληση με τον αθλητισμό. Άλλωστε ο αθλητισμός ενώνει δεν χωρίζει. Θα έπρεπε να θεωρείται μια μεγάλη γιορτή και όχι ένα πεδίο μάχης.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να προβάλει ένα βίντεο με όλα τα θύματα οπαδικής βίας στην Ελλάδα για να δείξει πόσο σημαντικές είναι οι συνέπειες του φανατισμού. Να δείξει στους μαθητές συλλογικές δράσεις που έγιναν από ελληνικές ομάδες με συμμετέχοντες από διαφορετικούς αθλητικούς συλλόγους. Είναι αναγκαίο οι μαθητές να καταλάβουν ότι ο καθένας μπορεί να υποστηρίξει όποια ομάδα θέλει και όλοι μαζί να μπορούν να συμβιώνουν αρμονικά χωρίς συγκρούσεις. Παράλληλα μπορεί να γίνει μια καμπάνια κατά της βίας στους αθλητικούς χώρους και τα παιδιά να την παρουσιάσουν στο διάλλειμα στους συμμαθητές τους. Τέλος μια ακόμη δραστηριότητα η οποία μπορεί να προωθήσει μηνύματα κατά της βίας στους αθλητικούς χώρους είναι η παρακάτω δραστηριότητα που βρίσκεται στο τετράδιο εργασιών της Μελέτης Περιβάλλοντος.

Μελέτη περιβάλλοντος τετράδιο εργασιών:

Κειμενική Αναφορά 9:

Δημιουργούμε τη δική μας αφίσα με συνθήματα κατά της βίας στους αθλητικούς χώρους. Μπορούμε, αν θέλουμε, να την τοποθετήσουμε στον πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου μας.

Εικόνα 21 Δραστηριότητα κατά της βίας στους αθλητικούς χώρους

Η παραπάνω δραστηριότητα έρχεται να ενισχύσει όλα όσα έμαθαν οι μαθητές στο βιβλίο της Μελέτης Περιβάλλοντος. Ζητείται από τα παιδιά να δημιουργήσουν μια αφίσα με συνθήματα κατά της βίας στους αθλητικούς χώρους και να την βάλουν στον πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου. Με αυτήν την διαδικασία τα παιδιά θα κατανοήσουν τις επιπτώσεις του φανατισμού και της βίας ενώ ταυτόχρονα θα αναδειχθεί η αξία της ενότητας και του σεβασμού. Παράλληλα μέσα από την συμμετοχή στην δημιουργία της αφίσας τα παιδιά θα ευαισθητοποιηθούν για θέματα βίας, βοηθώντας έτσι να διαμορφωθεί μια κοινωνία η οποία θα έχει μηδενική ανοχή στην βία.

Σχολικά εγχειρίδια Ε΄ Δημοτικού

Η έρευνα συνεχίζεται στα σχολικά εγχειρίδια της Ε΄ τάξης. Η πρώτη αναφορά βρίσκεται στο βιβλίο της Γλώσσας στην ενότητα 16 «Αθλήματα – Σπορ».

Κειμενική αναφορά 10:

Τα δυο έπη του Ομήρου, η Οδύσσεια και η Ιλιάδα, μας φέρνουν σε επαφή με μια κοινωνία όπου ο αθλητισμός έχει εισδύσει* σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής, δημόσιας και καθημερινής. Η αγάπη για την άθληση κυριαρχεί παντού: νέοι άνθρωποι χαιρόνται την έντονη σωματική προσπάθεια, τρανοί αρχηγοί και ήρωες αγωνίζονται να έρθουν πρώτοι, ενώ γύρω ένα πλήθος –λαός ή στρατός– δονείται από ενθουσιασμό παρακολουθώντας τις επιδόσεις τους. Με λίγα λόγια, βρισκόμαστε μπροστά σε μια κοινωνία που, παράλληλα με τα ηρωικά της ιδανικά, χαρακτηρίζεται και από ένα γνήσιο αθλητικό πνεύμα.

Εικόνα 22 Ο αθλητισμός στην αρχαία Ελλάδα

Το παραπάνω κομμάτι αποτελεί απόσπασμα από το βιβλίο «Οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην αρχαία Ελλάδα» (Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 1982). Όπως γίνεται φανερό και στην πέμπτη δημοτικού ο αθλητισμός προσεγγίζεται με εικόνες και κείμενα από την αρχαία Ελλάδα με την οποία οι μαθητές έχουν έρθει σε επαφή και στις μικρότερες τάξεις του δημοτικού. Το παραπάνω απόσπασμα με λίγα λόγια αναφέρει πως ο αθλητισμός ήταν μέρος της καθημερινότητας των πολιτών πως όλοι απολάμβαναν την φυσική άσκηση.

Στόχος του κειμένου είναι να αναδείξει την σπουδαιότητα του αθλητισμού και την σημαντική θέση που κατείχε στην αρχαιότητα. Θέλει να περάσει στους μαθητές το μήνυμα πως ο αθλητισμός είναι πολύ ωφέλιμος για την υγεία αλλά και την κοινωνική συμπεριφορά του ατόμου και θα πρέπει να αποτελεί κομμάτι της καθημερινότητας.

Ακόμη στο κείμενο γίνεται αναφορά στο αθλητικό πνεύμα. Το αθλητικό πνεύμα είναι ένα σύνολο που περικλείει στάσεις και αξίες που σχετίζονται με τον αθλητισμό και μπορούν να φανούν χρήσιμες και στην καθημερινή ζωή. Κάποιες από τις κύριες πτυχές του είναι η πειθαρχία η οποία είναι αρχικά απαραίτητη για την εξέλιξη και την βελτίωση ενός αθλητή ενώ παράλληλα στην καθημερινή ζωή μπορεί να βοηθήσει στο να επιτευχθούν προσωπικοί και επαγγελματικοί στόχοι. Η ομαδικότητα, η οποία βοηθά τους αθλητές να συνεργάζονται μεταξύ τους και να επικοινωνούν αποτελεσματικότερα ενώ βοηθάει και στις διαπροσωπικές και επαγγελματικές σχέσεις. Ο σεβασμός, προς τους αντιπάλους και τους συμπαίκτες αλλά και σε όλους τους παράγοντες που βρίσκονται στους χώρους άθλησης, μια αξία που δημιουργεί θετικές σχέσεις και στο εργασιακό περιβάλλον. Η ενσωμάτωση όλων αυτών των αξιών στην καθημερινότητα μπορεί να συμβάλει θετικά σε μια ισορροπημένη ζωή.

Στην πέμπτη δημοτικού οι μαθητές είναι πλέον πιο ώριμοι και μπορούν να αποκομίσουν πολλά οφέλη ακόμη και μέσα από μια συζήτηση. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να ξεκινήσει μια ευρεία κουβέντα στην οποία να δώσει τον λόγο στα παιδιά και να ακούσει τις δικές τους απόψεις. Τι ρόλο έχουν αυτές οι αξίες στην καθημερινότητα μας; Τι θα γινόταν αν δεν υπήρχε ο σεβασμός μεταξύ μας; Τι θέση κατέχει ο αθλητισμός στην δική μας καθημερινότητα; Με αυτά και παρόμοια ερωτήματα οι μαθητές θα ζυμώσουν μέσα τους όλες αυτές τις πληροφορίες ώστε να είναι σε θέση να τις αξιοποιήσουν και στην δική τους ζωή.

Βιβλίο Φυσικής Αγωγής Ε΄ & Στ΄

Οι επόμενες αναφορές εντοπίστηκαν στο βιβλίο της φυσικής αγωγής, στο κεφάλαιο 9 «Η σωστή αθλητική συμπεριφορά». Όπως γίνεται αντιληπτό όλο το κεφάλαιο άπτεται στο θέμα της συγκεκριμένης έρευνας. Υπάρχουν πολλές κειμενικές αναφορές που σχετίζονται με την υγιή αθλητική συμπεριφορά και την βία στους χώρους άθλησης και θα σχολιαστούν ομαδικά μιας και εξυπηρετούν τον ίδιο στόχο.

Κειμενική αναφορά 10 & 11:

Έχουμε σωστή αθλητική συμπεριφορά στη Φυσική Αγωγή και στον αθλητισμό όταν:

- > Σεβόμαστε τους κανόνες του παιχνιδιού.
- > Σεβόμαστε τις αποφάσεις των διαιτητών ή κριτών.
- > Σεβόμαστε τον αντίπαλο.
- > Σεβόμαστε τους συμπαίκτες μας και δίνουμε ίσες ευκαιρίες σε όλους να συμμετέχουν.
- > Ελέγχουμε τον θυμό μας και δεν παρεκτρεπόμαστε.
- > Ενθαρρύνουμε τους συμμαθητές ή συμπαίκτες μας να παίξουν σύμφωνα με τους κανόνες του παιχνιδιού.

Εικόνα 23 Σωστή αθλητική συμπεριφορά

Σεβόμαστε τις αποφάσεις των διαιτητών ή κριτών γιατί...

- > Η τήρηση των κανονισμών αφορά πρώτα απ' όλα την ασφάλειά μας.
- > Οι διαιτητές έχουν πάντοτε καλύτερη άποψη για τις «φάσεις», αφού αυτή είναι η δουλειά τους.
- > Αν ήμασταν εμείς στη θέση τους, θα θέλαμε προφανώς να μας αντιμετωπίζουν με σεβασμό.
- > Τα ήλάθη είναι ανθρώπινα! Άλλωστε, υπάρχει άτομο από την ομάδα μου που έχει αναλάβει τον ρόλο της διεύθυνσης τέτοιων θεμάτων (αρχηγός ομάδας ή προπονητής).

Σεβόμαστε τον αντίπαλο γιατί...

- > Έτσι νιώθουμε κι εμείς καλύτερα.
- > Εμείς είμαστε οι αντίπαλοι του άλλου και θέλουμε να μας σέβονται κι εμάς.
- > Έτσι γίνεται καλύτερο παιχνίδι και διασκεδάζουμε πραγματικά.
- > Έτσι νιώθουν και οι άλλοι καλά.

Εικόνα 24 Γιατί πρέπει να σεβόμαστε τον αντίπαλο και τις αποφάσεις του διαιτητή;

Οι παραπάνω κειμενικές αναφορές παραθέτουν τα χαρακτηριστικά της σωστής αθλητικής συμπεριφοράς αλλά και τους λόγους για τους οποίους πρέπει να σέβεται κανείς τις αποφάσεις των διαιτητών και τους αντιπάλους. Σύμφωνα με το κείμενο σωστή συμπεριφορά έχει κανείς όταν σέβεται τους κανόνες του παιχνιδιού, τις αποφάσεις των διαιτητών και τους αντιπάλους του. Παράλληλα όταν σέβεται τους συμπαίκτες του και δεν παρεκτρέπεται ή αντιδράει άσχημα όταν χάνει. Στην συνέχεια παραθέτονται οι λόγοι για τους οποίους πρέπει να σέβεται κανείς τις αποφάσεις του διαιτητή. Αρχικά οι διαιτητές έχουν καλύτερη άποψη σχετικά με το παιχνίδι και οι κανονισμοί που εφαρμόζουν αφορούν την ασφάλεια όλων. Έπειτα αναφέρονται οι λόγοι που πρέπει να σέβεται κανείς τον αντίπαλο του με μερικούς από αυτούς να είναι ότι με αυτόν τον τρόπο είναι καλύτερο το παιχνίδι και πως όλοι είναι αντίπαλοι από κάποιος άλλους και θα ήθελαν και αυτοί να τους σέβονται.

Μιας και οι αναφορές βρίσκονται στο βιβλίο της φυσικής αγωγής, η διδαχή τους θα γίνει στο μάθημα της γυμναστικής. Μέσα από την βιωματική μάθηση οι μαθητές θα μπορέσουν να καταλάβουν γιατί πρέπει να έχουν μια σωστή στάση απέναντι στον αθλητισμό. Κατά την διάρκεια ενός παιχνιδιού ο γυμναστής μπορεί να υπενθυμίζει στους μαθητές ότι πρέπει να σέβονται ο ένας τον άλλον και να διορθώνει συμπεριφορές οι οποίες δεν ταιριάζουν με τις αξίες του δίκαιου παιχνιδιού ή να παρεμβαίνει σε συγκρούσεις μαθητών. Για παράδειγμα σε στιγμές που νομίζουν ότι αδικούνται είτε από τον γυμναστή είτε από συμμαθητές τους και έχουν έντονες αντιδράσεις, πρέπει να παρεμβαίνει και να εξηγεί γιατί δεν συμπεριφερόμαστε έτσι. Όλες αυτές οι αξίες και τα ιδανικά του αθλητισμού καλλιεργούνται σιγά σιγά μάθημα με το μάθημα και δεν μπορούν απλά να μεταδοθούν σε ένα μάθημα αλλά πρέπει να δουλεύονται όλη την χρονιά.

Σχολικά εγχειρίδια Στ' Δημοτικού

Δεν βρέθηκαν αναφορές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας ήταν να ερευνηθεί εάν το σχολείο και ειδικότερα τα γραπτά κείμενα και οι εικόνες που βρίσκονται στα σχολικά εγχειρίδια, προωθούν την υγιή αθλητική συμπεριφορά στους νέους. Μετά από έρευνα στα σχολικά εγχειρίδια, βρέθηκαν κειμενικές και εικονικές αναφορές σε 11 από αυτά, μεταξύ των οποίων σε βιβλία γλώσσας, μελέτης περιβάλλοντος, φυσικής αγωγής και ανθολόγιο. Οι αναφορές επιλέχθηκαν σύμφωνα με τους στόχους του κάθε μαθήματος οι οποίοι αναγράφονται στο βιβλίο του δασκάλου. Το βιβλίο του δασκάλου είναι ένα εγχειρίδιο το οποίο δίνεται στους εκπαιδευτικούς και αναφέρει μέσα αναλυτικά τι αναμένεται να αποκομίσουν οι μαθητές από κάθε μάθημα αλλά και που στοχεύει το κάθε κεφάλαιο και η κάθε δραστηριότητα.

Επιλέχθηκε αυτός ο τρόπος ώστε οι αναφορές που λήφθηκαν να αντιπροσωπεύουν την διάθεση του Υπουργείου Παιδείας να καλύψει το θέμα του αθλητισμού και πιο συγκεκριμένα της αθλητικής συμπεριφοράς. Υπήρχαν και άλλες ελάχιστες εικονικές αναφορές που θα μπορούσαν να σταθούν αφορμή για συζήτηση και ενασχόληση με την άθληση όμως σύμφωνα με το υπουργείο και το βιβλίο του δασκάλου το κεφάλαιο δεν είχε σχέση με τον αθλητισμό αλλά ούτε στόχευε σε αυτόν. Επίσης υπήρχαν εικονικές αναφορές που ενώ στόχευαν στην ενημέρωση για κάποια πτυχή του αθλητισμού, δεν είχαν σύνδεση με την συμπεριφορά και γι' αυτό δεν χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα. Φυσικά ο κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να αφορμισθεί από οτιδήποτε, ακόμα και από ένα κλαδί ελιάς για να μιλήσει για τον αθλητισμό και τα ιδανικά του. Ωστόσο η έρευνα δεν μπορεί να στηριχθεί στην καλή διάθεση του κάθε εκπαιδευτικού αλλά μόνο σε ότι ορίζεται ως στόχος από το Υπουργείο Παιδείας.

Όσον αφορά την συχνότητα των αναφορών ανά τάξη και τα βιβλία στα οποία παρατηρούνται οι περισσότερες αναφορές η έρευνα έδειξε τα εξής. Αρχικά εντοπίστηκαν 11 κειμενικές αναφορές και 10 εικονικές αναφορές σχετικά με τον αθλητισμό και πιο συγκεκριμένα την υγιή αθλητική συμπεριφορά. Οι αναφορές θεωρούνται πολύ λίγες αν αναλογιστεί κανείς ότι το δημοτικό έχει 6 τάξεις και πολλά μαθήματα. Εξίσου σημαντική είναι η κατανομή των αναφορών στα διάφορα μαθήματα. Οι περισσότερες αναφορές εντοπίστηκαν στο μάθημα της μελέτης περιβάλλοντος, ένα μάθημα το οποίο διδάσκεται μέχρι την Δ' τάξη του δημοτικού και ανήκει στα δευτερεύοντα μαθήματα. Τα μαθήματα χωρίζονται άτυπα σε πρωτεύοντα και δευτερεύοντα μαθήματα αναλόγως με τις ώρες που αντιστοιχούν σε κάθε μάθημα. Για παράδειγμα η γλώσσα στην πρώτη δημοτικού διδάσκεται 9 ώρες ενώ η μελέτη περιβάλλοντος μόλις 3. Άτυπα η γλώσσα ανήκει στα πρωτεύοντα

μαθήματα ενώ η μελέτη περιβάλλοντος όχι και αυτό πρακτικά σημαίνει ότι δίνεται μεγαλύτερη βαρύτητα στα πρωτεύοντα μαθήματα.

Ένα σημαντικό εύρημα είναι πως οι 8 από τις 10 εικονικές αναφορές αντιστοιχούν στην πρώτη δημοτικού στο μάθημα της μελέτης περιβάλλοντος και μένουν μόλις 2 ακόμη εικονικές αναφορές οι οποίες αντιστοιχούν στην πέμπτη δημοτικού στο μάθημα της γλώσσας. Συνεπώς στις Α', Β', Γ' και Δ' τάξη οι περισσότερες αναφορές βρίσκονται στο μάθημα της μελέτης ενώ παρατηρείται ότι δεν υπάρχουν αναφορές στο μάθημα της γλώσσας. Η γλώσσα είναι ένα μάθημα στο οποίο αναμενόταν να βρεθούν αναφορές ως προς την σωστή αθλητική συμπεριφορά, όμως η έρευνα έδειξε πως βρέθηκαν μόνο στην Ε' τάξη και όχι στις υπόλοιπες τάξεις.

Ακόμη παρατηρείται πως στην Στ' τάξη δεν υπάρχουν ούτε εικονικές αλλά ούτε κειμενικές αναφορές που αφορούν την αθλητική συμπεριφορά. Όσο πιο μικρή είναι οι τάξη οι αναφορές είναι περισσότερες ενώ στις μεγαλύτερες τάξεις οι αναφορές γίνονται όλο και λιγότερες.

Όσον αφορά το ανθολόγιο εντοπίστηκαν ορισμένα κείμενα τα οποία θίγουν το θέμα της αθλητικής συμπεριφοράς και είναι αρκετά καλογραμμένα και ευχάριστα για τους μαθητές. Το ανθολόγιο είναι ένα βιβλίο το οποίο δεν διδάσκεται σε καθημερινή βάση αλλά υπάρχουν κάποια κείμενα σαν ύλη τα οποία γίνονται καθ' όλη την διάρκεια της χρονιάς. Το ερώτημα που τίθεται εδώ όμως είναι: Διδάσκονται τα συγκεκριμένα κείμενα σαν ύλη; Επιλέγει ο εκπαιδευτικός να τα διδάξει ή προτιμά κάποια άλλα; Αυτά είναι ερωτήματα που επηρεάζουν πολύ τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας.

Όσον αφορά το βιβλίο της φυσικής αγωγής, παρατηρήθηκαν όπως είναι φυσικό αρκετές κειμενικές αναφορές, ενώ υπήρχε και κεφάλαιο για την σωστή αθλητική συμπεριφορά. Το μάθημα της φυσικής αγωγής όμως κατά κύριο λόγο γίνεται έξω από την τάξη, υπό την μορφή γυμναστικής. Υπάρχει το βιβλίο όμως κατά πόσο αυτό διδάσκεται από τους γυμναστές; Αυτή είναι μια πολύ σημαντική παράμετρος στην παρούσα έρευνα διότι συναντούμε μια πληθώρα αναφορών στο βιβλίο της φυσικής αγωγής οι οποίες δεν γνωρίζουμε αν όντως διδάσκονται.

Οι εικόνες των βιβλίων στις μικρότερες τάξεις έχουν την μορφή καρτούν ή είναι σκίτσα και πολλές φορές απεικονίζουν ζώα για ήρωες τα οποία είναι πολύ γνώριμα στα παιδιά διευκολύνοντας την εκπαιδευτική διαδικασία. Στις μεγαλύτερες τάξεις υπάρχουν εικόνες σε μορφή καρτούν αλλά συμπεριλαμβάνονται και κανονικές φωτογραφίες από χώρους άθλησης και αθλητές.

Όσον αφορά το περιεχόμενο των εικόνων και των κειμένων στοχεύουν περισσότερο στην καλλιέργεια της συνεργασίας, της ομαδικότητας και του σεβασμού. Γενικά θίγονται πολλές από τις αξίες του αθλητισμού όπως το δίκαιο παιχνίδι, η αλληλοβοήθεια, η ισότητα με ιδιαίτερη έμφαση όμως στις παραπάνω. Αξίζει να σημειωθεί πως σε όλες τις τάξεις που βρέθηκαν αναφορές, γίνεται αναφορά στην αρχαία Ελλάδα και τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Είναι ένα θέμα που παρατηρήθηκε σε όλες τις τάξεις και σε πολλές περιπτώσεις σε αυτό βασίστηκε και όλο το μάθημα.

Η έρευνα έδειξε ότι οι αναφορές περιπτώσεων κακής αθλητικής συμπεριφοράς και των συνεπειών της είναι ελάχιστες. Βλέποντας τις συνέπειες οι μαθητές θα ήταν σε θέση να συνειδητοποιήσουν καλύτερα γιατί πρέπει να έχουν μια σωστή συμπεριφορά στα πλαίσια του αθλητισμού. Οι αναφορές όμως ήταν λίγες και σε βιβλία όπως της φυσικής αγωγής και το ανθολόγιο που όπως προαναφέρθηκε δεν είναι γνωστό σε τι βαθμό διδάσκονται.

Τα σχολικά βιβλία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στοχεύουν να διαπαιδαγωγήσουν τα παιδιά ως προς τις αρχές του υγιούς αθλητισμού. Από την πρώτη κιόλας δημοτικού εισάγουν την έννοια του αθλητισμού και τις αξίες που πρεσβεύει. Ταυτόχρονα υπάρχουν αναφορές και σε όλες τις υπόλοιπες τάξεις. Ωστόσο οι αναφορές για την σωστή συμπεριφορά αλλά ακόμη για τον αθλητισμό είναι λίγες και δεν βρίσκονται σε πρωτεύοντα μαθήματα.

Στην γλώσσα θα έπρεπε να υπάρχουν αναφορές για τον αθλητισμό μιας και η έρευνα έδειξε ότι στις περισσότερες τάξεις, στο μάθημα της γλώσσας δεν υπάρχει καμία αναφορά. Ακόμη στον ανθολόγιο θα μπορούσαν να περιλαμβάνονται πιο πολλά κείμενα που αφορούν την άθληση, την σωστή συμπεριφορά και ίσως να ειδικεύονται περισσότερο στις αξίες του αθλητισμού. Σημαντικό επίσης είναι τα παιδιά να εμπλέκονται βιωματικά με τον αθλητισμό όπως πχ στο μάθημα της γυμναστικής ώστε να καλλιεργούν καλύτερα και πιο άμεσα τις σωστές αθλητικές συμπεριφορές.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Το σχολείο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προώθηση της σωστής αθλητικής συμπεριφοράς, όμως τα τελευταία χρόνια όλο και ένα αυξάνονται τα περιστατικά οπαδικής βίας και ο φανατισμός. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι μάλλον κάτι δεν λειτουργεί καλά στα πλαίσια της εκπαίδευσης. Μερικά ερωτήματα που θα μπορούσαν να ερευνηθούν είναι: Είναι αρκετές οι αναφορές στον αθλητισμό; Είναι οι εκπαιδευτικοί καλά ενημερωμένοι ώστε να μπορούν να μεταδώσουν τις αξίες και τα ιδανικά του αθλητισμού στους μαθητές; Ακόμη, θεωρούν οι εκπαιδευτικοί σημαντική την προώθηση υγιών συμπεριφορών στα πλαίσια του αθλητισμού; Αφιερώνουν αρκετή ώρα στο μάθημα ή επιλέγουν να δώσουν βάση κάπου αλλού; Ενδιαφέρον θα είχε να γίνει και μια ανάλογη έρευνα στα βιβλία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ώστε να δούμε εάν οι αναφορές για το αθλητισμό πληθαίνουν ή μειώνονται. Τέλος όσον αφορά το δημοτικό θα μπορούσε να διεξαχθεί μια έρευνα με το τι τρόπους και μέσα διαλέγουν οι εκπαιδευτικοί για να προωθήσουν την υγιή αθλητική συμπεριφορά.

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Ασωνίτης, Π. (2001). Η εικονογράφηση στο βιβλίο παιδικής λογοτεχνίας. Αθήνα: Καστανιώτης
- Βερτσώνη, Α. (2012). Ο ρόλος της φυσικής άσκησης στα λειτουργικά χαρακτηριστικά και στην πρόληψη των πτώσεων στα άτομα τρίτης ηλικίας (Doctoral dissertation, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης).
- Γεωργαντά, Β. Ε. (2019). Η δύναμη της κινούμενης εικόνας και του εκπαιδευτικού βίντεο στην προώθηση της μάθησης. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 10(1B), 1-11.
- Γκαρτζονίκα, Ε. (2016). Ο παραδοσιακός χορός στην εκπαίδευση. Ιστορική αναδρομή και σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.
- Διγγελίδης, Ν., Κοτσάκη, Ζ., & Παπαϊωάννου, Α. (2005). Διαφορές μεταξύ Μαθητών Τμημάτων Αθλητικής Διευκόλυνσης Γυμνασίου και Λυκείου ως προς την Εσωτερική-Εξωτερική Παρακίνηση, τους Προσωπικούς Προσανατολισμούς, την Αντίληψη Αθλητικής Ικανότητας και το Κλίμα Παρακίνησης. Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό, 3(1), 77-89.
- Παρασκευόπουλος, Δ., & Δρίτσας, Δ. (2017). Ο ρόλος των αθλητικών ΜΜΕ στην υποκίνηση της αθλητικής βίας.
- Κάλφας Λ. (2013). Δημοσιευμένη Διπλωματική Εργασία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Τμήμα Δημοσιογραφίας και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας), με θέμα: «Η γλώσσα των τίτλων στα πρωτοσέλιδα των αθλητικών εφημερίδων». Θεσσαλονίκη
- Κωνσταντοπούλου, Α. (2020). Κοινωνική επιχειρηματικότητα. Μελέτη περίπτωσης ίδρυσης και λειτουργίας κοινωνικού ιστότοπου για αθλητικές λέσχες οπαδών.
- Λιανός, Γ. (2020). Αθλητικό αυτοδιοίκητο: δικαϊκή οργάνωση του αθλητισμού μέσω της ιδιωτικής πρωτοβουλίας (Doctoral dissertation, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Σχολή Νομικής).
- Μαναδιάκη, Κ. (2014). Η συμβολή του παιχνιδιού στη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών. Προφορική Ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο Προσχολικής Αγωγής, Θεσσαλονίκη, Απρίλιος 2014. DOI: <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.15793.07527>

- Μπαλάσκα, Π. (2013). Αθλητισμός αναφυχής σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης: παράγοντες ανάπτυξης και στρατηγικές προώθησης των προγραμμάτων (Doctoral dissertation, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ). Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού. Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού).
- Μάνος, Κ. Γ. (2000). *Ψυχολογία του εφήβου*, (εκδ) Αθήνα. Γρηγόρης.
- Μάστορα Ι., *Η ιδέα του “Ευ Αγωνίζεσθαι”*. <https://iop.gr/gr>
- Παναγιώτα Αντωνοπούλου. (2023). Επ. Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Λειτουργίες και Εργαλεία Για την Ανάπτυξη της Επικοινωνίας στον Αθλητισμό. Παρουσίαση – Σημειώσεις Μαθήματος.
- Παναγιωτόπουλος Δ. (1999). Αθλητισμός και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Αθήνα: Έλλην
- Σαββάκης, Δ., & Τσουράλη, Α. (2008). Η διαντίδραση της θεαματικοποίησης της βίας. Η κερκίδα ως θεαματικοποιημένη βία (μελέτη των φιλάθλων του ΟΦ Η στο γήπεδο Θ. Βαρδινογιάννη).
- Σκουμπουρδή, Χ. & Καλαβάσης, Φ. (2007). Σχεδιασμός ένταξης του παιχνιδιού στη μαθηματική εκπαίδευση για την προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία. Στο Φ. Καλαβάσης & Α. Κοντάκος (επιμ.) Θέματα Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού (σελ. 137-156). Αθήνα: Ατραπός
- Τραυλός, Α. (2000). Θεατές-Φιλάθλοι-Οπαδοί: Αθλητική Απόδοση, Προφίλ, και Βίαιη Συμπεριφορά στο Ο Φίλαθλος στον 21ο Αιώνα (Παναγιωτόπουλος). Αθήνα: ΕΛΛΗΝ

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Almorza-Gomar, D., Ravina-Ripoll, R., Popescu, C. R. G., & Galiano-Coronil, A. (2022). Evaluation of an Experience of Academic Happiness through Football at University. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(11), 6608.
- Álvarez Valencia, J. A. (2016). Meaning making and communication in the multimodal age: Ideas for language teachers. *Colombian Applied Linguistics Journal*, 18(1), 98-115.

- Abdulsalama, Y. K., Theeboomb, M., & Coalterc, F. (2023). Football-based prevention of radicalisation: A Theory of Change for football-based prevention of Radicalisation. *Journal for Deradicalization*, 35(2023), 138-173.
- Abrams, D., & Hogg, M. A. (1990). An introduction to the social identity approach. *Social identity theory: Constructive and critical advances*, 1(9).
- Afacan, E., Onağ, Z., Demiran, D., & Çobanoğlu, G. (2017). The reasons of violence in football and the ways to prevent them according to Professional football players views: The match between Tarsus İdman Yurdu Erkutspor and Yeni Salihlispor. *International Journal of Social Science Research*, 6(2), 124-141.
- Babbie, E. (2011). Εισαγωγή στη Κοινωνική Έρευνα. Αθήνα: Κριτική
- Baić, V., Ivanović, Z., & Popović, S. (2017). Socio-demographic characteristics of violent fan groups at football matches. *Acta kinesiologicala*, 11(1), 37-43.
- Bandura, A. (1969). Social-learning theory of identificatory processes. *Handbook of socialization theory and research*, 213, 262.
- Bo'Riyev, B., Sharapova, D., Turayev, B., & Shernazarov, F. (2023). Features of clinical and psychopathological examination of young children. *Science and innovation*, 2(D12), 558-563.
- Bridgman, T. (2021). "Don't Mention the War": Live Aid Concert and UEFA EURO 2020 Finals as Examples of the Separation of Global Mega-events from Political Conflict. *Analyses/Rearrangings/Theories (A/R/T) Journal*, 7(1), 7-21.
- Burgos-García, A. (2023). Soccer and Disability, Is It Possible? Analysis of the Learning and Coaching Context in Spain. *Sports*, 11(9), 161.
- Candela, M., Conte, R., Pastena, N., D'anna, C., & Gomez, f. (2013). The role of dancing in the educational process. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 106, 3069-3074.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187704281304977X?via%3Dihub>
- Center for Disease Control and Prevention, (2003). *Healthy People 2010: Objectives for improving health*. Health Resources and Services Administration
- Chi, M. T., & Ohlsson, S. (2005). Complex declarative learning. In K. J. Holyoak & R. G. Morrison (Eds.), *The Cambridge handbook of thinking and reasoning* (pp. 371-399). Cambridge University Press.
- Crombie, P., & Fraser, C. (2022). Social media as an academic research tool: Efficacies and concerns. *Contemporary Research Topics*, 75.

- Cwik, L. A. (2008). Football as a Tool for Peacebuilding. *South Asian Journal of Peacebuilding*, 1(1), 1-9.
- Dewey, J. (1904). Significance of the school of education. *The Elementary School Teacher*, 4(7), 441-453.
- Di Biase, J. D. (2017). Violence in Youth Football. Sports or Socio-Cultural Phenomenon?. In 3rd PAN-AMERICAN INTERDISCIPLINARY CONFERENCE, PIC 2017 15-16 February, Buenos Aires Argentina (p. 75).
- Djaballah, M., Hautbois, C., & Desbordes, M. (2015). Non-mega sporting events' social impacts: a sensemaking approach of local governments' perceptions and strategies. *European Sport Management Quarterly*, 15(1), 48-76.
- Elliott, S., & Drummond, M. (2016). The Influence of Parents on Junior Australian Football Culture. In *Advances in Australian Football: A sociological and applied science exploration of the game* (pp. 101-109). Australian Council For Health, Physical Education and Recreation.
- Flynn, C. K. (2011). Folk dancing through the grades: A developmental approach
- Guerchi, M., Hammami, M. A., Sehli, H., & Zghibi, M. Teaching football to girls- Analysis of designs and interventions of the teachers in the region of Kef. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 57
- Hagger, M., Chatzisarantis, N., & Biddle, S. (2001). The influence of self-efficacy and past behavior on the physical activity intentions of young people. *Journal of Sport Sciences*, 19, 711-725.
- Hagger, M., Chatzisarantis, N., Biddle, S., & Or-bell, S. (2001). Antecedents of children's physical intentions and behavior: Predictive validity and longitudinal effects. *Psychology and Health*, 16, 391-407.
- Härkönen, U. (2001). The Bronfenbrenner ecological systems theory of human development.
- Heydarinejad, S., & Gholami, S. (2012). Identification of factors of aggression incidence among football spectators in Khuzestan. *Studies in Physical Culture and Tourism*, 19(1), 37-41
- Hoefler, W. R., McKenzie, T. L., Sallis, J. F., Marshall, S. J., & Conway, T. L. (2001). Parental provision of transportation for adolescent physical activity. *American journal of preventive medicine*, 21(1), 48-51.

- Houben, R., Blockx, J., & Nuyts, S. (2022). UEFA and the Super League: who is calling who a cartel?. *The International Sports Law Journal*, 22(3), 205-216.
- Hobbs, D., & Robins, D. (1991). The boy done good: Football violence, changes and continuities. *The Sociological Review*, 39(3), 551-579.
- Jewell, R. T. (2011). Violence and Aggression in Spectator Sports: A Prologue. In *Violence and Aggression in Sporting Contests: Economics, History and Policy* (pp. 3-10). New York, NY: Springer New York.
- Johnson, J., & Deshpande, C. (2000). Health education and physical education: disciplines preparing students as productive, healthy citizens for the challenges of the 21st century. *The Journal of School Health*, 70(2), 66.
- Kamberidou, I. (2008). Promoting a culture of peacemaking: Peace games and peace education. *International Journal of Physical Education*, 4, 176-188.
- Kay, T. (2000). Sporting excellence: A family affair?. *European physical education review*, 6(2), 151-169.
- Kellner, D., & Share, J. (2019). The critical media literacy guide: Engaging media and transforming education. In *The Critical Media Literacy Guide*. Brill.
- Koch, S. C., Mehl, L., Sobanski, E., Sieber, M., & Fuchs, T. (2019). Fixing the mirrors: A feasibility study of the effects of dance movement therapy on young adults with autism spectrum disorder. *Autism*, 19(3), 338-350.
- Kondracki, Nancy L., Wellman, N. S. & Amundson, D. R. (2002). Content Analysis: Review of Methods and Their Applications in Nutrition Education. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 34, 224–230.
- Lindsay, J., Willmott, D., & Richardson, E. (2023). Football culture and domestic violence: dissecting the link among a focus group of non-abusive youth football fan's. *Youth*, 3(3), 1078-1100.
- Merkel, U. (2014). Football fans and clubs in Germany: conflicts, crises and compromises. In *Football Supporters and the Commercialisation of Football* (pp. 33-50). Routledge.
- Milenković, V. M., & Milenković, D. A. (2022). Football in the chain of fan violence: From media perspective. *Sociološki pregled*, 56(1), 305-327.
- Monteiro, R. (2010). Socio-Sporting Projects, Violence. Prevention and Suburban Youth in the City of Rio de Janeiro. *VIBRANT-Vibrant Virtual Brazilian Anthropology*, 7(2), 166-193.

- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative Research and Evaluation Methods*. Thousand Oaks: SAGE Publications
- Payne, H., & Costas, B. (2021). Creative dance as experiential learning in state primary education: The potential benefits for children. *Journal of Experiential Education*, 44(3), 227-292.
- Pedzisai, N., Nhamo, E., & Magonde, S. (2019). Football Spectator Violence During Matches at the Zimbabwe Football Association Division One Level in Gweru District. *International Journal of Sport, Exercise and Health Research*, 3(1), 19-23.
- Pires, V. M. R. C. (2017). *Impact of Internet of Everything Technologies in Sports—Football* (Doctoral dissertation, Nova Informational Management School, Instituto Superior de Estatística e Gestão de Informação, Universidade Nova de Lisboa).
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1053825920968587>
- Prochaska, J. J., Sallis, J. F., Slymen, D. J., & McKenzie, T. L. (2003). A longitudinal study of children's enjoyment of physical education. *Pediatric exercise science*, 15(2), 170-178.
- Rookwood, J., & Spaaij, R. (2017). Violence in football : Overview, prevalence, and risk factors. *The Wiley handbook of violence and aggression*, 1-12.
- Rollins, G. C. (2014). *The development of a violence prevention program for parents, coaches, players, and referees in youth football organizations* (Doctoral dissertation, Capella University).
- Sheridan, M.,D. (2014). Το παιχνίδι στην πρώιμη παιδική ηλικία. Από την γέννηση ως τον έκτο χρόνο. Αθήνα. Κωνσταντάρας
- Setyowati, R. N. (2013). Violent behavior in football (social phenomenon in the football-Surabaya Bonek Supporters). *Research on Humanities and Social Sciences*, 3(6), 148-157.
- Singh, I. (2011). A disorder of anger and aggression: Children's perspectives on attention deficit/hyperactivity disorder in the UK. *Social science & medicine*, 73(6), 889-896.
- Siregar, F. H. (2022). CHILD-FRIENDLY SCHOOL MANAGEMENT IN IMPROVING STUDENT CHARACTER AT MIS AEK RIUNG SIGAMBAL SCHOOL. *Jurnal Scientia*, 11(02), 111-123.

- Steenbeek, H., & van Geert, P. (2013). The emergence of learning-teaching trajectories in education: A complex dynamic systems approach. *Nonlinear Dynamics, Psychology, and Life Sciences*, 17(2), 233-267.
- Strang, L., Baker, G., Pollard, J., & Hofman, J. (2018). Violent and antisocial behaviours at football events and factors associated with these behaviours. Santa Monica, CA: RAND Corporation RR-2580-QAT As of.
- Sanders, J., & Albers, P. (2010). Multimodal literacies: An introduction. In P. Albers & J. Sanders (Eds.), *Literacies, the arts, and multimodality* (pp. 1-26). National Council of Teachers of English.
- Sullivan D. B. (1991). Commentary and viewer perception of player hostility: Adding punch to televised sports. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 35, pp. 487-504
- Svensson, P. G., & Woods, H. (2017). A systematic overview of sport for development and peace organisations. *Journal of sport for development*, 5(9), 36-48.
- Theodorakis, Y., Natsis, P., Papaioannou, A., & Goudas, M. (2002). Correlation between exercise and other health related behaviors in Greek students. *International Journal of Physical Education*, 39, 30-34.
- Thompson, R., & McIlroy, M. (2019). Nobody wants to read anymore! Using a multimodal approach to make literature engaging. *Journal of English Language and Literature*, 7(1), 21-40.
- Torres, M., & Mercado, M. (2006). The need for critical media literacy in teacher education core curricula. *Educational Studies*, 39(3), 260-282.
- Trendl, A., Stewart, N., & Mullett, T. L. (2021). The role of alcohol in the link between national football (soccer) tournaments and domestic abuse-evidence from England. *Social science & medicine*, 268, 113457.
- Tuohey, B., & Cognato, B. (2011). PeacePlayers International: A case study on the use of sport as a tool for conflict transformation. *SAIS Rev. Int'l Aff.*, 31, 51.
- Wagner, A., Klein-Platat, C., Arveiler, D., Haan, M. C., Schlienger, J. L., & Simon, C. (2004). Parent-child physical activity relationships in 12-year old French students do not depend on family socioeconomic status. *Diabetes & metabolism*, 30(4), 359-366.

- Wilkinson, D. L. (2001). Violent events and social identity: Specifying the relationship between respect and masculinity in inner-city youth violence. *Sociological studies of children and youth*, 8, 235-272.
- Williams, J. M. (2013). Fans: Consumers, hooligans and activists.
- Wirawan, N. J. V., & Elias, R. A. (2023). Transnational advocacy through FARE Network's Eastern European Development Program: A case of EURO 2012. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 426, p. 01067). EDP Sciences.
- Wong, M., Wing Kee To, W., Ming Chan, K. (2001). Dance Medicine. In Maffulli, N., Chan, K.M., Malina, R., Parker, T. (ed.). *Sports Medicine for Specific Ages and Abilities*. Elsevier
- Zeisner, C., & Smith, J. (2022). How athletic coaches can play a key role in SEL development: A literature review of social-emotional learning (SEL). *Applied Research in Coaching and Athletics Annual*, 37, 177-206.

Ηλεκτρονικές πηγές

https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/pi/content.html?t=3,7430

<https://economu.wordpress.com>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 1

Πίνακας 1 Το σύνολο των βιβλίων που εξετάστηκαν

ΤΑΞΗ	ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΗΚΑΝ
Α' τάξη	4
Β' τάξη	1
Γ' τάξη	2
Δ' τάξη	2
Ε' τάξη	2
ΣΤ' τάξη	-

Λεζάντες εικόνων

Εικόνα 1. Οι αθλητικές δραστηριότητες στο σχολείο μας

Εικόνα 2. Γυμναστική, γυμνάζομαι, αθλούμαι, αγώνας

Εικόνα 3. Αθλητισμός για όλους

Εικόνα 4. Τα οφέλη της άθλησης

Εικόνα 5. Διαφορετικά είδη αθλητισμού

Εικόνα 6. Αρχαία Ελλάδα και αθλητισμός

Εικόνα 7. Κανόνες και Αθλήματα

Εικόνα 8. Η σημασία των κανόνων στον αθλητισμό

Εικόνα 9. Δραστηριότητα κεφαλαίου – ρώτα έναν αθλητή

Εικόνα 10. Μια φορά ήταν..η Κολοτούμπα

Εικόνα 11. Μια φορά ήταν..η Κολοτούμπα (συνέχεια)

Εικόνα 12. Ο αγώνας του αθλητή

Εικόνα 13. Ο αγώνας του αθλητή (συνέχεια)

Εικόνα 14. Ολυμπιακοί Αγώνες 2004

Εικόνα 15. Αρχαία Ελλάδα - Πολίτης/Αθλητής

Εικόνα 16. Παραολυμπιακοί Αγώνες

Εικόνα 17. Απαγορευμένες ουσίες και αθλητισμός

Εικόνα 18. Ένας αλλιώτικος ποδοσφαιρικός αγώνας

Εικόνα 19. Τρόποι εμπλοκής με τον αθλητισμό

Εικόνα 20. Πρωτοσέλιδο εφημερίδας σχετικά με επεισόδια οπαδών

Εικόνα 21. Δραστηριότητα κατά της βίας στους αθλητικούς χώρους

Εικόνα 22. Ο αθλητισμός στην αρχαία Ελλάδα

Εικόνα 23. Σωστή αθλητική συμπεριφορά

Εικόνα 24. Γιατί πρέπει να σεβόμαστε τον αντίπαλο και τις αποφάσεις του διαιτητή;